

NOTA BUDGETTAIRE RUIMTE

2019 - 2024

versie 27 mei 2019

**Vlaamse
overheid**

**DEPARTEMENT
FINANCIËN &
BEGROTING**

Koning Albert II-laan 35 bus 61

1030 BRUSSEL

fin.vlaanderen.be

Inhoudstafel

1	INLEIDING.....	5
2	ECONOMISCHE OMGEVING	7
3	DE MIDDELENBEGROTING	8
3.1	Totale middelen.....	8
3.2	Opcentiemen, toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden.....	10
3.2.1	Parameters	10
3.2.2	Resultaten	13
3.2.3	Sensitiviteit.....	18
3.3	Specifieke dotaties vanwege de federale overheid.....	19
3.4	Gewestelijke belastingen	22
3.5	Toegewezen ontvangsten	26
3.6	Andere ontvangsten	26
3.7	Lotto-middelen	27
3.8	Te consolideren instellingen	27
4	DE UITGAVENBEGROTING.....	30
4.1	Inleiding	30
4.2	Indexatie.....	30
4.2.1	Indexatie bij constant beleid	30
4.2.2	Sensitiviteit van de uitgaven voor inflatie.....	32
4.3	Andere kostendrijvers of budgettaire engagements bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden: Toelichting per beleidsdomein.....	34
4.3.1	Financiën en Begroting	34
4.3.2	Buitenlandse Zaken.....	36
4.3.3	Economie, Wetenschap en Innovatie	37
4.3.4	Onderwijs en Vorming	37
4.3.5	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	40
4.3.6	Cultuur, Jeugd, Sport en Media.....	44
4.3.7	Werk en Sociale Economie	47
4.3.8	Landbouw en Visserij	49
4.3.9	Mobiliteit en Openbare Werken	49
4.3.10	Kanselarij en Bestuur	50
4.3.11	Omgeving	53
4.3.12	Hogere Entiteiten.....	58
4.4	De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden	58
4.5	De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de 12 beleidsdomeinen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden	60
5	HET VORDERINGENSALDO EN BEGROTINGSNORMERING	63
5.1	Onderbenutting	63
5.2	Correcties	63
5.3	Vorderingensaldo.....	64
5.4	Begrotingsnormering.....	68
5.4.1	Situering.....	68
5.4.2	Stabiliteitsprogramma	68
5.4.3	Visie Vlaanderen	70
6	EVOLUTIE VAN DE GECONSOLIDEERDE SCHULD	73
	Bijlage 1 : Overzicht van de gebruikte parameters	76
	Bijlage 2 : Raming van de bruto-opcentiemen	78
	Bijlage 3 : Evolutie Beleidskredieten 2019-2024 per beleidsdomein.....	86
	Bijlage 4 : Verschillen tussen de Nota Budgettaire Ruimte en Meerjarenraming 2019-2024	95

Lijst met Tabellen

Tabel 2-1:(verwachte) jaar-op-jaar veranderingen economische groei en prijzenpeil.....	7
Tabel 3-1: Grote rubrieken van de ESR-ontvangsten (in duizend euro).....	9
Tabel 3-2: Gecumuleerde impact Tax Shift en andere federale maatregelen op Vlaamse opcentiemen in lopende prijzen (in miljoen euro)	12
Tabel 3-3: Opcentiemen, toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden (in duizend euro)	13
Tabel 3-4: Responsabiliseringsbijdrage 2015-2020 (in euro)	18
Tabel 3-5: Sensitiviteit (in duizend euro)	19
Tabel 3-6: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)	20
Tabel 3-7: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)	23
Tabel 3-8: Te consolideren instellingen (in duizend euro)	28
Tabel 4-1: Indexparameters	31
Tabel 4-2: Cumulatief effect indexatie kredieten huidige bevoegdheden t.o.v. BO 2019 (in duizend euro)	32
Tabel 4-3: Effect verschil overschrijding spilindex met 1 maand (in duizend euro)	33
Tabel 4-4: Effect wijziging GZI in 2020 met 10 basispunten (in duizend euro).....	33
Tabel 4-5: Impact vorderingensaldo aangepaste planning VRT (in duizend euro)	45
Tabel 4-6: 3 scenario's voor toekomstige klimaatmaatregelen (in k euro).....	56
Tabel 4-7: beleids- en betaalkredieten van de laatste begrotingsronde, 2014-2018 (in k euro)	58
Tabel 4-8: Beleidskredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)	61
Tabel 4-9: Betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)	62
Tabel 5-1: Vorderingensaldo bij constant beleid en reeds voorziene maatregelen 2019-2024 (in duizend euro).....	66
Tabel 6-1: Verwachte jaarlijkse evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2019-2024 (in duizend euro).....	74
Tabel 6-2: Samenvattende tabel netto-actief positie eind 2017 en de impacterende factoren in 2019 en meerjaren 2020-2024 (in duizend euro).....	75
Tabel B.1 - 1: Parameteroverzicht	76
Tabel B.2 - 1: Raming van de bruto-opcentiemen (in duizend euro).....	79
Tabel B.4 - 1 : ESR-ontvangsten: vergelijking met Meerjarenraming van november 2018 (in duizend euro).....	95
Tabel B.4 - 2 : Aandeel ESR-ontvangsten in nominaal BBP.....	96
Tabel B.4 - 3 : Evolutie van nominaal BBP en ESR-ontvangsten (yoy%)	96
Tabel B.4 - 4 : ESR-uitgaven: vergelijking met Meerjarenraming van november 2018 (in duizend euro)	96
Tabel B.4 - 5 : Aandeel ESR-uitgaven in nominaal BBP.....	97
Tabel B.4 - 6 : Evolutie van nominaal BBP en ESR-uitgaven (yoy%)	97

Lijst met Figuren

Figuur 3-1: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen.....	10
Figuur 4-1: Evolutie beleids- en betaalkredieten (in miljard euro).....	59
Figuur 4-2: Verschil tussen beleids- en betaalkredieten (in k euro)	59

1 INLEIDING

Deze meerjarenraming plaatst de begrotingsopmaak 2019 in meerjarig perspectief. Deze raming heeft onder de hypothese van constant beleid tot doel een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de beleidsruimte en de hiermee corresponderende betaalkredieten. Het is en blijft een raming die in sterke mate wordt bepaald door de gehanteerde parameters zoals inflatie en economische groei.

De hier gehanteerde economische parameters (zie Bijlage 1 voor een volledig overzicht) komen uit de Economische Begroting van 6 februari 2019 en de Economische Vooruitzichten van 14 februari 2019 van het Federaal Planbureau, aangevuld met de inflatievooruitzichten tot 2020 van 7 mei 2019. Op 5 juni 2019 komt het Federaal Planbureau met nieuwe ramingen van de economische groei en de inflatie. Deze voorliggende meerjarenraming wordt nog aangepast aan de eventueel gewijzigde ramingen.

In voorbereiding van deze meerjarenraming werden er bilaterale overlegmomenten georganiseerd tussen het departement Financiën en Begroting en de diverse beleidsdomeinen. Die besprekingen hebben enkele aanpassingen en aandachtspunten aan het licht gebracht met betrekking tot de aannames bij constant beleid.

Sinds 2017 heeft Vlaanderen opnieuw aansluiting gevonden met een structureel begrotingsevenwicht. Ook de begroting 2019 is ingediend met respect voor dat evenwicht.

De Vlaamse Regering heeft haar ambitie waar gemaakt om 1,5 miljard euro aan nieuw beleid te initiëren in de periode 2014-2019. Hierbij is de focus gelegd op welzijn, onderzoek en ontwikkeling, infrastructuur voor onderwijs en mobiliteit.

De keuze van de Vlaamse regering om voor het Vlaams luik van de personenbelasting maximaal uitvoering te geven aan de federale Tax Shift wordt tevens in voorliggende meerjarenraming bestendigd. De impact op kruissnelheid hiervan loopt in het begrotingsjaar 2020 op tot 834,8 miljoen euro. Dat komt de Vlaamse burger rechtstreeks ten goede.

In de begrotingsherziening 2019 verwachten we een beperkt tekort van 81,3 miljoen euro om vervolgens te evolueren naar een tekort van 627 miljoen euro in 2020, 622 miljoen euro in 2021 om dan te dalen naar 494 miljoen euro in 2022, op te klimmen naar 523 miljoen euro in 2023 om ten slotte sterk te dalen naar 122 miljoen euro in 2024. Het verwachte tekort vertegenwoordigt 1,3% van de ESR-uitgaven in 2020 en daalt stelselmatig tot slechts 0,23% van de ESR-uitgaven in 2024. Bij de aftoetsing van de nominale evenwichtsdoelstelling is geen rekening gehouden met de bouwkosten gerelateerd aan de Oosterweelverbinding, die door de Vlaamse Regering beschouwd wordt als een eenmalige investering met groot economisch belang en met aanzienlijke terugverdieneffecten.

De negatieve beleidsruimte is hoofdzakelijk te wijten aan een negatieve bijstelling van de groeiverwachtingen voor de komende jaren in vergelijking met de groeiverwachtingen die in het najaar 2018 werden gehanteerd voor de meerjarenraming 2019-2024 die de Vlaamse regering in november 2018 heeft neergelegd in het Vlaams Parlement. Tegenover die lagere ontvangstenraming staan ongewijzigde kostendrijvers en budgettaire engagementen die bij ongewijzigd beleid moeten worden gehonoreerd. Ten opzichte van meerjarenraming van november 2018 worden er hiervoor voornamelijk binnen het beleidsdomein Onderwijs wijzigingen waargenomen waar de loon- en werkingsmiddelen sterker toenemen dan toen geraamd. Concluderend: de in voorliggende nota geprojecteerde gemiddelde uitgavengroei wordt niet gedekt door een even hoge

gemiddelde groei van de ontvangsten waardoor er de komende legislatuur een negatieve beleidsruimte wordt verwacht¹.

Naast een rist budgettaire maatregelen worden er in de komende legislatuur ook best verdere stappen gezet om de begroting performanter te maken². De kloof tussen beleid en begroting is immers nog aanzienlijk. Enerzijds kennen we sommige budgetten toe op automatische piloot, de zogenaamde erkende kostendrijvers, anderzijds hebben we onvoldoende tools om te beoordelen of budgettaire meervragen, of de diverse aandachtspunten in sectie 4.3, al of niet binnen bestaande budgetten kunnen worden opgevangen.

Het prestatiegeïnformeerd begroten, opgestart in de vorige legislatuur en verankerd in de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën, moet nu verder worden geconcretiseerd met een per programmatype gedifferentieerde opvolging en monitoring van prestatie-informatie aan de hand van indicatoren. Door een meer systematisch gebruik van prestatie-informatie kan er meer duidelijkheid komen over welke programma's (overheidsuitgaven) een meerwaarde bieden om de doelstellingen te bereiken en hoe die programma's best worden uitgevoerd. Vervolgens kunnen door een geleidelijke uitrol van spending reviews de resultaten hiervan worden gebruikt om efficiëntiewinsten of prioriteitsverschuivingen binnen een beleidsdomein te realiseren. Ook kan de invoering van een uitgavennorm helpen om te differentiëren tussen beleidsprioriteiten. Werken met een uitgavennorm kan ook een brug slaan naar het werken met meerjarige beleidsenveloppes. Er zijn ten slotte ook repercussies op de begrotingsprocessen zelf. Door onder meer van de jaarlijkse begrotingsaanpassing een light versie te maken, kan niet alleen tijd vrijkomen voor de begrotingsadviseurs van het departement Financiën en Begroting en de beleids-, en begrotingsmedewerkers van de diverse beleidsdomeinen om meer met beleidsvoorbereiding en evaluatie bezig te zijn. Ook komt er op die manier meer rust in het begrotingsproces wat een betere afweging tussen uitgaven en lasten moet bevorderen.

Naar goede gewoonte wordt in de meerjarenraming ook de evolutie van de schuld toegelicht, waarbij de belangrijkste drijvers in kaart worden gebracht. In de veronderstelling van een ESR-begrotingsevenwicht exclusief bouwkost Oosterweel zoals opgenomen in het indicatief Stabiliteitsprogramma 2019-2022 dat eind april 2019 werd ingediend bij de Europese Commissie wordt de Vlaamse schuldnormering in komende jaren alleszins verder gerespecteerd. De schuldratio (excl. ziekenhuisschuld) t.o.v. ESR-ontvangsten blijft met 60,6% in 2024 onder de drempel van 65% voor het behoud van onze gunstige ratingpositie. De schuldratio t.o.v. het BBP blijft hierbij beperkt tot 6,2% in 2024. Tot slot behouden we ook in volgende legislatuur uitzicht op het behoud van een ruime netto-actiefpositie. Met als kanttekening dat er ook in de periode 2019-2024 twee belangrijke factoren zijn die een impact hebben op de netto-actief-positie maar die - gelet op de actuele marge - niet in gevaar zullen brengen: het betreft de kaseffecten ingevolge de vanaf 2016 overgenomen A1/A3 ziekenhuisfinanciering en de kaseffecten van de afrekening voor de herziening van de autonomiefactor.

---

¹ De verschillen tussen huidige nota budgettaire ruimte en de meerjarenraming van november worden verder geduid in Bijlage 4.

² Zie Rapport "Flanders - Integrating Spending Reviews in the Budgetary System", via fin.vlaanderen.be en rapport OECD (2019), OECD Good Practices for Performance Budgeting, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/c90b0305-en>

2 ECONOMISCHE OMGEVING

De ontvangsten van de Vlaamse overheid zijn in belangrijke mate bepaald door de economische groei en de inflatie. De uitgaven zijn niet of minder conjunctuurafhankelijk maar hier speelt vooral de indexering aan de inflatie. Tabel 2-1 geeft de evolutie van het BBP en de inflatie zoals verwacht door het Federaal Planbureau begin februari dit jaar, met als uitzondering de verwachte inflatie (CPI) voor de jaren 2019 en 2020, waar we de raming van het Federaal Planbureau van 7 mei 2019 gebruiken. Ten opzichte van de BO2019 valt op dat de economische groei naar beneden werd bijgesteld. Wat de groei in de Eurozone (en in België) betreft, zijn de recentere ramingen van de Europese Commissie (mei 2019) nog een stuk pessimistischer. Die verwacht nu een reële BBP groei van 1,2% in 2019 en 2020.

Tabel 2-1:(verwachte) jaar-op-jaar veranderingen economische groei en prijzenpeil

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Economische groei (BBP)	1,40% [1,50%]	1,30% [1,50%]	1,40% [1,60%]	1,40% [1,40%]	1,20% [1,30%]	1,20% [1,20%]	1,10% [1,20%]
Consumentprijzen (CPI)	2,05% [2,10%]	1,70% [2,10%]	1,50% [1,60%]	1,60% [1,70%]	1,80% [1,70%]	1,80% [1,70%]	1,90% [1,70%]
Gezondheidsindex (GZI)		1,70% [1,80%]	1,60% [1,60%]	1,70% [1,70%]	1,80% [1,70%]	1,80% [1,70%]	1,90% [1,70%]

Bron: Federaal Planbureau: Economische Begroting 6 februari 2019, Economische Vooruitzichten 14 februari 2019, update inflatieverwachtingen 7 mei 2019; Lentevooruitzichten Europese Commissie (mei 2019)
[]: meerjarenraming november 2018

3 DE MIDDELENBEGROTING

3.1 Totale middelen

Tabel 3-1 geeft een overzicht van de diverse geaggregeerde ESR-ontvangsten voor de begrotingsjaren 2019 tot en met 2024.

De raming van de bruto aanvullende belasting op de personenbelasting (opcentiemen) is (sinds de begrotingsaanpassing 2018) gebaseerd op de HRF-methode van voorschotten en afrekeningen (zie verder) en vertrekt van de basisgegevens inzake bruto-opcentiemen en fiscale uitgaven voor de aanslagjaren 2017 tot en met 2019 die door de FOD Financiën op 6 maart 2019 in het kader van de federale begrotingscontrole 2019 ter beschikking werden gesteld van de gewesten en gemeenschappen.

De raming door de FOD Financiën van de bruto-opcentiemen voor de aanslagjaren 2018 en 2019 is gebaseerd op de kohieren van het aanslagjaar 2017, en de regionale opdeling daarvan, en houdt rekening met een elasticiteitscoëfficiënt van 1,33 voor het Vlaams Gewest (gebaseerd op uitvoeringscijfers van het aanslagjaar 2017; bij de begrotingsopmaak 2019 was de berekening van de elasticiteitscoëfficiënt - 1,35878 – nog gebaseerd op uitvoeringscijfers van het aanslagjaar 2016). De gewone aanslagtermijn met betrekking tot het aanslagjaar 2017 is per 30 juni 2018 verstreken waardoor de realisatiecijfers van het laatstbedoelde aanslagjaar beschikbaar zijn. De raming van de belasting Staat en van de bruto-opcentiemen voor de aanslagjaren 2020 en volgende vertrekt van de raming voor 2019 en gaat tevens uit van een elasticiteit van 1,33.

De budgettaire gevolgen van de Tax Shift en de andere federale maatregelen zijn in de raming van de belasting Staat opgenomen. Paragraaf 3.2.1. gaat dieper in op de effecten van de Tax Shift en de andere federale maatregelen op de belasting Staat en de bruto-opcentiemen.

Tabel 3-1: Grote rubrieken van de ESR-ontvangsten (in duizend euro)

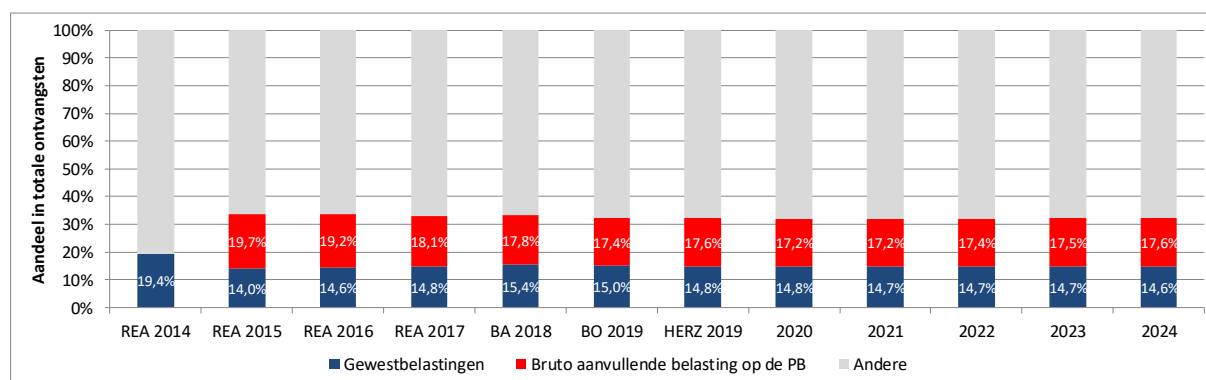
	BO 2019	HERZ 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.871.740	7.889.380	7.830.803	8.039.257	8.317.315	8.600.323	8.893.229
Gewestmiddelen BFW	2.510.524	2.489.881	2.541.618	2.532.858	2.530.279	2.522.998	2.513.726
Gemeenschapsmiddelen BFW	23.336.702	23.136.822	23.734.755	24.436.780	25.148.474	25.840.890	26.571.149
Herrekening 2018	0	0	0	0	0	0	0
Specifieke dotaties BFW	98.960	98.455	99.754	101.451	103.365	105.316	107.401
Gewestelijke belastingen	6.768.259	6.628.604	6.730.307	6.876.862	7.032.170	7.201.539	7.377.291
Eigen niet-fiscale, toegewezen ontvangsten	531.579	544.123	479.117	506.796	507.416	527.820	564.486
Eigen niet-fiscale, niet toegewezen ontvangsten	201.863	211.311	216.893	222.872	242.208	262.491	367.411
Lotto gelden	30.155	30.155	30.155	30.155	30.155	30.155	30.155
Instellingen consolidatiekring	3.906.016	3.901.012	3.933.427	3.948.468	3.975.052	3.969.738	3.977.005
TOTAAL	45.255.799	44.929.742	45.596.828	46.695.499	47.886.434	49.061.270	50.401.853
<i>w.o. bijdrage pendeldotatie</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>w.o. bijdrage sanering globale overheidsfinanciën</i>	<i>-1.694.974</i>	<i>-1.684.797</i>	<i>-1.724.007</i>	<i>-1.765.868</i>	<i>-1.810.327</i>	<i>-1.855.905</i>	<i>-1.903.459</i>
<i>w.o. bijdrage vergrijzingskost</i>	<i>-111.065</i>	<i>-103.107</i>	<i>-139.667</i>	<i>-178.177</i>	<i>-213.341</i>	<i>-250.088</i>	<i>-286.387</i>
<i>w.o. responsabiliseringsbijdrage</i>	<i>-121.735</i>	<i>-121.735</i>	<i>-131.054</i>	<i>-212.117</i>	<i>-291.493</i>	<i>-377.494</i>	<i>-468.895</i>
<i>Totaal bijdragen</i>	<i>-1.927.774</i>	<i>-1.909.639</i>	<i>-1.994.728</i>	<i>-2.156.162</i>	<i>-2.315.161</i>	<i>-2.483.487</i>	<i>-2.658.741</i>

De ramingen van de middelen voor de begrotingsjaren 2019 en volgende zijn conform de door het beleidsdomein Financiën en Begroting gehanteerde modellen gebeurd. Voor het begrotingsjaar 2019 worden de ESR-ontvangsten van de begrotingsopmaak en van de herziening getoond (45,3 en 44,9 miljard euro). Voor de begrotingsjaren 2020 tot en met 2024 worden de cijfers in rekening gebracht zoals ze in meerjarig perspectief in constant beleid worden voorzien, en waarbij – zoals gebruikelijk – de impact van de zesde staatshervorming expliciet in acht wordt genomen. Vanaf 2018 worden de opcentiemen geraamd aan de hand van de herziene, verlaagde autonomiefactor (van 25,990% naar 24,957%) en het geassocieerde, verlaagde opcentiementarief.

De ramingen van Tabel 3-1 bevatten eveneens de bijdrage van de Vlaamse overheid in de sanering van de overheidsfinanciën en in de vergrijzingskosten³. De cijfers in Tabel 3-3 aangaande de middelen uit de herziene Bijzondere Financieringswet betreffen niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van Tabel 3-1 kunnen er afrondingsverschillen voorkomen.

De zesde staatshervorming impliceert een stijging van de Vlaamse fiscale autonomie, die gevormd wordt door de opbrengsten uit de gewestelijke belastingen enerzijds en de gewestelijke opcentiemen anderzijds. Uit Figuur 3-1 blijkt dat de fiscale autonomie in 2014 19,4% bedroeg. In 2024 bereikt de fiscale autonomie 32,3%.

Figuur 3-1: Evolutie fiscale autonomie ten opzichte van totale middelen

3.2 Opcentiemen, toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden

3.2.1 Parameters

Bij de herziening 2019 zijn de middelen uit de Bijzondere Financieringswet (bruto gewestelijke aanvullende belasting op de personenbelasting (gewestelijke opcentiemen), toegewezen gedeelten van de BTW en de PB, en andere federale dotaties) geraamd op basis van de economische groei (BBP) zoals bepaald in de Economische Begroting van 6 februari 2019. De economische groei voor 2018 en 2019 wordt er bepaald op respectievelijk 1,4% (realisatiecijfer) en 1,3% (raming). Aangaande de inflatie 2018 (CPI) werd het realisatiecijfer (2,05%) weerhouden. Specifiek voor de inflatie (CPI) van 2019 en 2020 werd de raming van het Federaal Planbureau van 7 mei 2019 gebruikt (respectievelijk 1,7% en 1,5%).

³ Vanaf de begrotingsjaar 2018 wordt de bijdrage voor de pendeldotatie ten behoeve van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet meer als een minderontvangst begroot, maar als een uitgave.

Voor de daaropvolgende begrotingsjaren werden de CPI en het BBP gebruikt zoals opgenomen in de Economische Vooruitzichten van februari 2019 van het Federaal Planbureau.

Behalve de klassieke parameters van economische groei en inflatie, spelen ook de fiscale capaciteit van de gewesten en gemeenschappen en het aantal leerlingen en -18-jarigen van de gemeenschap een belangrijke rol bij de berekening van de middelen toegewezen vanuit de Bijzondere Financieringswet. Met ingang van het begrotingsjaar 2015 werden door de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet aan deze lijst twee nieuwe parameters toegevoegd: het aantal 0 tot en met 18 jarigen en het aantal 80-plussers. Voor het herziene begrotingsjaar 2019 worden de parameters weerhouden die door de FOD Financiën op 6 maart 2019 in het kader van de federale begrotingscontrole 2019 aan de gewesten en gemeenschappen werden meegedeeld. Vanaf het begrotingsjaar 2020 wordt de evolutie van de bevolkingsgerelateerde parameters gealigneerd op de bevolkingsvooruitzichten van de FOD Economie (Algemene Directie Statistiek).

Bovendien wordt de fiscale capaciteit vanaf het aanslagjaar 2015 ook geïnterpreteerd als de regionale opdeling van de opbrengst van de federaal gebleven personenbelasting. Voor de begrotingsjaren 2020 en volgende wordt de geraamde groei van de fiscale capaciteit met betrekking tot het aanslagjaar 2018 (begrotingsjaar 2019) gecontinueerd.

De parameter 'belasting Staat' is van belang met het oog op de raming van de opcentiemen. De raming van de belasting Staat voor het aanslagjaar 2019 (= begrotingsjaar 2019) betreft de raming die begin maart 2019 door de FOD Financiën ter beschikking van de gewesten werd gesteld. Verder wordt de belasting Staat voor de aanslagjaren 2020 en volgende per gewest bekomen door de belasting Staat voor het aanslagjaar 2019 aan te passen aan de CPI, het BBP en de elasticiteit per gewest ten opzichte van de economische groei. Voor het Vlaams Gewest wordt er uitgegaan van een elasticiteit gelijk aan 1,33. Deze coëfficiënt wordt tevens door de FOD Financiën gehanteerd bij de ramingen van de federale begrotingscontrole 2019. Bij de begrotingsopmaak 2019 werd er nog uitgegaan van een elasticiteit van 1,35878. Bovendien werd er in de meerjarenraming van november 2018 rekening gehouden met de evolutie per gewest van de 'beloning van de werknemers' zoals voorzien in de Regionale economische vooruitzichten van het Federaal Planbureau (juli 2018). Aangezien de waarden van deze parameter als verouderd kunnen worden beschouwd en er momenteel geen actualisatie voorhanden is, wordt er voor geopteerd om met de actuele ramingen van het BBP te werken.

De voorliggende raming van de belasting Staat voor de aanslagjaren 2019 en volgende houdt tevens rekening met de budgettaire effecten van de Tax Shift en de andere federale maatregelen. Begin maart 2019 werden door de FOD Financiën nieuwe ramingen gecommuniceerd aangaande de budgettaire effecten van de Tax Shift en de andere federale maatregelen voor de aanslagjaren 2018 en 2019. De voorliggende Nota Budgettaire Ruimte heeft de bedoelde budgettaire effecten geïntegreerd. Op deze wijze houdt de Nota Budgettaire Ruimte bij de raming van de belasting Staat rekening met alle geüpdatete effecten van de Tax Shift en van de andere federale maatregelen op de belasting Staat, en met de gevolgen hiervan voor de Vlaamse opcentiemen.

Tabel 3-2 toont een overzicht van de gecumuleerde effecten op de Vlaamse opcentiemen. Tot en met aanslagjaar 2020 voorziet de raming in significante opstappen. In de daaropvolgende aanslagjaren wordt rekening gehouden met het recurrente effect op de Vlaamse opcentiemen. In de effecten op de belasting Staat zijn de terugverdieneffecten die de individuele maatregelen van de Tax Shift normaliter op de inkomensvorming - en bijgevolg op de belastingopbrengsten - genereren, niet opgenomen.

Tabel 3-2: Gecumuleerde impact Tax Shift en andere federale maatregelen op Vlaamse opcentiemen in lopende prijzen (in miljoen euro)

		AJ 2016	AJ 2017	AJ 2018	AJ 2019
Impact TS I	(1)	-70,3	-146,4	-153,0	-159,0
Impact TS II	(2)	0,0	-178,9	-186,9	-404,1
Totaal TS I & II	(3)=(1)+(2)	-70,3	-325,3	-339,9	-563,1
Federale maatregelen excl TS	(4)	13,7	14,7	15,4	15,3
Totale delta opcentiemen	(5)=(3)+(4)	-56,6	-310,7	-324,5	-547,9

		AJ 2020	AJ 2021	AJ 2022	AJ 2023	AJ 2024
Impact TS I	(1)	-164,5	-170,1	-176,1	-182,1	-188,3
Impact TS II	(2)	-631,6	-653,0	-675,8	-698,9	-722,9
Totaal TS I & II	(3)=(1)+(2)	-796,1	-823,1	-851,8	-881,0	-911,2
Federale maatregelen excl TS	(4)	15,9	16,4	17,0	17,6	18,2
Totale delta opcentiemen	(5)=(3)+(4)	-780,2	-806,7	-834,8	-863,4	-893,0

Het dient benadrukt dat voorliggende Nota Budgettaire Ruimte de verwachte minderontvangsten absorbeert die het gevolg zijn van de federale Tax Shift. In de Nota Budgettaire Ruimte wordt de negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting dus niet tegen gedraaid, maar wordt maximaal uitvoering gegeven aan de federale Tax Shift. Vanaf aanslagjaar 2020 komt de belastingverlaging op kruissnelheid; tegen 2024 wordt ze op 893,0 miljoen euro geraamd.

Bemerk bovendien dat de raming van de Vlaamse bruto-opcentiemen vanaf aanslagjaar 2018 gebeurt tegen de achtergrond van de herziening van de autonomiefactor (van 25,990% naar 24,957%) en de hiermee gepaard gaande verlaging van het opcentiementarief (van 35,117% naar 33,257%). De autonomiefactor is het Vlaams aandeel in de personenbelasting. In de voorliggende Nota Budgettaire Ruimte wordt met andere woorden de verlaging van het opcentiementarief niet tegen gedraaid (alhoewel de gewesten hiervoor wel de bevoegdheid hebben).

Bijlage 1 geeft een overzicht van alle in de Nota Budgettaire Ruimte gebruikte parameters.

3.2.2 Resultaten

Tabel 3-3 toont de middelen die op basis van de hierboven beschreven parameters in de periode 2019 - 2024 mogen verwacht worden. Hierbij wordt rekening gehouden met de impact van de zesde staatshervorming. De ramingen in Tabel 3-3 zijn niet-afgeronde bedragen. Ten opzichte van Tabel 3-1 kunnen er daardoor afrondingsverschillen voorkomen.

Tabel 3-3: Opcentiemen, toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en federale dotaties voor nieuwe bevoegdheden (in duizend euro) ⁴

	BO 2019 incl afrek 2018 geaggregeerd	2018 bij BA 2018 excl afrek 2017	2018 bij HERZ 2019 excl afrek 2017	2018 Afrekening bij HERZ 2019	HERZ 2019 incl afrek 2018 geaggregeerd	HERZ 2019 incl afrek 2018 geïntegreerd	HERZ 2019 - BO 2019
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f)	(g) = (e) - (a)
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.871.740	7.604.701	7.604.701	0	7.889.380	7.889.380	17.639
Bruto aanvullende belasting op de PB - herrekening 2018	0	-936.763	-936.763	0	0	0	0
Voorafnames op federale PB	2.943.542	2.846.090	2.853.405	7.315	2.925.858	2.933.173	-17.684
<i>middelen diverse bevoegdheden</i>	<i>504.803</i>	<i>487.033</i>	<i>487.648</i>	<i>615</i>	<i>501.753</i>	<i>502.368</i>	<i>-3.050</i>
<i>middelen arbeidsmarktbeleid</i>	<i>1.265.068</i>	<i>1.223.733</i>	<i>1.227.209</i>	<i>3.475</i>	<i>1.257.476</i>	<i>1.260.952</i>	<i>-7.591</i>
<i>middelen fiscale uitgaven</i>	<i>1.173.672</i>	<i>1.135.324</i>	<i>1.138.548</i>	<i>3.224</i>	<i>1.166.629</i>	<i>1.169.853</i>	<i>-7.043</i>
Middelen fiscale uitgaven - herrekening 2018	0	-121.914	-121.914	0	0	0	0
Mechanisme nationale solidariteit	0	0	0	0	0	0	0
Mechanisme nationale solidariteit - herrekening 2018	0	0	0	0	0	0	0
Overgangsmechanisme	-321.557	-321.557	-321.557	0	-321.557	-321.557	0
Overgangsmechanisme - herrekening 2018	0	41.961	41.961	0	0	0	0
Correcte financiering Brusselse instellingen							
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (Gew & Gem)	-121.735	-112.417	-112.417	0	-121.735	-121.735	0
Subtotaal middelen Vlaams Gewest	10.371.991	9.000.102	9.007.416	7.315	10.371.946	10.379.261	-45
Afrekening over het jaar t-1	10.274				7.315		-2.959
Totale middelen Vlaams Gewest	10.382.264	9.000.102	9.007.416	7.315	10.379.261	10.379.261	-3.004

⁴ Een uitgebreide toelichting aangaande de middelenvoorziening van Gewesten en Gemeenschappen na de zesde staatshervorming kan geraadpleegd worden via volgende weblink: <https://fin.login.kanooh.be/de-financi%C3%ABle-middelenvoorziening-voor-gemeenschappen-en-gewesten-na-de-zesde-staatshervorming>
In de uitgebreide toelichting wordt eveneens de klemtoon gelegd op de eenmalige herrekening in het begrotingsjaar 2018.

	BO 2019 incl afrek 2018 geaggregeerd	2018 bij BA 2018 excl afrek 2017	2018 bij HERZ 2019 excl afrek 2017	2018 Afrekening bij HERZ 2019	HERZ 2019 incl afrek 2018 geaggregeerd	HERZ 2019 incl afrek 2018 geïntegreerd	HERZ 2019 - BO 2019
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f)	(g) = (e) - (a)
Voorafnames op BTW	9.885.820	9.477.124	9.506.919	29.794	9.783.513	9.813.308	-102.307
Inhouding jeugdinstanting Tongeren	0	-1.276	-1.281	-4	0	-4	0
Voorafnames op federale PB	5.563.863	5.382.214	5.396.153	13.938	5.530.409	5.544.348	-33.453
Dotaties overgehevelde bevoegdheden inzake	7.657.610	7.358.088	7.377.541	19.453	7.606.923	7.626.376	-50.687
<i>kinderbijslagen</i>	4.012.488	3.881.480	3.889.512	8.032	3.983.146	3.991.178	-29.343
<i>kost administratief beheer gezinsbijslag (-)</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>ouderenzorg</i>	2.660.614	2.525.003	2.534.662	9.659	2.645.201	2.654.860	-15.413
<i>wijziging geïsoleerde geriatriediensten (in basis vanaf bj 2015) (-)</i>							
<i>vergoeding voor inbreng in maximumfactuur fed. overheid (-)</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>diverse gezondheidszorgen en hulp aan personen</i>	522.677	505.311	506.349	1.038	519.574	520.612	-3.103
<i>wijziging voor revalidatie en behandeling (in basis vanaf bj 2015) (-)</i>							
<i>ziekenhuizen (vanaf bj 2016)</i>	383.928	371.177	371.930	752	381.645	382.397	-2.283
<i>inhouding voor investeringen ziekenhuisinfrastructuur (vanaf bj 2016)</i>	-	-	-	-	-	-	-
<i>justitiehuizen</i>	59.555	57.412	57.384	-29	59.118	59.089	-438
<i>interuniversitaire attractiepolen (vanaf bj 2018)</i>	18.347	17.704	17.704	0	18.239	18.239	-108
Overgangsmechanisme	152.795	152.795	152.795	0	152.795	152.795	0
Overgangsmechanisme - herrekening 2018	0	11.641	11.641	0	0	0	0
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (zie Gewest)							
Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	23.260.087	22.380.587	22.443.768	63.181	23.073.640	23.136.822	-186.447
Afrekening over het jaar t-1	76.615				63.181		-13.434
Totale middelen Vlaamse Gemeenschap	23.336.702	22.380.587	22.443.768	63.181	23.136.822	23.136.822	-199.881
Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	33.718.966	31.380.688	31.451.184	70.496	33.516.082	33.516.082	-202.884

	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto aanvullende belasting op de PB	7.830.803	8.039.257	8.317.315	8.600.323	8.893.229
Bruto aanvullende belasting op de PB - herrekening 2018	0	0	0	0	0
Voorafnames op federale PB	2.994.228	3.066.532	3.143.329	3.222.049	3.304.177
<i>middelen diverse bevoegdheden</i>	513.866	526.108	539.113	552.439	566.341
<i>middelen arbeidsmarktbeleid</i>	1.286.659	1.317.815	1.350.907	1.384.829	1.420.221
<i>middelen fiscale uitgaven</i>	1.193.703	1.222.609	1.253.309	1.284.781	1.317.616
Middelen fiscale uitgaven - herrekening 2018	0	0	0	0	0
Mechanisme nationale solidariteit	0	0	0	0	0
Mechanisme nationale solidariteit - herrekening 2018	0	0	0	0	0
Overgangsmechanisme	-321.557	-321.557	-321.557	-321.557	-321.557
Overgangsmechanisme - herrekening 2018	0	0	0	0	0
Correcte financiering Brusselse instellingen					
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (Gew & Gem)	-131.054	-212.117	-291.493	-377.494	-468.895
Subtotaal middelen Vlaams Gewest	10.372.421	10.572.115	10.847.594	11.123.321	11.406.954
Afrekening over het jaar t-1					
Totale middelen Vlaams Gewest	10.372.421	10.572.115	10.847.594	11.123.321	11.406.954
Voorafnames op BTW	10.085.467	10.413.064	10.757.503	11.106.902	11.455.580
Inhouding jeugdinstelling Tongeren	0	0	0	0	0
Voorafnames op federale PB	5.659.947	5.798.224	5.945.072	6.095.638	6.252.736
Dotaties overgehevelde bevoegdheden inzake	7.836.546	8.072.698	8.293.104	8.485.556	8.710.038
<i>kinderbijslagen</i>	4.072.573	4.175.363	4.288.877	4.404.002	4.517.319
<i>kost administratief beheer gezinsbijslag (-)</i>	-	-	-	-	-
<i>ouderenzorg</i>	2.760.851	2.868.069	2.947.442	2.996.485	3.078.238
<i>wijziging geïsoleerde geriatriediensten (in basis vanaf bj 2015) (-)</i>					
<i>vergoeding voor inbreng in maximumfactuur fed. overheid (-)</i>	-	-	-	-	-
<i>diverse gezondheidszorgen en hulp aan personen</i>	532.421	546.105	560.542	575.378	590.820

	2020	2021	2022	2023	2024
<i>wijziging voor revalidatie en behandeling (in basis vanaf bj 2015) (-)</i>					
<i>ziekenhuizen (vanaf bj 2016)</i>	391.083	401.137	411.741	422.636	433.976
<i>inhouding voor investeringen ziekenhuisinfrastructuur (vanaf bj 2016)</i>	-	-	-	-	-
<i>justitiehuizen</i>	60.845	62.684	64.578	66.529	68.539
<i>interuniversitaire attractiepolen (vanaf bj 2018)</i>	18.772	19.340	19.924	20.526	21.146
Overgangsmechanisme	152.795	152.795	152.795	152.795	152.795
Overgangsmechanisme - herrekening 2018	0	0	0	0	0
Responsabiliseringsbijdrage pensioenen (zie Gewest)					
Subtotaal middelen Vlaamse Gemeenschap	23.734.755	24.436.780	25.148.474	25.840.890	26.571.149
Afrekening over het jaar t-1					
Totale middelen Vlaamse Gemeenschap	23.734.755	24.436.780	25.148.474	25.840.890	26.571.149
Vlaams Gewest + Vlaamse Gemeenschap	34.107.175	35.008.895	35.996.068	36.964.211	37.978.104

Zoals in paragraaf 3.2.1. gesteld, is de raming van de gewestelijke opcentiemen gebaseerd op de inschatting van de belasting Staat waarin eveneens de gevolgen van de Tax Shift en de andere federale maatregelen zijn verwerkt. De voorliggende Nota Budgettaire Ruimte absorbeert hiermee de verwachte minderontvangsten als gevolg van de federale maatregelen in de personenbelasting. De negatieve impact van de federale maatregelen op de Vlaamse begroting wordt niet tegen gedraaid; er wordt maximaal uitvoering gegeven aan de federale Tax Shift.

Om tot het kasmatige bedrag van de bruto-opcentiemen per aanslagjaar te komen, wordt de belasting Staat (geraamd per regio) verminderd met de autonomiefactor (25,990% voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017; 24,957% voor de aanslagjaren 2018 en volgende). Het bedrag van de bruto-opcentiemen wordt bekomen door op deze gereduceerde belasting Staat het tarief van de opcentiemen toe te passen. Voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2017 blijft het opcentiementarief ongewijzigd op 35,117%. Voor de aanslagjaren 2018 en volgende wordt er uitgegaan van een opcentiementarief van 33,257%. Bijgevolg wordt in de voorliggende Nota Budgettaire Ruimte de verlaging van het opcentiementarief (als gevolg van de verlaging van de autonomiefactor) niet tegen gedraaid, alhoewel het Vlaams Gewest hiervoor wel de bevoegdheid heeft.

De raming van de bruto-opcentiemen in de voorliggende nota is gebaseerd op de HRF-methode. De bedoelde methode wordt sinds de begrotingsaanpassing 2018 toegepast. Volgens de HRF-methode worden de aanrekenbare opcentiemen van het begrotingsjaar T bekomen door de som te maken van:

1. de 'voorschotten' met betrekking tot het aanslagjaar T die door de FOD Financiën tijdens het jaar T zelf aan het Vlaams Gewest zullen betaald worden. Het bedrag van de voorschotten is gebaseerd op de raming van de bruto-opcentiemen voor dat aanslagjaar T en houdt rekening met een (door de FOD Financiën) vooropgestelde inningscoëfficiënt (99,17% voor het aanslagjaar 2018; 99,37% voor de aanslagjaren 2019 en volgende);
2. de 'voorfinanciering' met betrekking tot vorige aanslagjaren begrepen in de kohieren tot en met december van het jaar T;
3. de 'ontvangen bedragen' met betrekking tot vorige aanslagjaren ontvangen tot en met februari van het jaar T+1;
4. waarbij 2 en 3 verminderd worden met de in vorige begrotingsjaren aangerekende voorschotten, voorfinanciering en ontvangen bedragen.

Omdat de HRF-methode gebaseerd is op voorschotten en afrekeningen, wordt de raming amper beïnvloed door het inkohieringsritme van de FOD Financiën.

De fiscale uitgaven die naar aanleiding van de zesde staatshervorming geregionaliseerd werden, zijn in de Nota Budgettaire Ruimte niet als een minderontvangst verwerkt, maar als een uitgave.

Een belangrijke inhouding op de middelen uit de Bijzondere Financieringswet wordt gevormd door de responsabiliseringsbijdrage. De Gewesten en Gemeenschappen moeten na de zesde staatshervorming een stijgende responsabiliseringsbijdrage voor de pensioenen van hun ambtenaren betalen via een inhouding op de dotaties. Voor de periode 2015-2020 zijn de bedragen gespecificeerd in artikel 65quinquies van de Bijzondere Financieringswet.

Tabel 3-4: Responsabiliseringsbijdrage 2015-2020 (in euro)

	Vlaamse Gemeenschap	Franse Gemeenschap	Waals Gewest	Brussels Hoofd- stedelijk Gewest
2015	84.463.244	55.938.253	3.881.061	766.156
2016	93.781.301	62.109.209	4.309.074	850.541
2017	103.099.358	68.280.166	4.737.087	934.926
2018	112.417.416	74.451.122	5.165.101	1.019.310
2019	121.735.473	80.622.079	5.593.114	1.103.695
2020	131.053.530	86.793.035	6.021.127	1.188.080

	Duitstalige Gemeenschap	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	Franse Gemeenschapscommissie
2015	881.347	30.292	142.186
2016	978.547	33.553	157.675
2017	1.075.746	36.814	173.164
2018	1.172.946	40.075	188.652
2019	1.270.145	43.336	204.141
2020	1.367.345	46.597	219.630

Vanaf het begrotingsjaar 2021 wordt de responsabiliseringsbijdrage per entiteit bepaald door een bijdragepercentage toe te passen op de weddemassa die door de betrokken entiteit⁵ in het voorgaande kalenderjaar werd betaald. Voor het begrotingsjaar 2021 is dat bijdragepercentage gelijk aan 30% van de RSZ-werkgeversbijdrage voor pensioenen (huidig percentage is 8,86% wat 2,658% zou geven als bijdragevoet voor de Gewesten en Gemeenschappen). In 2022 wordt dat 40%, in 2023 50% om via lineaire verhoging 100% te bereiken in 2028. Vanaf 2028 is de bijdragevoet voor de Gewesten en Gemeenschappen gelijk aan de RSZ-werkgeversbijdrage voor pensioenen.

In de voorliggende Nota Budgettaire Ruimte wordt de responsabiliseringsbijdrage in 2021 op 212,1 miljoen euro geraamd. De jaren nadien loopt de bijdrage op tot respectievelijk 291,5 miljoen in 2022, 377,5 miljoen in 2023 en 468,9 miljoen in 2024. De responsabiliseringsbijdragen worden jaarlijks ingehouden van de aan de Gewesten en Gemeenschappen door de federale overheid te betalen dotaties.

Tot slot worden in de voorliggende raming de inhoudingen die de FOD Financiën doorvoert inzake maximumfactuur (inhouding op toelage ouderenzorg) en inzake ziekenhuisinfrastructuur (inhouding op toelage ziekenhuisinfrastructuur) niet in mindering van de ontvangsten gebracht, maar wel als een uitgave begroot.

3.2.3 Sensitiviteit

Gezien de volatiliteit van de in Bijlage 1 vermelde parameters, in het bijzonder van de economische groei en de inflatie, biedt Tabel 3-5 een beknopt overzicht van de sensitiviteit van de geraamde middelen uit de herziene bijzondere financieringswet voor beide parameters voor de begrotingsjaren 2019 en volgende. In deze paragraaf wordt nagegaan in welke mate de opcentiemen, het toegewezen gedeelte van de BTW en de PB, en de specifieke dotaties (zie paragraaf 3.3.) reageren op een wijziging van de economische groei en de inflatie in het begrotingsjaar 2018 en 2019.

Tabel 3-5 geeft een schematisch overzicht van het verrichte onderzoek. Elke onderzochte wijziging had een grootte van 0,1 procentpunt (10 basispunten). Ook wijzigingen van de andere parameters vermeld in Bijlage 1 hebben een impact op de middelen maar hier is de impact minder uitgesproken. Om die reden worden ze niet in Tabel 3-5 opgenomen.

⁵ Entiteit = Diensten Vlaamse overheid (Vlaamse ministeries inclusief Diensten met Afzonderlijk Beheer (DAB's)), Vlaams Parlement en onderwijzend personeel. Dus exclusief Extern Verzelfstandigde Agentschappen (EVA's) en Vlaamse Openbare Instellingen met rechtspersoonlijkheid (VOI's rp) want deze betalen een bijdrage aan de pool der parastatalen.

Tabel 3-5: Sensitiviteit (in duizend euro)

Parameter	Middelen 2019		2020	2021	2022	2023	2024
	Afrekening 2018	Basis 2019					
BBP 2018	16.272	26.752	27.582	28.454	29.357	30.254	31.190
BBP 2019	-	16.773	27.627	28.500	29.404	30.303	31.241
CPI 2018	24.699	32.998	33.887	34.910	35.964	37.006	38.098
CPI 2019	-	25.511	34.022	35.049	36.108	37.153	38.249

3.3 Specifieke dotaties vanwege de federale overheid

Tabel 3-6 toont de geraamde middelen met betrekking tot de (overige) specifieke dotaties vanwege de federale overheid.

De bijkomende toelagen die de gemeenschappen vanaf 2015 ontvangen voor de bijkomende bevoegdheden die hen door de zesde staatshervorming worden toegekend (gezinsbijslag, ouderenzorg, gezondheidszorg, ziekenhuisinfrastructuur (vanaf 2016), justitiehuisen en interuniversitaire attractiepolen (vanaf 2018), zijn onder paragraaf 3.2. vermeld. Deze nieuwe toelagen beïnvloeden immers het overgangsmechanisme en zijn als dusdanig te onderscheiden van de in paragraaf 3.3. bedoelde toelagen die geen onderwerp zijn van de zesde staatshervorming en die geen gevolgen voor het overgangsmechanisme hebben.

Tabel 3-6: Specifieke dotaties vanwege de federale overheid (in duizend euro)

	BO 2019 incl afrek 2018 geaggregeerd	2018 bij BA 2018 excl afrek 2017	2018 bij HERZ 2019 excl afrek 2017	2018 Afrekening bij HERZ 2019	HERZ 2019 incl afrek 2018 geaggregeerd	HERZ 2019 incl afrek 2018 geïntegreerd	HERZ 2019 - BO 2019
	(a)	(b)	(c)	(d) = (c) - (b)	(e)	(f)	(g) = (e) - (a)
Tewerkstellingsprogramma's	-	-	-	-	-	-	-
Buitenlandse studenten	40.063	39.085	39.219	135	39.886	40.021	-176
Dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld	-	-	-	-	-	-	-
Overname verkeersbelastingen	16.082	15.689	15.743	54	16.011	16.065	-71
Dotatie Nationale Plantentuin	7.635	7.360	7.357	-4	7.579	7.575	-56
Overname registratie- en erfbelastingen	26.140	25.503	25.590	88	26.025	26.113	-115
Compensatie dode hand	597	597	597	0	597	597	0
Overname spelen en weddenschappen, aut ontspanningstoestellen en openingsbelasting	8.120				8.084	8.084	-36
Subtotaal dotaties vanwege federale overheid	98.637	88.234	88.507	273	98.183	98.455	-454
Afrekening over het jaar t-1	323				273		-50
Totaal dotaties vanwege federale overheid	98.960	88.234	88.507	273	98.455	98.455	-505

	2020	2021	2022	2023	2024
Tewerkstellingsprogramma's	-	-	-	-	-
Buitenlandse studenten	40.485	41.132	41.873	42.626	43.436
Dotatie ter compensatie van het kijk- en luistergeld	-	-	-	-	-
Overname verkeersbelastingen	16.251	16.511	16.809	17.111	17.436
Dotatie Nationale Plantentuin	7.800	8.036	8.279	8.529	8.787
Overname registratie- en erfbelastingen	26.416	26.838	27.321	27.813	28.342
Compensatie dode hand	597	597	597	597	597
Overname spelen en weddenschappen, aut ontspanningstoestellen en openingsbelasting	8.205	8.337	8.487	8.639	8.804
Subtotaal dotaties vanwege federale overheid	99.754	101.451	103.365	105.316	107.401
Afrekening over het jaar t-1					
Totaal dotaties vanwege federale overheid	99.754	101.451	103.365	105.316	107.401

De dotatie voor de wedertewerkstelling van werklozen, bedoeld in artikel 35 van de (oude) Bijzondere Financieringswet, werd vanaf begrotingsjaar 2015 ten belope van 90% opgenomen in de globale tewerkstellingsdotatie. De resterende 10% werd toegevoegd aan het overgangsmechanisme. Om die reden is deze dotatie niet meer opgenomen in Tabel 3-6.

Volgens artikel 62 van de Bijzondere Financieringswet wordt aan de gemeenschappen een dotatie toegekend ter financiering van het universitair onderwijs aan buitenlandse studenten. De basisbedragen die in dit artikel zijn voorzien, worden jaarlijks aan de inflatie aangepast.

Volgens het Lambermontakkoord werd het kijk- en luistergeld omgevormd van een gemeenschapsbelasting naar een gewestbelasting. De gemeenschappen kregen daarbij wel een dotatie ter compensatie voor het wegvallen van het kijk- en luistergeld. Vanaf de inwerkingtreding van de gewijzigde Bijzondere Financieringswet (zesde staatshervorming) werd de dotatie van beide gemeenschappen in de BTW-basisdotatie geïntegreerd en ondergaat ze de evolutie en verdeling van de BTW-basisdotatie. Om die reden is deze dotatie niet meer opgenomen in Tabel 3-6.

Naar aanleiding van de overname vanaf 2011 van de dienst van de verkeersgerelateerde gewestbelastingen (verkeersbelasting, belasting op de inverkeerstelling en eurovignet) ontvangt het Vlaams Gewest van de federale overheid jaarlijks een extra dotatie om de kosten van het overgenomen federaal personeel te compenseren. De berekening van de dotatie is gebaseerd op de gemiddelde kostprijs van de dienst van de betrokken gewestbelastingen voor de jaren 1999, 2000 en 2001, uitgedrukt in prijzen van 2002. Vanaf 2003 wordt dit bedrag (per gewestbelasting) aangepast aan de evolutie van de consumptieprijsindex. De basisbedragen staan vermeld in de wet van 8 maart 2009 tot vaststelling van de totale kostprijs van de dienst van de gewestelijke belastingen, in uitvoering van artikel 68ter van de Bijzondere Financieringswet (BS 20 maart 2009). Een gelijkaardige dotatie wordt vanaf 2015 aan het Vlaams Gewest toegekend voor de overname van de dienst van de registratie- en erfbelastingen. De voorliggende Nota Budgettaire Ruimte houdt tevens rekening met de overname vanaf 2019 van de dienst van de resterende gewestbelastingen (spelen en weddenschappen, automatische ontspanningstoestellen en openingsbelasting) en bijgevolg ook met de bijhorende dotatie.

Vervolgens wordt volgens artikel 62ter van de Bijzondere Financieringswet aan de gemeenschappen een dotatie toegekend vanaf het begrotingsjaar waarin de Nationale Plantentuin van België wordt overgedragen. Het in artikel 62ter vermelde basisbedrag wordt jaarlijks aan de inflatie en aan de economische groei aangepast. De verdeling van het aangepaste bedrag over beide gemeenschappen gebeurt volgens een sleutel die in overeenstemming is met de taalrol van het effectief personeelsbestand van de Nationale Plantentuin op de dag van de overdracht. Deze overdracht vond plaats op 1 januari 2014. De in de meerjarenraming gehanteerde verdeelsleutel weerspiegelt dus de taalrol op 1 januari 2014.

Tot slot worden de gewesten op basis van artikel 63 van de Bijzondere Financieringswet vanaf 1 januari 2014 ook vergoed voor de derving van de gewestbelasting als gevolg van de niet-inning van de onroerende voorheffing op staatseigendommen die vrijgesteld zijn van onroerende voorheffing.

3.4 Gewestelijke belastingen

De ramingen van de begrotingsopmaak 2019 worden herzien rekening houdend met de gerealiseerde ontvangsten tot en met maart 2019 en de vooruitzichten inzake economische groei en inflatie die door het Federaal Planbureau werden opgesteld ⁶ en die eveneens voor de raming van de middelen uit de Bijzondere Financieringswet werden weerhouden. Die herziene ramingen van de ontvangsten 2019 vormen de vertrekbasis voor de raming van de ontvangsten over de periode 2020-2024.

Tabel 3-7 toont een overzicht van de begrotingsposten en de verschillende bedragen. De getoonde bedragen zijn ESR-ontvangsten. De ramingen van de gewestbelastingen zijn opgesteld vanuit een constant beleid hypothese.

---

⁶ Inflatievooruitzichten van 7 mei 2019 voor 2019 en 2020 en Economische Vooruitzichten van het FPB van februari 2019 voor de jaren 2021 en volgende.

Tabel 3-7: Gewestelijke belastingen (in duizend euro)

(in duizend euro)	BO 2019	HERZ 2019	HERZ - BO	%	2020	2021	2022	2023	2024
Spelen en weddenschappen	47.420	47.420	0	0,0%	49.585	51.849	54.216	56.692	59.280
Automatische ontspanningstoestellen	23.927	23.927	0	0,0%	23.132	22.364	21.621	20.903	20.208
Verkooprecht en verdeelrecht	2.547.380	2.525.468	-21.911	-0,9%	2.599.186	2.675.548	2.754.196	2.835.221	2.918.675
Recht op hypotheekvestiging	161.683	160.876	-806	-0,5%	162.378	164.651	166.627	168.627	170.481
Schenkbelasting	384.079	348.678	-35.401	-9,2%	354.515	362.822	371.684	380.776	390.281
Erfbelasting excl. Fiscale regularisaties	1.456.920	1.431.815	-25.105	-1,7%	1.403.718	1.426.177	1.451.849	1.477.982	1.506.064
Erfbelasting fiscale regularisaties	75.000	15.000	-60.000	-80,0%	15.000	7.500	0	0	0
Onroerende voorheffing	217.812	223.543	5.731	2,6%	222.195	226.881	231.894	237.485	243.210
Verkeersbelasting	1.109.229	1.104.371	-4.858	-0,4%	1.123.662	1.140.965	1.160.245	1.181.011	1.202.740
Belasting op de inverkeerstelling (Vlabel)	278.497	281.482	2.985	1,1%	300.668	311.608	323.139	335.229	347.841
Kilometerheffing	466.313	466.023	-290	-0,1%	476.267	486.497	496.699	507.614	518.510
Totaal	6.768.259	6.628.604	-139.656	-2,1%	6.730.307	6.876.862	7.032.170	7.201.539	7.377.291

De ramingen 2019 van de ontvangsten uit de belasting op spelen en weddenschappen en de belasting op de automatische ontspanningstoestellen worden constant gehouden ten opzichte van de begrotingsopmaak. Voor de periode 2020-2024 wordt een groeipercentage van respectievelijk 4,6% en -3,3% gehanteerd. Die percentages komen overeen met de helft van de gemiddelde groei in de periode 2015-2018.

Het verkooprecht wordt met 19,9 miljoen euro neerwaarts bijgesteld ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019. De gemiddelde opbrengst per akte lag in het eerste kwartaal van 2019 lager dan geraamd bij de begrotingsopmaak 2019. Voor de periode 2020-2024 evolueert het verkooprecht in functie van de groei van het BBP en de inflatie (volume- plus prijseffect). Over de periode 2019-2024 geeft dit een gemiddelde jaarlijkse groei van 3%.

De raming van de ontvangsten uit het verdeelrecht wordt met 2,0 miljoen euro neerwaarts bijgesteld ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019. Voor de jaren 2020 tot 2024 worden de ontvangsten constant gehouden op het niveau 2019.

De raming van de ontvangsten uit het hypotheekrecht wordt beperkt bijgesteld ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019 (-0,8 miljoen euro). De jaren nadien evolueren de ontvangsten in functie van het BBP (volume-effect).

In 2018 werd een terugval vastgesteld in het aantal schenkingen. Die terugval werd deels toegeschreven aan een afwachtende houding van de burgers om te schenken door de hervorming van het erfrecht. Bij de begrotingsopmaak 2019 werd verondersteld dat het aantal schenkingen opnieuw zou toenemen. In het eerste kwartaal van 2019 werd evenwel geen herstel van het aantal schenkingen vastgesteld. Daarom worden de ontvangsten met 35,4 miljoen euro neerwaarts bijgesteld. Voor de periode 2020-2024 evolueren de ontvangsten uit roerende schenkingen in functie van de BBP-groei en inflatie. De ontvangsten uit onroerende schenkingen evolueren enkel in functie van de inflatie.

De raming van de ontvangsten uit erfbelasting (exclusief fiscale regularisatie) worden met 25,1 miljoen euro neerwaarts bijgesteld ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019. De gerealiseerde ontvangsten 2018 lagen 36,9 miljoen euro hoger dan de prognose van september 2018⁷. Die extra ontvangsten in 2018 vallen volledig toe te schrijven aan een snellere inning van de erfbelasting en zijn dus niet structureel. Voor 2019 wordt nog een beperkte verdere versnelling van het inning verwacht met een eenmalig positief effect van 30 miljoen euro. Die verdere versnelling was bij de begrotingsopmaak evenwel al ingecalculleerd. De gemiddelde ontvangst per nalatenschap evolueerde in 2018 dan weer minder positief dan verwacht bij de begrotingsopmaak 2019. Een lager dan verwachte opbrengst per nalatenschap leidt er toe dat de ontvangsten neerwaarts worden bijgesteld.

Voor de jaren 2020-2024 evolueren de ontvangsten uit erfbelasting in functie van inflatie. Daarnaast wordt rekening gehouden met het effect van het op kruissnelheid komen van de verlaging van de tarieven erfbelasting. In 2019 wordt rekening gehouden met 98,0 miljoen euro aan minderontvangsten ingevolge de hervorming. Dat is het effect voor 10/12 van een jaar. In 2020, op kruissnelheid, wordt rekening gehouden met 117,6 miljoen euro minderontvangsten.

De opbrengst uit fiscale regularisaties bleef in 2018 onder de verwachting. Ook in het eerste kwartaal van 2019 werden weinig dossiers ontvangen. De raming van de begrotingsopmaak 2019 moet daarom neerwaarts herzien worden. De opbrengst van de fiscale regularisatie wordt in 2019 en 2020 jaarlijks op 15 miljoen euro geraamd, tegenover jaarlijks 75 miljoen euro bij de begrotingsopmaak. Na 2020 doven de ontvangsten uit fiscale regularisaties uit. In 2021 wordt nog een opbrengst van 7,5 miljoen euro geraamd. Vanaf 2022 worden geen ontvangsten uit fiscale regularisatie meer verwacht.

---

⁷ De prognose van september 2018 vormde de basis voor de begrotingsopmaak 2019.

De ontvangsten uit onroerende voorheffing worden voor 2019 geraamd op 223,5 miljoen euro, ofwel 5,7 miljoen euro meer dan voorzien bij de begrotingsopmaak 2019. Eind 2018 was er een kleine vertraging in het versturen van de kohieren van aanslagjaar 2018, wat leidde tot minder ontvangsten ten opzichte van de prognose. De verwachting is dat die vertraging in 2019 ingelopen zal worden wat voor het begrotingsjaar 2019 leidt tot extra ontvangsten. De raming voor de periode 2020-2024 gaat uit van een jaarlijks hoeveelheidseffect van 0,6%, een percentage gebaseerd op de historische groei, en een jaarlijkse indexering.

Rekening houdend met de gerealiseerde ontvangsten 2018 wordt de raming van de ontvangsten 2019 uit de verkeersbelasting met 4,9 miljoen euro neerwaarts bijgesteld ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019. De raming voor de periode 2020-2024 gaat uit van een jaarlijks hoeveelheidseffect van 1%. Dit percentage geeft de veronderstelde groei van het wagenpark weer. Naast de jaarlijkse indexering wordt ook rekening gehouden met een vergroeningseffect dat op - 1% per jaar geraamd wordt.

Rekening houdend met de gerealiseerde ontvangsten 2018 wordt de raming van de ontvangsten 2019 uit de belasting op inverkeerstelling (BIV) met 3 miljoen euro verhoogd ten opzichte van de begrotingsopmaak. Voor de periode 2020-2024 wordt rekening gehouden met de inflatie, die wordt toegepast op 40% van de ontvangsten ⁸. Daarnaast wordt uitgegaan van een constant aantal inschrijvingen. Tot slot wordt rekening gehouden met een prijseffect van +6% in 2020 en +3% voor de periode 2021-2024. Dat prijseffect is het gevolg van de jaarlijkse verhoging van de CO₂-correctiewaarde in de formule van de BIV. De jaarlijkse verhoging vormt een aandachtspunt voor de volgende regering.

De CO₂-correctie in de formule van de BIV wordt jaarlijks verhoogd met 4,5 g CO₂/km. Doel van de jaarlijkse verhoging is het vermijden dat de ontvangsten zouden eroderen aangezien door de technologische vooruitgang de CO₂-uitstoot van nieuw ingeschreven wagens daalt.

Er wordt vastgesteld dat de CO₂-correctie de technologische evolutie overcompenseert met als gevolg een stijging van het gemiddeld tarief. Dat is deels het gevolg van de nieuwe Europese homologatiecyclus in voege sinds 1 september 2017, gezien de NEDC 2.0 waarden iets hoger liggen dan de klassieke NEDC 1.0. Die NEDC 2.0 gehomologeerde wagens komen maar geleidelijk op de markt. In 2019 en 2020 wordt rekening gehouden met een prijseffect van +6%. Na 2020 wordt een prijseffect verondersteld van +3%. Bij deze aannames dienen volgende opmerkingen gemaakt te worden:

- a) De technologische evolutie en de gemiddelde CO₂-uitstoot zijn moeilijk te voorspellen in meerjarig perspectief. Daarnaast kan het effect van de nieuwe homologatiecyclus op de CO₂-uitstoot van nieuw ingeschreven wagens niet gekwantificeerd worden.
- b) Doordat de CO₂-component ⁹ in de formule van de BIV wordt verheven tot de zesde macht leiden kleine wijzigingen in de waarde van die component tot grote wijzigingen in tarief.
- c) De opmerkingen onder a) en b) zorgen ervoor dat het reële prijseffect sterk kan afwijken van de gehanteerde assumpties in de nota budgettaire ruimte. Wat vaststaat is dat bij ongewijzigd beleid de CO₂-component op een bepaald moment enkel nog zal toenemen met exponentieel toenemende tarieven als gevolg. De afname van de CO₂-uitstoot van nieuw ingeschreven wagens is immers eindig. De CO₂-correctie daarentegen neemt volgens de huidige regelgeving jaar op jaar met 4,5g CO₂/km toe.

De raming van de ontvangsten 2019 uit de kilometerheffing blijft nagenoeg constant ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019. In de periode 2020-2024 evolueren de

⁸ In de formule van de BIV wordt enkel de luchtcomponent geïndexeerd.

⁹ Hiermee wordt bedoeld de werkelijke CO₂ + CO₂-correctie waarde.

ontvangsten in functie van het BBP en de inflatie. Daarnaast wordt ook rekening gehouden met een vergroeningseffect (-0,8%), ingevolge het toenemend aandeel van euro-norm 6 vrachtwagens ten koste van vrachtwagens met een lager euro-norm.

3.5 Toegewezen ontvangsten

Aan een begrotingsfonds toegewezen of geaffecteerde ontvangsten - die niet als opbrengsten uit kredietverleningen of deelnemingen kunnen bestempeld worden - zijn ontvangsten die voorbehouden worden voor het dekken van bepaalde, duidelijk omschreven uitgaven. De raming van de totale toegewezen ontvangsten evolueert van 544,1 miljoen euro in 2019 naar 479,1 miljoen in 2020. Nadien nemen de ontvangsten toe tot 564,5 miljoen in 2024.

De belangrijkste toegewezen ontvangsten in de middelenbegroting zijn:

- de terugbetaling van salarissen en salaristoelagen in de onderwijssector;
- de inkomsten van het Klimaatfonds;
- de inkomsten van het Energiefonds;
- de inkomsten van het Verkeersveiligheidsfonds;
- de inkomsten van het Vernieuwingsfonds.

Ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019 worden de bewegingen van de toegewezen ontvangsten in meerjarig perspectief vooral verklaard door de bewegingen op het Klimaatfonds en het Energiefonds.

Voor het ramen van de ESR-ontvangsten van het Klimaatfonds – dat wordt gespijsd met middelen uit de Belgische veiling van emissierechten – wordt er van uit gegaan dat het Vlaamse aandeel in de Belgische veilinginkomsten (2,28% van de EU-inkomsten) ook in een volgend intergewestelijk Belgisch samenwerkingsakkoord (vanaf 2021) behouden blijft op 52,76%. De inkomsten zijn verder afhankelijk van het aantal geveilde emissierechten en de prijs ervan. Voor het aantal rechten wordt gebruik gemaakt van de simulaties van het departement Omgeving, waarbij rekening wordt gehouden met een jaarlijkse daling van 2,2% en de effecten van het marktstabiliteitsmechanisme (Market Stability Reserve), dat in 2020 aanleiding geeft tot een belangrijke daling (van 31%) van het aantal rechten. De berekening van het aantal te veilen rechten is relatief zeker te noemen. In de voorliggende oefening wordt er veiligheidshalve van uit gegaan dat de prijsstijging van de CO₂-prijs op de ETS-markt het voorbije jaar, tot boven 20 euro per ton, zich de komende jaren geleidelijk aan zal verder zetten en vanaf 2020 met 1 euro per ton stijgt. Deze prijs is gegeven het markteffect echter de grote onzekere factor bij de berekening van de inkomsten. Begin mei 2019 is de prijs zelfs al gestegen tot circa 25 euro per ton. Als gevolg van beide effecten, zakten de totale ESR-ontvangsten in 2020 tot 159,3 miljoen euro, om vervolgens opnieuw aan te trekken tot 244,9 miljoen euro in 2024.

De ontvangsten van het Energiefonds worden in 2019 op 135,7 miljoen euro geraamd, 6,4 miljoen euro meer dan geraamd bij de begrotingsopmaak 2019. Dat als gevolg van een dubbele ontvangst in het kader van de supercapregeling, die jaarlijks 1,2 miljoen euro meer inkomsten zal genereren dan verwacht bij begrotingsopmaak 2019. Vanaf 2020 liggen de ontvangsten dan weer 5,7 miljoen lager dan bij de begrotingsopmaak 2019. In 2020 vallen immers de laatste afrekeningen onder de oude energieheffing weg.

3.6 Andere ontvangsten

De zogenaamde andere ontvangsten zijn niet-fiscale, niet-toegewezen ontvangsten die niet kunnen bestempeld worden als enerzijds opbrengsten uit kredietverleningen of

deelnemingen, of anderzijds dotaties van instellingen die tot de consolidatiekring behoren. De raming van de niet-toegewezen ontvangsten evolueert van 211,3 miljoen euro in 2019 naar 216,9 miljoen in 2020. Nadien nemen de ontvangsten toe tot 262,5 miljoen in 2023 en 367,4 miljoen in 2024.

Tot die categorie behoren onder meer de rente-ontvangsten, de dividenden van de openbare investeringsmaatschappijen en de ontvangsten die naar aanleiding van de zesde staatshervorming geregionaliseerd werden (BIVV thans VIAS, retributies, verkeersboeten) en die niet als een toegewezen ontvangst begroot worden.

De variatie in deze categorie andere ontvangsten wordt hoofdzakelijk verklaard door de verwachte evolutie van de rente-ontvangsten en de verkeersboetes, en van de bijdrage die het Havenbedrijf Gent in de periode 2019-2022 zal betalen in de bouwkosten van de Sluis Terneuzen. Inzake de afdrachten van de keuringsinstellingen – de afdrachten worden begroot onder de noemer 'verkeersboetes' – wordt er geen rekening gehouden met de uitspraak van de Raad van State. Er kan immers nog beroep aangetekend worden tegen deze uitspraak. De afdrachten worden constant gehouden op 13,5 miljoen euro.

De toename in 2024 wordt daarenboven vooral verklaard door de eenmalige ontvangst van de verkoop van het Ferrarisgebouw (75 miljoen euro).

3.7 Lotto-middelen

Volgens artikel 62bis van de Bijzondere Financieringswet krijgt elke gemeenschap een bepaald percentage van de te verdelen winst van de Nationale Loterij toegewezen. De federale ministerraad dient hiertoe de uitkeerbare winst te bepalen. De raming van de Lotto-middelen wordt in de voorliggende middelenbegroting constant gehouden op 30,2 miljoen euro.

3.8 Te consolideren instellingen

Tabel 3-8 geeft een overzicht van de ESR-ontvangsten van de Vlaamse instellingen die tot de consolidatieperimeter behoren. Instellingen met aanzienlijke bedragen aan eigen ontvangsten worden hier apart vermeld.

Tabel 3-8: Te consolideren instellingen (in duizend euro)

	BO 2019	HERZ 2019	HERZ - BO	2020	2021	2022	2023	2024
MINA	132.449	132.449	0	132.449	132.449	132.449	132.449	132.449
VIF	54.773	54.773	0	54.773	54.773	54.773	54.773	54.773
Loodswezen	90.054	90.054	0	90.054	90.054	90.054	90.054	90.054
Andere instellingen met DAB-vorm	30.129	30.129	0	30.129	30.129	30.129	30.129	30.129
VDAB	165.103	158.468	-6.635	163.503	155.453	163.603	150.203	150.203
VRT	192.447	193.027	580	189.143	188.263	185.453	183.173	179.573
Kind & Gezin	187.671	187.671	0	187.671	187.671	187.671	187.671	187.671
VSB	271.429	271.429	0	275.900	280.604	285.574	290.608	295.868
VVM - De Lijn	229.864	229.864	0	229.864	229.864	229.864	229.864	229.864
VEB	228.463	228.463	0	228.463	228.463	228.463	228.463	228.463
VITO	66.078	66.078	0	66.078	66.078	66.078	66.078	66.078
Tunnel Liefkenshoek	72.414	72.414	0	72.414	72.414	72.414	72.414	72.414
Vlaamse Waterweg	118.954	118.954	0	118.954	118.954	118.954	118.954	118.954
VWF	64.350	64.350	0	66.370	68.249	70.028	71.715	73.312
VMSW	240.672	240.672	0	255.571	270.170	279.953	284.949	289.059
Scholen van Morgen	106.674	106.706	32	107.282	120.983	126.069	124.858	124.858
Hogescholen en universiteiten	1.064.044	1.064.044	0	1.064.044	1.064.044	1.064.044	1.064.044	1.064.044
Andere instellingen met andere dan DAB-vorm	590.448	591.467	1.019	600.765	589.852	589.479	589.339	589.239
TOTAAL	3.906.016	3.901.012	-5.004	3.933.427	3.948.468	3.975.052	3.969.738	3.977.005

In de voorliggende meerjarenraming worden de ESR-ontvangsten van de meeste instellingen op het niveau van het begrotingsjaar 2019 gehouden. Voor deze instellingen kan verwezen worden naar de Algemene Toelichting bij de begrotingsopmaak 2019. Voor VDAB, VRT, VSB, VWF, VMSW, Scholen van Morgen en BAM wordt van dit principe afgeweken en wordt er een geactualiseerde raming van de ESR-ontvangsten ter beschikking gesteld.

Bij de VDAB fluctueren de ESR-ontvangsten de komende jaren als gevolg van de verkoop van gebouwen voor de financiering van de mastercampus Roeselare. In 2019 zullen deze verkopen 6,6 miljoen euro lager liggen dan voorzien bij de begrotingsopmaak 2019, te wijten aan de geplande verkoop van gebouwen te Hasselt die verschoven is van 2019 naar 2020.

De evolutie van de ESR-ontvangsten van de VRT in meerjarig perspectief reflecteert de meerontvangsten die resulteren uit de gefaseerde validering van de gronden in het kader van het nieuwbouw-project. Verder wordt de evolutie van de ESR-ontvangsten verklaard door het terugvallen van het buitengewoon dividend vanaf 2020.

Met betrekking tot de ESR-ontvangsten van VSB wordt er rekening gehouden met een jaarlijkse indexering van de zorgpremie. In 2024 zal, na indexering, de zorgpremie voor de gewone bijdrageplichtigen 57 euro bedragen en voor de personen met een verlaagde tegemoetkoming 29 euro. Dit heeft tot gevolg dat de ontvangsten uit ledenbijdragen in begrotingsjaar 2024 met 24,4 miljoen euro zullen toenemen ten opzichte van begrotingsjaar 2019. De inkomsten uit de administratieve geldboete worden ongewijzigd behouden over de verschillende jaren.

De VMSW en het VWF kennen sociale leningen toe aan particulieren (VMSW en VWF) en aan de sociale huisvestingsmaatschappijen (VMSW) voor de aankoop, renovatie of realisatie van sociale woningen. Op deze leningen realiseren beide instellingen rente-inkomsten die tegen het begrotingsjaar 2024 toenemen met respectievelijk 45,7 miljoen euro (VMSW) en 8,3 miljoen euro (VWF). Daarnaast nemen bij de VMSW de ontvangsten uit de beheersvergoeding van de sociale en private woonactoren toe met 1,2 miljoen euro tegen 2024.

Bij Scholen van Morgen worden de evolutie van de ESR-ontvangsten verklaard door de evolutie van de beschikbaarheidsvergoedingen.

De verwachte ESR-ontvangsten van de geconsolideerde Vlaamse universiteiten en hogescholen wordt constant gehouden voor de komende vijf jaar. Net als bij de jaarlijkse begroting wordt de ESR-impact van de universiteiten en hogescholen volledig bepaald door de evolutie van de toelagen vanuit MVG en de interrelaties met andere geconsolideerde rechtspersonen.

De evolutie van de ESR-ontvangsten van de andere instellingen wordt verklaard door de ESR-ontvangsten van BAM, die in 2020 met 11,4 miljoen euro stijgen ten gevolge van een verhoogde bijdrage van de stad Antwerpen voor de Park and Rides. Vanaf 2021 blijven de ESR-ontvangsten van BAM ongeveer gelijk ten opzichte van 2019.

4 DE UITGAVENBEGROTING

4.1 Inleiding

Voor wat de berekening van de kost van het constant beleid in de periode 2019-2024 betreft, worden de uitgangshypothesen inzake de in de afgelopen legislatuur gehanteerde kostendrijvers en budgettaire engagementen bij ongewijzigd beleid doorgetrokken.

De in de voorbije legislatuur doorgevoerde besparingen (1,2 miljard euro excl. maatregelen m.b.t. ontvangsten, fiscale uitgaven) worden recurrent doorgetrokken. Net zoals de door de huidige Vlaamse regering uitgetrokken extra investeringsenveloppe van 600 miljoen euro. De in 2019 ingeschreven éénmalige beleidsimpulsen (85,8 miljoen euro) worden daarentegen logischerwijs niet doorgetrokken.

Wat gebeurlijke opstappen voor beschikbaarheidsvergoedingen m.b.t. PPS-projecten en infrastructuurforfaits (voorzieningen voor ouderenzorg en gehandicapten en precare ziekenhuisdossiers) betreft, wordt in voorliggende nota uitgegaan van een verdere compensatie binnen de voor klassieke financiering ter beschikking gestelde beleidskredieten onder constant beleid.

In voorliggende nota wordt rekening gehouden met de door de huidige Vlaamse regering t.e.m. 2019 besliste klimaatmaatuitgaven. Nog niet-besliste klimaatmaatregelen die kunnen worden gefinancierd met toekomstige ESR-ontvangsten worden meegenomen als aandachtspunt. De evolutie van de uitgaven (die zich bij de verschillende beleidsdomeinen bevinden maar worden gefinancierd uit het Klimaatfonds) wordt besproken bij het Klimaatfonds (zie beleidsdomein Omgeving).

De exacte repercussie van de aannames met betrekking tot de in deze meerjarenraming gehanteerde indexatieparameters resp. kostendrijvers en budgettaire engagementen is terug te vinden onder punt 4.2: Indexatie bij constant beleid, resp. onder punt 4.3: Andere kostendrijvers of budgettaire engagementen bij constant beleid.

Naar aanleiding van de overlegmomenten tussen het departement Financiën en Begroting en de diverse beleidsdomeinen worden per beleidsdomein een aantal aandachtspunten met betrekking tot de aannames bij constant beleid geformuleerd die terug te vinden zijn onder punt 4.3: Andere kostendrijvers of budgettaire engagementen bij constant beleid. Die aandachtspunten – met uitzondering van het aandachtspunt bij het Klimaatfonds – hebben echter geen impact op de berekening van de beleidsruimte voor de volgende legislatuur.

4.2 Indexatie

4.2.1 Indexatie bij constant beleid

Tabel 4-1 toont de diverse indexparameters die in voorliggende meerjarenraming worden gehanteerd.

Voor de begrotingsherziening 2019 en de raming 2020 baseren we ons op de inflatievooruitzichten van het planbureau van 7 mei 2019. Voor de periode 2021-2024 werden de projecties uit de Economische Vooruitzichten van het Federaal Planbureau weerhouden (februari 2019).

In artikel 47 van het decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2017 werd tot en met 2019 een generieke niet-indexatie voorzien van werkingsmiddelen (ofwel niet-loonkredieten) van administraties en gesubsidieerde entiteiten. Bij constant beleid wordt aldus vanaf 2020 opnieuw rekening gehouden met een indexatie van de werkingsmiddelen.

Tabel 4-1: Indexparameters

	BO 2019	HERZ 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Verwachte evolutie gezondheidsindex	1,80%	1,70%	1,60%	1,70%	1,80%	1,80%	1,90%
Overschrijding spilindex	Jun. '19	Nov.'19	-	Maa. '21	Apr. '22	Mei '23	Mei '24
Maand aanpassing sociale uitkeringen	Jul. '19	Dec.'19	-	Apr. '21	Mei '22	Jun. '23	Jun. '24
Maand aanpassing lonen	Aug.'19	Jan.'20	-	Mei '21	Jun. '22	Jul. '23	Jul. '24
Index loon buiten provisie	1,80%	1,70%	1,60%	1,70%	1,80%	1,80%	1,90%
Index niet loon			1,60%	1,70%	1,80%	1,80%	1,90%

Tabel 4-2 geeft de cumulatieve toename van de beleidskredieten t.o.v. BO 2019 als gevolg van indexatie weer.

Het volledig budgettair effect van de verwachte overschrijding van de spilindex in november 2019 bedraagt 32,7 miljoen euro¹⁰ en wordt toegewezen aan de resp. ontvangende begrotingsartikelen. De kost van de overschrijdingen van de spilindex in de jaren 2021, 2022, 2023 en 2024 wordt eveneens toegewezen aan de resp. begrotingsartikelen.

De cumulatieve toename van de beleidskredieten omwille van indexatie inzake de huidige bevoegdheden bedraagt in 2024 2,95 miljard euro.

¹⁰ Bij de begrotingsopmaak 2019 werd nog uitgegaan van een overschrijding van de spilindex in juni 2019. Het Planbureau gaat bij haar laatste inflatieramingen uit van een overschrijding in november 2019 wat resulteert in een bijstelling van de indexprovisie bij F&B met -154.668 duizend euro tot 32.711 duizend euro.

Tabel 4-2: Cumulatief effect indexatie kredieten huidige bevoegdheden t.o.v. BO 2019 (in duizend euro)

Beleidsdomein	HERZ 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Hogere Entiteiten	46	2.232	4.398	6.827	9.270	11.879
Financiën en Begroting	94	6.335	12.675	19.754	26.958	34.733
Internationaal Vlaanderen	76	1.988	3.732	5.809	7.920	10.214
Economie, Wetenschappen en Innovatie	-566	24.055	52.881	86.482	123.452	165.484
Onderwijs en Vorming	9.801	219.994	395.557	613.147	835.830	1.079.503
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	17.087	241.057	427.026	659.683	896.856	1.158.722
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	472	16.968	32.334	50.390	68.767	88.743
Werk en Sociale Economie	1.539	53.895	123.088	181.742	241.361	308.138
Landbouw en Visserij	67	2.643	5.114	7.969	10.874	14.021
Mobiliteit en Openbare Werken	989	27.616	52.250	81.299	110.811	142.792
Kanselarij en Bestuur	296	10.158	19.505	30.386	41.455	53.452
Omgeving	-25	13.501	26.823	41.724	56.883	73.015
TOTAAL	29.875	620.443	1.155.383	1.785.212	2.430.437	3.140.697
actualisatie indexprovisie 2019	-154.668	-154.668	-154.668	-154.668	-154.668	-154.668
Verdeling indexprovisie 2019	-32.711	-32.711	-32.711	-32.711	-32.711	-32.711
TOTAAL BIJSTELLING	-157.504	433.064	968.004	1.597.833	2.243.058	2.953.318

4.2.2 Sensitiviteit van de uitgaven voor inflatie

De inflatie beïnvloedt de uitgaven enerzijds via het moment van overschrijding van de spilindex door de evolutie van de afgevlakte gezondheidsindex, en anderzijds via de evolutie van de gezondheidsindex (GZI). Een overschrijding van de spilindex beïnvloedt de grote meerderheid van de loonkredieten, die 2 maand na overschrijding van de spilindex met 2% worden verhoogd via herverdeling vanuit de indexprovisie. De sociale uitkeringen daarentegen worden 1 maand na de overschrijding van de spilindex met 2% verhoogd.

De GZI wordt gebruikt om de indexbijstelling van de werkingskredieten en een beperkt deel van de loonkredieten (dewelke niet het systeem van de indexprovisie volgen) te bepalen. Deze laatste worden bij een begrotingsronde toegekend in functie van de op dat moment geraamde evolutie van de GZI.

Om de sensitiviteit van de uitgaven voor inflatie in kaart te brengen, kunnen we daarom enerzijds nagaan wat het effect is van toekomstige afwijkingen van de overschrijding van de spilindex met één maand en anderzijds een verhoging of verlaging van de GZI met 10 basispunten.

De indexparameters die gebruikt werden in voorliggende oefening zijn weergegeven in Tabel 4-1.

Het effect van 1 maand eerder of later is niet altijd gelijk, enerzijds omdat de lonen bij een overschrijding van de spilindex na oktober pas in het volgende jaar stijgen en anderzijds omdat sommige maanden zwaarder doorwegen als de desbetreffende maand de referentiemaand is voor berekening van vakantiegeld (i.c. maart bij onderwijs, april bij de ministeries en mei bij De Lijn) of eindejaarspremie.

Teneinde deze ongelijke en asymmetrische effecten te visualiseren, toont Tabel 4-3 het effect van 1 maand vroegere of latere overschrijding voor zowel de verwachte overschrijding van de spilindex in november 2019 als de eerstvolgende verwachte overschrijding in maart 2021.

Tabel 4-3: Effect verschil overschrijding spilindex met 1 maand (in duizend euro)

	Indexprovisie 2019	Indexprovisie 2020	delta indexprovisie 2019	delta indexprovisie 2020
Overschrijding spilindex oktober 2019	62.599	474.121	29.888	
<i>Overschrijding spilindex november 2019</i>	<i>32.711</i>	<i>474.121</i>		
Overschrijding spilindex december 2019	21.455	442.570	-11.256	-31.551

	Indexprovisie 2020 in k euro	Indexprovisie 2021 in k euro	delta indexprovisie 2020	delta indexprovisie 2021
Overschrijding spilindex februari 2021	9.241	379.221	8.589	35.237
<i>Overschrijding spilindex maart 2021</i>	<i>652</i>	<i>343.984</i>		
Overschrijding spilindex april 2021		308.746	-652	-35.238

In 2019 wordt uitgegaan van een overschrijding van de spilindex in november 2019. Indien de spilindex één maand vroeger of later wordt overschreden, stijgen de uitgaven op de indexprovisie 2019 met 29,8 miljoen euro, resp. dalen met 11,3 miljoen euro.

Als de overschrijding van de spilindex zich pas manifesteert in december 2019 is er tevens een effect van -31,6 miljoen euro in 2020.

In 2021 wordt uitgegaan van een overschrijding van de spilindex in maart. Indien de spilindex één maand vroeger of later wordt overschreden, stijgen de uitgaven op de indexprovisie 2021 met 35,2 miljoen euro, resp. dalen met 35,2 miljoen euro.

Er is echter ook een effect op de indexering van het vakantiegeld 2021 dat betrekking heeft op de prestaties 2020 en dus ESR-matig aanrekenbaar is op de indexprovisie 2020. Een overschrijding van de spilindex in februari doet de uitgaven op de indexprovisie stijgen met 8,6 miljoen euro door de indexatie van het vakantiegeld van de ambtenaren. Bij een overschrijding van de spilindex in april daarentegen valt 0,7 miljoen euro indexatie van het vakantiegeld bij de Lijn weg.

In voorliggende oefening wordt voor 2020 uitgegaan van een GZI van 1,6%. Tabel 4-4 geeft het effect weer op de beleidskredieten van een hogere of lagere raming van de GZI met 10 basispunten in 2020.

Tabel 4-4: Effect wijziging GZI in 2020 met 10 basispunten (in duizend euro)

Loonkredieten	2.897
Werkingskredieten	4.421

4.3 Andere kostendrijvers of budgettaire engagements bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden: Toelichting per beleidsdomein

4.3.1 Financiën en Begroting

De budgettaire effecten van de verwachte overschrijdingen van de spilindex in de periode 2019-2024 worden vanaf 2019 voorzien op de functionele begrotingsartikelen. De indexprovisie wordt dus vanaf 2019 op 0 gezet wat een daling betekent van 187,4 miljoen euro ten opzichte van het initiële budget 2019.

Voor de bijdrage aan de pool der parastatalen (verwachte groei van de bijdragevoet met 2%-punt in 2020 en 1%-punt per jaar vanaf 2021 oplopend naar een bijdragevoet van 47% in 2022 en een laatste opstap van 1%-punt in 2024) wordt tegen 2024 een meerkost verwacht van 15,2 miljoen euro.

Er wordt in een jaarlijks cumulatieve kredietverhoging van 6,4 miljoen euro voorzien voor het ondervangen van de budgettaire effecten van de vergrijzing van het ambtenarenkorps, de zgn. weddedrift. Tegen 2024 betekent dit een recurrente meerkost van 33,2 miljoen euro.

Onder toepassing van het FFEU-mechanisme blijft er een bedrag van 105 miljoen euro aan beleidskredieten voorzien waarbij er t.e.m. 2021 59,5 miljoen euro voorafgenomen wordt door MOW voor contractuele betalingen aan Nederland voor de Sluis Terneuzen. De betaalkredieten nemen hierdoor stelselmatig toe de komende jaren, op basis van een betaalkalender van 10/30/30/30, waardoor de betaalkredieten in 2024 met 74,3 miljoen euro toenemen ten opzichte van 2019. Bij de andere beleidsdomeinen doet er zich echter op termijn een evenredige daling voor van de betaalkredieten voor het FFEU-mechanisme aangezien in deze meerjarenraming geen nieuwe kredieten voor het FFEU-mechanisme worden opgenomen in de andere beleidsdomeinen en met name bij het beleidsdomein MOW.

De fiscale uitgaven met betrekking tot de eigen woning (o.a. woonbonus en bouwsparen), energiebesparende investeringen, monumenten en sociale verhuur evolueren van 1.579,8 miljoen euro bij de begrotingsopmaak 2019 naar 1.410,1 miljoen euro in 2024. De raming van de woongerelateerde fiscale uitgaven vertrekt van de realisaties van de FOD Financiën voor het aanslagjaar 2017. De raming van de uitgaven voor de eigen woning wordt doorgetrokken tot 2024 op basis van de jaar-op-jaar evolutie gesimuleerd door het departement FB via het micro simulatiemodel FANTASI. De raming gaat uit van een daling in de fiscale uitgaven voor de eigen woning. Deze daling is te verklaren door de herziening van de woonbonus voor de enige, eigen woning voor leningen afgesloten vanaf 1 januari 2015 en door de invoering van de 'geïntegreerde woonbonus' voor leningen afgesloten vanaf 1 januari 2016. Vanaf AJ 2019 wordt er geen budgettaire impact meer voorzien voor de fiscale aftrek voor dakisolatie.

De fiscale uitgaven met betrekking tot de dienstencheques en PWA evolueren van 192,6 miljoen euro bij de begrotingsopmaak 2019 naar 216,2 miljoen euro in 2024. De raming van de werkgerelateerde fiscale uitgaven vertrekt van de realisaties van de FOD Financiën voor het aanslagjaar 2017. Voor de daaropvolgende aanslagjaren groeien de uitgaven in functie van de verwachte evolutie van de aangekochte dienstencheques (cfr. bespreking dienstencheques onder punt 3.3.7 bij het beleidsdomein WSE).

Zowel voor de woongerelateerde als de werkgerelateerde fiscale uitgaven wordt, vertrekkende van het bekomen resultaat per aanslagjaar en naar analogie met de raming

van de bruto-opcentiemen, het aanrekenbare bedrag bekomen door toepassing van de HRF-methode.

Bij het Vlaams Fonds voor de Lastendelging wordt er vanaf 2020 – gelet op het feit dat alle dossiers afgehandeld zullen zijn - niets meer voorzien voor het rampenfonds en voor de landbouwramp 2017, wat een daling van 16,5 resp. 3,5 miljoen euro impliceert ten opzichte van de begroting 2019. Vanaf 2021 kan de in 2019 aangelegde provisie van 27,5 miljoen euro voor de landbouwramp 2018 worden geschrapt en wordt er opnieuw uitgegaan van een regulier budget van 26,2 miljoen euro (+ 16,2 miljoen euro t.o.v. BO 19).

In uitvoering van de beslissing van de Vlaamse regering van 29 maart 2019, wordt er vanaf 2020 13 miljoen euro bijkomend voorzien binnen het VFLD voor de jaarlijkse premiesubsidie voor landbouwers die een brede weersverzekering afsluiten, alsook vergoedingskredieten voor rampen erkend na 1 januari 2020 (dit i.k.v. de overgangperiode voor deze verzekering).

Als gevolg van de rechtstreekse financieringen van VMSW, VWF, School Invest en BAM¹¹ stijgen de rentekredieten (incl. uitgiftekosten en uitgifteverschillen)- waarbij rekening gehouden met de rentevoorzichten van het Federaal Planbureau van februari 2019 - met 334,3 miljoen euro. Hiervan is 129,8 miljoen euro bestemd voor VMSW, 50,4 miljoen euro voor VWF, 14,4 miljoen euro voor School Invest en 83,6 miljoen euro voor BAM. Voor de herfinanciering van bestaande EMTN-leningen die op eindvervaldag komen wordt 8,2 miljoen euro rente ingeschreven. Vervolgens wordt voor de financiering van de kaseffecten, ingevolge de positieve ESR-correcties op PPS-constructies en alternatieve financiering, 64,0 miljoen euro voorzien in 2024, wat een opstap is van 56,1 miljoen euro ten opzichte van 2019. Voor de VSB-obligaties, die op eindvervaldag komen en die als gevolg van het nieuw decreet herbelegd zullen worden bij de Vlaamse overheid, wordt 13,3 miljoen euro aan rente ingeschreven in 2024.

Voor de bestaande LT-leningen wordt de toerekenbare rente in 2019 geraamd op 86,9 miljoen euro. Tegen 2024 daalt de toerekenbare rente hiervoor tot 80,9 miljoen euro. Voor de KT-schuld wordt de toerekenbare rente op de zichtrekening in 2024 geraamd op 1,4 miljoen euro.

De compensatie aan gemeenten en provincies, voor de gedeerde inkomsten ingevolge de vrijstelling van de onroerende voorheffing (O.V.) voor het kadastraal inkomen van nieuw materieel en outillage, werd in 2016 stopgezet waarbij in een overgangsmaatregel werd voorzien voor gemeenten waar het verlies aan compensatie groter is dan de bijkomende ontvangst uit het gemeentefonds. Deze overgangsmaatregel, die afloopt in 2019, vertegenwoordigt een budget van 18,8 miljoen euro.

Voor de compensaties aan gemeenten en provincies, voor de gedeerde inkomsten ingevolge de vrijstelling van de onroerende voorheffing (O.V.) voor het kadastraal inkomen (K.I.) ingevolge de vermindering van de O.V. voor energiezuinige woningen en gebouwen, is bij de begrotingsopmaak 2019 een budget beschikbaar van 10,2 miljoen euro. Het te compenseren bedrag zal de komende jaren toenemen door de instroom aan energiezuinige woningen, waardoor tegen 2024 een extra budget van 11,7 miljoen euro nodig zal zijn.

Conform de meerjarenplanning van de interregionale entiteit VIAPASS stijgen de benodigde budgetten voor de vervangingsinvesteringen van de on board units en derhalve de beschikbaarheidsvergoedingen voor de service providers met 13,9 miljoen euro in 2022, 27,6 miljoen euro in 2023 en 21,3 miljoen euro in 2024 (ten opzichte van krediet BO 2019). Het bijkomende krediet wordt gecompenseerd op de provisie kilometerheffing die fungeert als sluitpost voor de totale ontvangsten en uitgaven kilometerheffing.

---

¹¹ Zie tabel 6-1 voor detail directe financieringen.

Aandachtspunten

Indien de volgende Vlaamse regering, naar aanleiding van de inwerkingtreding van de beleids- en beheerscyclus 2020 voor de lokale besturen, de overgangsmaatregel voor de compensatie aan gemeenten en provincies voor de gedeerde inkomsten ingevolge de vrijstelling van de onroerende voorheffing (O.V.) voor het kadastraal inkomen van nieuw materieel en outillage wenst te continueren is een extra recurrent budget van 18,8 miljoen euro benodigd.

4.3.2 Buitenlandse Zaken

De loonkredieten die bij BA2017 ter beschikking gesteld werden van het departement Buitenlandse Zaken voor de duur van de Brexit-onderhandelingen (die lopen tot maart 2019) worden in 2020 voor het nog resterend bedrag van 45 duizend euro teruggedraaid.

Het krediet van 0,1 miljoen euro dat bij BO2019 eenmalig uitgetrokken werd voor de digitalisering van de vergunningsprocedure betreffende strategische goederen, wordt in 2020 niet meer voorzien.

De middelen ten belope van 0,9 miljoen euro die bij BO2019 eenmalig ter beschikking werden gesteld aan het FIT om Vlaamse bedrijven bij te staan bij hun voorbereidingen op de gevolgen van Brexit worden in 2020 geschrapt.

Bij Toerisme Vlaanderen was er voor de impulsprogramma's toeristische hefboomprojecten in de voorbije legislatuur een vooruitschuifoperatie voor de vastleggingen. Dit betekent dat er geen beleidskredieten meer voorzien waren in de begroting 2019. Deze vooruitschuifoperatie loopt echter af in 2020, wat impliceert dat er jaarlijks opnieuw een beleidskrediet voorzien moet worden van 15 miljoen euro.

Aandachtspunten

Onder doelstelling 2.5.1 van Pact 2020 heeft de Vlaamse Regering het engagement genomen om tussen 2008 en 2020 de bijdrage van Vlaanderen aan ontwikkelingssamenwerking (ODA) te verdubbelen van 48,3 miljoen euro naar 86,8 miljoen euro. In 2013 bedroegen de ODA uitgaven 55,8 miljoen euro. In de voorbije legislatuur daalden deze uitgaven tot 47,8 miljoen euro. De kloof tussen de ODA uitgaven en de ODA doelstelling uit het Pact 2020 bedraagt bijgevolg 38,8 miljoen euro.

Flanders Investment and Trade wordt geconfronteerd met een aantal moeilijkheden met de RSZ en de belastingen gerelateerd aan dubbelbelastingverdragen en dubbele RSZ-verdragen met een budgettaire weerslag van 4 à 5 miljoen euro, alsook met een aantal vraagstukken betreffende de 2de pensioenpijler voor lokaal geworven personeel met een nog onduidelijke budgettaire weerslag.

Ten slotte zou FIT ook bijkomend moeten bijdragen aan de huisvestingskosten van ambassades, met een geschatte budgettaire impact van 400-600 duizend euro op jaarbasis.

In het kader van Event Flanders zijn er door Toerisme Vlaanderen een aantal projecten opgestart de voorbije jaren, zoals de World Choir Games en de Flanders Food Week in 2020, het WK wielrennen en cyclocross in 2021 en het WK artistieke gymnastiek in 2023. Hoewel deze middelen deels door andere beleidsdomeinen worden gefinancierd, wordt het een uitdaging voor Toerisme Vlaanderen om de voorziene uitgaven binnen eigen middelen te voorzien.

4.3.3 Economie, Wetenschap en Innovatie

Abstractie makend van de uitgaven in het kader van Indirect Carbon Leakage (ICL – zie beleidsdomein Omgeving) blijven de beleidskredieten van het Hermesfonds in principe gelijk. Eind 2018 bedroeg het encours 1,5 miljard euro. In de voorliggende nota wordt ervoor geopteerd om de betaalkredieten geleidelijk aan op het niveau van de vastleggingsmachtiging te brengen. Zo kan Hermes tijdens de komende legislatuur drie vierden van het bestaande encours afbouwen en de toekomstige vastleggingen honoreren. Deze werkwijze impliceert een toename van de betaalkredieten met 25 miljoen euro in 2024. De uitgaven die Hermes draagt in het kader van het nieuwbouwproject 'VLIZ Oostende' worden gefinancierd vanuit de investeringsprovisie.

De beleidskredieten bij het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek fluctueren doorheen de jaren als gevolg van meerjarige vastleggingen. Er worden in 2021 nieuwe vastleggingen genomen voor het Odysseusprogramma (vijfjaarlijks) en het EoS-programma (vierjaarlijks, dit programma neemt de plaats in van de voormalige federale Interuniversitaire Attractiepolen). De betaalluitgaven bij het FWO zullen de komende jaren toenemen, als gevolg van het verder op kruissnelheid komen van de vereffeningen die volgen uit de fluctuerende vastleggingsmachtiging. Tegen 2024 zullen de betaalluitgaven 47,1 miljoen euro hoger liggen dan in 2019. De intering op het saldo door FWO (27,1 miljoen euro in 2019, enkel betaalkredieten) zal in de komende jaren geleidelijk worden afgebouwd en verdwijnen. Het netto-effect hiervan op het vorderingensaldo bedraagt in 2024 20 miljoen euro.

Vanaf 2020 worden er geen beleidskredieten meer voorzien bij het Agentschap Plantentuin Meise in het kader van de eerste fase van het Masterplan die door het FFEU werd gefinancierd, wat een daling van de beleidskredieten met 9,4 miljoen euro betekent. In 2019 bedragen de bijhorende betaalkredieten 10,1 miljoen euro en dalen stelselmatig tot wanneer ze verdwijnen in 2023.

Aandachtspunten

Er werden bij beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie geen budgettaire aandachtspunten geïdentificeerd.

4.3.4 Onderwijs en Vorming

Binnen het loonmodel neemt zowel de verwachte loonkost van het basis- als het secundair onderwijs toe. Algemeen wordt dit ingegeven door de sterke toename van de vergrijzingskost binnen het lerarenkorps. De vergrijzingskost in 2018 viel sterker uit dan geraamd (0,42% i.p.v. 0,16%), wat gevolgen heeft voor de ramingen voor 2019 en volgende jaren. Bovendien wordt er in het secundair onderwijs ook een sterke toename van het leerlingenaantal verwacht. Tegen 2024 wordt aldus binnen het secundair onderwijs een recurrente meerkost van 521 miljoen euro geraamd; voor het basisonderwijs wordt de toename geschat op 135 miljoen euro. Deze opstappen zijn inclusief de opstap tot 2,4 miljoen euro voor het nieuw beleid rond ziekenhuisscholen, toegekend bij BO 2019.

Naast het leerplichtonderwijs nemen ook de loonmiddelen binnen het Deeltijds Kunstonderwijs (DKO) toe, dit ten gevolge van het nieuwe niveaudecreet DKO dat het aanbod vernieuwde en de programmatiestop ophief. De wijzigingen leiden volgens voorlopige cijfers tot een sterke stijging van het aantal leerlingen, wat extra budget met zich meebrengt. Er wordt tegen 2024 een stijging van het aantal Budgettaire Full Times met ongeveer 30% verwacht, waardoor het budget een gelijkaardige stijging kent: de loonkredieten worden de komende 5 jaar verwacht te stijgen met 72,9 miljoen euro. Het decreet DKO voorziet de Vlaamse Regering evenwel van de mogelijkheid om een aanwendingspercentage in te stellen op de omkaderingsberekening, dit "met inachtnaam van de beschikbare begrotingskredieten". De hogere loonuitgaven worden bovendien

getemperd door extra ontvangsten voor het inschrijvingsfonds DKO: de te innen inschrijvingsgelden zouden tegen 2024 toegenomen zijn met 4,1 miljoen euro.

Bij het volwassenenonderwijs wordt er in 2020 nog een dip in de nodige loonkredieten verwacht van 29,2 miljoen euro; dit is grotendeels het gevolg van een budgettaire neutrale operatie waarbij 38,6 miljoen euro aan lonen overgeheveld worden naar het Hoger Onderwijs, dit in kader van de integratie van HBO5 en de specifieke lerarenopleidingen binnen de universiteiten en hogescholen. De jaren daarna is er weer een toename van de loonkredieten, die in 2024 28,5 miljoen euro hoger liggen dan in 2019.

Bij de Centra voor Leerlingenbegeleiding wordt er een totale meerkost verwacht van 10,5 miljoen euro tegen 2024. Reden hiervoor is een extra opstap van 92 VTE, die incrementeel wordt toegevoegd, aangevuld met een naar boven bijgestelde vergrijzingskost (de effectieve vergrijzing lag in 2018 op 0,446% voor CLB-personeel, significant hoger dan de geraamde vergrijzing van 0,025%, wat dan weer het reële vergrijzingspercentage was voor 2017).

De hierboven beschreven evoluties op verschillende loonposten zijn exclusief de middelen nodig om de recent afgesloten cao's voor het onderwijs te financieren. Hiervoor wordt vanaf 2020 nog een opstap voorzien van 76,2 miljoen euro; die middelen worden verdeeld over verschillende loonposten en de toelages aan het Hoger Onderwijs.

De verwachte stijging van het leerlingenaantal in het secundair onderwijs heeft ook een invloed op de werkingskosten, die toenemen met 20,2 miljoen euro (dit rekening houdend met het schrappen van 5 miljoen euro eenmalige werkingsmiddelen voor nijverheidsscholen). In het basisonderwijs is er ook een sterke stijging, dit ten gevolge van het recentelijk goedgekeurd decreet om de werkingskosten voor het lager en kleuteronderwijs gelijk te stellen. De werkingsmiddelen nemen vanaf 2020 al toe met 42,1 miljoen euro, een niveau dat vrij constant wordt aangehouden in de jaren daarna. De effectieve meerkost van het nieuwe decreet ligt hoger, maar wordt deels geneutraliseerd door het feit dat er bij BO 2019 al 20 miljoen euro voorzien werd voor een eenmalige verhoging van de werkingskosten kleuter en voor extra ondersteuning van leerkrachten basisonderwijs.

Analoog met de loonkredieten nemen ook de werkingskredieten van het volwassenenonderwijs toe op basis van een verwachte stijging van het aantal cursisten (met name in CBE en NT2-opleidingen). Een eerste opstoot in 2020 van 36,0 miljoen euro wordt vanaf 2021 afgezwakt door nieuwe inningen van inschrijvingsgelden (dit via een nieuwe versie van de vroegere DAB Fonds Inschrijvingsgelden) maar betekent in 2024 toch een meerkost van 28,2 miljoen euro.

Voor de studietoelagen wordt een constante relatieve stijging verwacht, die leidt tot een meerkost van 17,8 miljoen euro tegen 2024. De stijging is het gevolg van vorderingen in de automatisering van de aanvragen, alsook van de groei van het aantal studenten.

In het Hoger Onderwijs vinden de komende jaren nog budgettaire opstappen plaats zoals voorzien in het groeipad voor de integratie van het Hoger Onderwijs. Dit betekent een recurrente meerkost van 59,4 miljoen euro vanuit AHOVOKS tegen 2024 en van 19,6 miljoen euro vanuit het departement EWI tegen 2023. Daarnaast wordt ook verwacht dat het kliksysteem de komende jaren extra middelen zal blijven genereren, wat een meerkost van 141 miljoen euro zou betekenen tegen 2024. Er worden in 2020 nog twee decretaal voorziene opstappen verwacht: in het kader van de verlenging van de opleiding verpleegkunde is er in 2020 nog een bijstelling van 8,6 miljoen euro (de opstap van één trimester naar een volledig schooljaar), alsook een opstap van 1,7 miljoen voor extra stuvo-middelen naar aanleiding van de inkanteling van het hoger beroepsonderwijs in het Hoger Onderwijs. De inkanteling/uitbreiding van HBO5 en de lerarenopleidingen binnen het Hoger Onderwijs zorgen ook voor extra middelen. Een groot deel hiervan wordt in 2020

gecompenseerd vanaf de loonkredieten voor volwassenenonderwijs (38,6 miljoen euro, zie hiervoor), maar deze middelen volgen na overdracht een open end-regime en worden verwacht te stijgen in de jaren daarop. Dit zorgt voor een totale bijkomende stijging van de toelage met 46,3 miljoen euro.

De beleidskredieten van het GO! worden verwacht recurrent te dalen met 0,7 miljoen euro vanaf 2020, dat wegens het aflopen van een tijdelijke reeks bijstellingen i.k.v. BTW-recuperatie. GO! (en AGION) kregen immers de mogelijkheid om verloren beleidskredieten, vastgelegd voor projecten die oorspronkelijk gebudgetteerd waren aan een BTW-tarief van 21% maar uiteindelijk werden uitgevoerd aan het nieuwe, verlaagde tarief van 6%, te recupereren. Verwacht wordt dat al het verloren beleidskrediet tegen 2020 effectief gerecupereerd is. De betaalkredieten van het GO! evolueren in functie van de historische en verwachte beleidskredieten en nemen vooral in 2020 (+21,2 miljoen euro t.o.v. 2019) en 2021 (+10,7 miljoen euro t.o.v. 2019) sterk toe ten opzichte van 2019, dit ten gevolge van de verwachte vereffening van encours, opgebouwd tijdens 2018 en vroeger.

De beleidskredieten van AGION dalen om dezelfde reden als bij het GO! met 9,2 miljoen euro in 2020. Ook bij de raming van de betaalkredieten wordt eenzelfde methode gehanteerd als bij het GO!. Bij AGION wordt er evenwel een vrij sterke daling van de betaalkredieten verwacht (gemiddeld -36,8 miljoen euro t.o.v. 2019) vermits in 2019 een significant deel van het historisch encours¹² wordt vereffend.

Naast de bovenstaande kredietevolutes kunnen de kredieten van GO! en AGION nog worden vermeerderd via de investeringsmiddelen op de capaciteitsprovisie. Uitgaande van budgettair constant beleid (50 miljoen euro beleidskredieten) wordt een stijging van de betaalkredieten op deze provisie met 25 miljoen euro verwacht tegen 2024.

Bij de projectvennootschap Scholen van Morgen stijgen de ESR-aanrekenbare uitgaven in 2020 met 57,6 miljoen euro t.o.v. 2019, dit ten gevolge van de 'inbreiding' van het bouwprogramma. In 2021 valt deze stijging terug tot 35,4 miljoen euro, om uiteindelijk sterk te dalen, tot -29,5 miljoen euro in 2024 ten opzichte van 38,5 miljoen euro verwachte ESR-aanrekenbare uitgaven in 2019.

Aandachtspunten

De eerste uitgaven voor beschikbaarheidsvergoedingen i.k.v. de nieuwe DBFM worden verwacht in 2022-2023, met een verwachte uitgaven stroom op kruissnelheid van 15 miljoen euro in 2024. Voor deze regeling werd evenwel nog geen financieringsregel afgesproken. Het is dus niet duidelijk of deze middelen gecompenseerd moeten worden op de machtiging van AGION, dan wel bijgesteld worden uit de algemene middelen. In de huidige oefening wordt uitgegaan van budgettair constant beleid, i.e. compensatie van de kosten binnen de machtiging van AGION.

De inbreiding van de huidig lopende DBFM heeft een verkorting van de betaalkalender binnen AGION tot gevolg: bij deze uitgaven volgt vereffening direct na vastlegging. Deze inbreiding zal er derhalve toe leiden dat er de komende jaren meer betaalkredieten zullen nodig zijn.

Momenteel worden de uit te betalen beschikbaarheidsvergoedingen geïndexeerd. Deze index, net als de basisbedragen, worden tot op heden gecompenseerd op de machtiging. Na afronden van alle projecten zou deze index een meerkost van 0,9 miljoen euro per jaar kunnen betekenen, en op het einde van de looptijd een totale kost van 22 miljoen euro. De machtiging van AGION werd de afgelopen jaren niet geïndexeerd, waardoor het indexniveau van de machtiging onder het indexniveau van de beschikbaarheidsvergoeding ligt.

---

¹² Eind 2017 bedroeg het encours bij AGION 538 miljoen euro met een (verwachte) afbouw van 187 miljoen en 139 miljoen in resp 2018 en 2019.

Naast de huidige DBFM is er ook de wachtlijst van projecten die te financieren zijn met reguliere middelen. Als de machtiging constant blijft zal er te weinig budget zijn om de wachtlijst zelfs op hetzelfde niveau te houden, laat staan af te bouwen.

Momenteel wordt een gespreide betaling van het aanvullend pensioen voor personeelsleden Basiseducatie voorzien. Het is ook mogelijk om het nodige budget via éénmalige aflossing volledig uit te betalen. Dit zou een eenmalige meerkost van maximaal 60 miljoen euro betekenen (alook een kleine verlichting van maximaal 0,7 miljoen euro in de jaren daarna door het wegvallen van de gespreide betaling).

4.3.5 Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Ter compensatie van de weddedrift wordt geraamd dat er in begrotingsjaar 2024 ten opzichte van begrotingsjaar 2019 meer kredieten benodigd zullen zijn bij Kind en Gezin (3,1 miljoen euro) en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (41,4 miljoen euro). De meerkosten ten gevolge van de weddedrift manifesteren zich in relatief gelijke stappen.

Met de inwerkingtreding van het Groeipakket op 1/1/2019 kon voor het eerst een meerjarenraming opgesteld worden die gebaseerd is op (beperkte) effectieve uitvoeringsgegevens. Uit deze monitoring is een onderraming van het aantal kinderen in de hogere rangen gebleken waardoor het krediet in 2019 met 38,3 miljoen euro naar boven moet worden bijgesteld. Op basis van ramingen van het aantal rechthebbenden door Kind en Gezin geeft dit, gelijkmatige verspreid over de volgende jaren, aanleiding tot een meerkost van 109,5 miljoen euro in 2024 ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019.

Bij het VIPA stijgen de betaalkredieten binnen de klassieke financiering cumulatief tegen 2024 met 31,2 miljoen euro ten opzichte van 2019. Dit is het gevolg van het op kruissnelheid komen van de betaalverplichtingen verbonden aan de jaarlijkse machtiging.

Een deel van deze machtiging wordt jaarlijks omgezet in forfaitaire subsidiëring voor investeringen in de infrastructuur van voorzieningen voor onder andere ouderenzorg (RVT) en gehandicapten enerzijds, en om precare situaties bij ziekenhuizen te verhelpen anderzijds. In tegenstelling tot de klassieke financiering (waar het betaaleffect zich over meerdere begrotingsjaren spreidt) zijn beleids- en betaalkredieten hier gelijk aan elkaar. Dat leidt in 2024 tot een bijkomend benodigd betaalkrediet van 51,4 miljoen euro.

Gedurende de periode 2020-2024 blijven de voorziene kredieten binnen de alternatieve financiering van VIPA constant. De ESR-correctie, met een positief effect op het vorderingensaldo die op dit bedrag dient te worden toegepast, stijgt in 2019 van 92,5 miljoen euro tot 97,8 miljoen euro. In 2024 zal deze ESR-correctie gestegen zijn tot 120,4 miljoen euro. Dit is de wijten aan het feit dat de intrestcomponent in de constante gebruikstoelage daalt terwijl de kapitaalcomponent stijgt.

De voorziene ESR-uitgaven in het kader van de ziekenhuisfinanciering dalen tegen 2024 met 11 miljoen euro. Dat is het netto-effect van enerzijds het forfaitair systeem (strategisch en instandhoudingsforfait), waar de impact op het vorderingensaldo gelijk is aan de kasmatige uitgave, en anderzijds de onderdelen A1 en A3 uit het KB Budget Financiële Middelen (BFM) waar een ESR-correctie moet worden toegepast aangezien heel wat uitgaven immers al een ESR-impact in het verleden kenden. De kredietevoluties voor elk van deze onderdelen is de volgende:

- Voor het strategisch forfait (excl. index) in de periode 2020 – 2024 ligt het jaarlijkse kredietniveau ongeveer 8,7 miljoen euro lager dan in 2019 door het wegvallen van een eenmalige inhaaloperatie in 2019. Voor deze raming werd alleen rekening

gehouden met constant beleid (= reeds toegekende forfaits). Voor een groeipad wordt verwezen naar de aandachtspunten (zie infra).

- De implementatie van het instandhoudingsforfait (excl. index) doet de kredieten tegen 2024 cumulatief stijgen met 27,9 miljoen euro. Deze evolutie hangt nauw samen met de uitstroom uit het BFM.
- Ten gevolge van geraamde reguliere wijzigingen binnen dat BFM wordt in meerjarig perspectief tegen 2024 een daling van de kasbehoefte geschat van 38,1 miljoen euro. Hierop moet een positieve ESR-correctie toegepast worden die daalt van 262,7 miljoen euro in 2019 tot 254,8 miljoen euro in 2024. De dalende ESR-impact is hoofdzakelijk het gevolg van dalende intrestlasten en een verdere afname van de forfaitaire toelagen van het gedeelte A3 die nog via het BFM transiteren.

Door een toename in de uitgaven voor het leefloon, de tolken en het materieel voor het elektronisch toezicht wordt een cumulatieve stijging van de kredieten voor de justitiehuisen en het elektronisch toezicht verwacht van 1,1 miljoen euro in 2024 ten opzichte van het begrotingsjaar 2019.

Voor de uitgaven in het kader van Impulseo, ter ondersteuning van nieuwe huisartsenpraktijken, wordt een jaarlijkse opstap verwacht, die leidt tot een cumulatieve krediettoename van 5,5 miljoen euro in 2024 ten opzichte van het begrotingsjaar 2019.

Binnen het Fonds Jongerenwelzijn worden de jaarlijkse bijkomende uitgaven in het kader van de pleegplaatsingen, internaten-psiatrie en specifieke acties geraamd op 7,8 miljoen euro. Daarnaast doen zowel de herstelgerichte afhandelingen als de weddedrift de uitgaven binnen het Fonds Jongerenwelzijn cumulatief met 6,5 miljoen euro stijgen in het begrotingsjaar 2024. Al deze evoluties samen leiden tot een cumulatieve verhoging van de kredieten binnen het Fonds Jongerenwelzijn met 52,1 miljoen euro in begrotingsjaar 2024 ten opzichte van begrotingsjaar 2019.

Binnen de Vlaamse Sociale Bescherming (VSB) raamt men dat de uitgaven met betrekking tot het zorgbudget voor de zwaar zorgbehoevenden in het luik zorgverzekering met 62 miljoen euro zullen toenemen in begrotingsjaar 2024 ten opzichte van begrotingsjaar 2019. Dit is het gevolg van de aangroei van het aantal bedden in de woonzorgcentra in overeenstemming met de erkenningskalender en een groei van 4,30% in de mantel- en thuiszorg. Wat betreft de indicatiestellingen verwacht men dat de kredieten zullen toenemen met 1,8 miljoen euro in begrotingsjaar 2024 ten opzichte van begrotingsjaar 2019. In de tegemoetkoming zorgbudget voor ouderen met een zorgnood (ex. THAB) wordt in 2024 een gecumuleerde daling van 3,6 miljoen euro verwacht ten opzichte van begrotingsjaar 2019. De verwachte toename aan ontvangsten uit ledenbijdragen met 24,4 miljoen euro in begrotingsjaar 2024 ten opzichte van begrotingsjaar 2019 zorgt voor een evenredige daling van de toelage vanuit het ministerie naar de VSB.

Vanaf 2019 worden de sectoren mobiliteitshulpmiddelen en ouderenzorg ingekanteld binnen de VSB wat tot een aanzienlijke bijkomende verhoging van de kredieten VSB leidt. Rekening houdend met een jaarlijkse stijging van het aantal mobiliteitshulpmiddelen met 3,5% en een aantal nieuwe maatregelen, zoals de omschakeling van verkoop naar huur in de thuiszorg (vanaf 85+) en voor de groep met snel degeneratieve aandoeningen, raamt men de cumulatieve toename van de kredieten voor de mobiliteitshulpmiddelen op 16,8 miljoen euro in 2024 ten opzichte van het begrotingsjaar 2019.

In overeenstemming met de erkenningskalender voor de woongelegenheden in woonzorgcentra en centra voor kortverblijf, wordt het krediet ter financiering van de woonzorgcentra jaarlijks opgetrokken wat tegen 2024 een gecumuleerde stijging van het budget met 178,3 miljoen euro betekent. Deze krediettoename houdt ook rekening met de stijging van de zorgzwaarte, de uitgaven in het kader van de eindeloopbaan en de kost van de hervorming bovennormpersoneel.

De totale jaarlijkse aangroei voor de centra voor dagverzorging (CDV), inclusief de 2de pensioenpijler, wordt geraamd op 1,2 miljoen euro. Hierdoor zullen de uitgaven t.o.v. begrotingsjaar 2019 stijgen met 6,3 miljoen euro in begrotingsjaar 2024.

Voor het groepad gezinszorg gaat men uit van een maximale jaarlijkse stijging met 2,5% van het urencontingent, hetgeen leidt tot een cumulatieve verhoging van de kredieten met 74,6 miljoen euro in 2024 ten opzichte van het begrotingsjaar 2019.

Tor slot wordt in 2020 een budgettaire opstap van 69,6 miljoen euro voorzien in het kader van het VIA-5 akkoord, naar 95,4 miljoen euro, waarvan 24,6 miljoen euro voor de publieke sector en 70,8 miljoen euro voor de private sector.

Aandachtspunten

Algemeen: IT-noden

Voor de nieuwe pijlers die zullen inkantelen in de Vlaamse Sociale Bescherming worden in 2021 ICT investeringen verwacht t.b.v. 5,5 miljoen euro (3 miljoen euro VSB en 2,5 miljoen euro zorgkassen).

Ook voor het luik Jongerenwelzijn zijn er IT-noden, die geraamd worden op 1 miljoen euro. Binnen het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin worden de IT noden geraamd op minstens 1 miljoen euro per jaar, exclusief noodzakelijke aanpassingen in functie van nieuwe regelgeving.

Bij Kind en Gezin en het VUTG worden de jaarlijkse IT-noden geraamd op resp. 1 en 8 miljoen euro.

Kind en Gezin

In de kinderopvang krijgen plaatsen met T2B subsidie een lager bedrag voor de gemiddelde leeftijd dan plaatsen met T2A subsidie. De Vlaamse Regering heeft daarom in 2013 bepaald dat tegen 31 maart 2020 de gelijkstelling tussen T2A en T2B gerealiseerd moet worden. Zij beoogde dit te realiseren in 7 fases doch in de realiteit werd deze doelstelling nog niet behaald. Om de resterende inspanning tegen 31 maart 2020 te realiseren moet er, bij regelgevend ongewijzigd beleid, in 2020 een opstap van 36,6 miljoen euro (= 9 maanden) bij Kind en Gezin worden voorzien. Vanaf 2021 dient dit budget recurrent verhoogd te worden tot 48,8 miljoen euro (= 12 maanden).

De evoluties van de subsidie-uitgaven kinderopvang en de toelage aan Kind en Gezin enerzijds en de ouderbijdragen anderzijds kennen een verschillend verloop. Waar eerstgenoemden jaarlijks enkel geïndexeerd worden is de tweede naast een indexeffect ook afhankelijk van het de evolutie van het inkomen van de individuele gebruiker (hoger inkomen impliceert een hogere bijdrage en visa versa) en de samenstelling van de gebruiksgroep van het kinderopvanginitiatief (meer kansarmere gezinnen impliceert een gemiddeld lagere ouderbijdrage). In de periode 2005 – 2018 is de groei aan uitgavenzijde sterker gestegen dan de groei aan ontvangstenzijde waardoor eind 2018 een financieringstekort van 13 miljoen euro is ontstaan.

Agentschap Jongerenwelzijn

Bij het agentschap Jongerenwelzijn is er een nood om de éénmalige injecties m.b.t. asiel (8,5 miljoen euro) recurrent door te trekken.

Naar aanleiding van het decreet integrale jeugdhulp wordt er gestreefd naar een actievere tussenkomst van het Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) en een meer ondersteunende rol van de consultfunctie naar hulpverleners toe in het omgaan met

verontrusting. Als gevolg hiervan wil het agentschap Jongerenwelzijn een extra kostendrijver introduceren voor de toename van de caseload van de consultants, gebaseerd op de uitspraken van de jeugdrechter.

Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap

Indien een meerderjarige persoon met een handicap (pmh) voldoet aan bepaalde voorwaarden (bv. noodsituatie, snel degeneratieve aandoening, ..) wijst het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH) hem of haar toe tot de zogenaamde automatische toekenningsgroepen. In dit geval kan er met onmiddellijke ingang een persoonsvolgend budget worden toegewezen, vaak in een hogere budgetcategorie.

De instroom van mensen die voldoen aan de wettelijk omschreven criteria voor automatische toekenning ligt echter structureel hoger dan de uitstroom binnen de volledige groep personen met een PVB. Deze uitstroom wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door overlijden:

- Gemiddelde instroom per jaar	75 miljoen euro
- Gemiddelde uitstroom per jaar	35 miljoen euro
- Gemiddeld jaarlijks financieringstekort	40 miljoen euro (te cumuleren)

Binnen de persoonsvolgende financiering voor volwassenen werd een historisch, structureel tekort van 33 miljoen euro opgebouwd dat voorlopig opgevangen wordt binnen de onderbenutting in de opstartfase van het jaarlijkse nieuw beleid. Die aanpak is echter maar werkbaar zolang er elk jaar ook nieuw beleid wordt voorzien. Het structureel tekort dient immers sowieso te worden aangerekend. De volgende Vlaamse Regering zal hieromtrent een beslissing moeten nemen waarbij twee scenario's worden vooropgesteld:

- Aanpassing van de vigerende regelgeving PVF volwassenen waardoor de structurele uitgaven van het VAPH afnemen;
- Een structurele toevoeging vanuit de algemene middelen van het benodigde budget aan de toelage van het VAPH.

Ziekenhuisfinanciering

De raming van het instandhoudingsforfait houdt rekening met een stijging door toename van daghospitalisatie van 2% per jaar en de toepassing met correctiefactor -33% voor bedragen die men ontvangt uit het Budget Financiële Middelen (BFM) en de alternatieve financiering. Dit staat haaks op het levenscyclusmodel achter het nieuwe financieringssysteem waarbij de ontvangen forfaits het onderhoud van de infrastructuur gedurende haar levensduur moeten ondervangen. Een aanpassing van deze correctiefactor naar 20% - 10% - 0% impliceert een meerkost bij het VIPA van resp. 22 - 51 - 92 miljoen euro.

In de afgelopen legislatuur werd – in afwachting van een nieuw zorgstrategisch plan - de uitrol van het strategisch forfait beperkt tot de zgn. bouwkalenderprojecten en werd derhalve voor 18% (en 3,46 % voor nieuwe goedkeuringen preciaire dossiers) van het totaal bedrag aan strategische forfaits op kruissnelheid opgestart. Het is onvermijdelijk dat er de komende legislatuur bijkomend moet worden geïnvesteerd worden in de ziekenhuisinfrastructuur. Het minimumscenario stelt per legislatuur een opstap van 20% van het totaal bedrag aan strategische forfaits op kruissnelheid voor. Dat komt neer op een budgettaire weerslag van 107 miljoen euro. Bijkomend wordt in het minimumscenario een budget van 25 miljoen euro voorzien voor grote investeringsdossiers waarbij het strategisch forfait wordt opgestart in de periode 2019 - 2024.

Agentschap Vlaamse Sociale bescherming

Vandaag is er een ongelijke financiering van de zorg en ondersteuning aan personen die verblijven in een woonzorgcentrum. De financiering voor een ROB-bewoner kan beduidend lager zijn dan voor diezelfde bewoner in RVT.

Het is de bedoeling met persoonsvolgende financiering deze ongelijkheid weg te werken en de financiering af te stemmen op de effectieve zorgzwaarte van de bewoner. Op termijn zou het onderscheid in financiering van de zorgzwaarte in ROB/RVT dus opgeheven moeten worden. Dat zal leiden tot bijkomende ROB/RVT reconversies. Die bijkomende kost wordt geschat op 163 à 182 miljoen euro in 2024 t.o.v. 2019 of een aangroei van gemiddeld 34,5 miljoen euro per jaar.

Voor de dagverzorgingscentra is er geen erkenningskalender, maar vanaf 2020 wordt er een totale jaarlijkse toename van het budget verwacht van 0,85 miljoen euro.

Door de toename in de uitgaven voor de integratietegemoetkomingen zullen de kredieten voor het luik basisondersteuningsbudget (BOB) cumulatief met 10,4 miljoen euro toenemen in 2024 ten opzichte van begrotingsjaar 2019.

Hangende geschillen m.b.t. overgedragen bevoegdheden 6de Staatshervorming:

Sinds 1 juli 2018 ontvangen 3 revalidatieziekenhuizen geen budget meer, omdat de federale tussenkomsten volledig zijn overgedragen naar het RIZIV terwijl er 3 ziekenhuizen naar Vlaanderen zijn overgeheveld. Globaal komt dit neer op een recurrente kost van 0,6 miljoen euro die door Vlaanderen gedragen moet worden als dit bedrag niet van het federaal niveau overkomt naar Vlaanderen.

In 3 instellingen (Zelzate, OPZC Rekem en St. Kamillus) zijn telkens 60 bedden bestemd voor PVT, maar niet erkend. Ze werden tot 2018 betoelaagd door de federale overheid terwijl ze niet erkend waren. Door de overheveling van deze bevoegdheid naar Vlaanderen, komt dit in totaal neer op een recurrente meerkost van ongeveer 7 miljoen euro.

4.3.6 Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Het Fonds voor Culturele Infrastructuur wordt verwacht de overgedragen beleidskredieten in het kader van ex-FFEU-projecten aangewend te hebben. Dit betekent tegen 2021 een recurrente daling van de beleidskredieten met 6,4 miljoen euro. De betaalkredieten van het FoCI, die evolueren in functie van de betaalkalender op de historische en verwachte beleidskredieten, worden in 2020 nog verwacht te stijgen met 4,4 miljoen euro maar nemen tegen 2024 af met 5,9 miljoen euro ten opzichte van 2019.

Met betrekking tot de VRT voorzien de bij de vorige regeringsvorming afgesproken besparingsmaatregelen een laatste opstap in 2019. De voorliggende Nota Budgettaire Ruimte houdt tevens rekening met een stijgende trend van de werkgeversbijdrage die door de VRT aan het departement CJM wordt betaald. De werkgeversbijdrage bedraagt 9,0 miljoen euro in 2019 en loopt op tot 9,8 miljoen euro in 2024.

De provisie ter dekking van de herstructureringskosten bedraagt in zijn totaliteit 14 miljoen, waarvan er tot en met 2019 reeds 13,6 miljoen euro is opgenomen in de begroting van de VRT. De resterende middelen zullen in 2020 in betaalkredieten (herstructureringskosten) omgezet worden.

De raming van de pensioenverplichtingen van de statutaire VRT ambtenaren is gebaseerd op input van de Federale Pensioendienst en wordt in 2019 op 69,6 miljoen euro geraamd (inclusief 0,125 miljoen euro begrafenisvergoeding). Bij de begrotingsopmaak 2019 bedroeg de raming 70,1 miljoen euro. In meerjarig perspectief is de budgettaire impact

van de pensioenverplichtingen afgestemd op het verwachte verloop van de pensioneringen bij de VRT. De geraamde meerkost bedraagt 0,3 miljoen euro (exclusief index) in 2020 en loopt op tot 4,2 miljoen euro in 2024. Er dient echter opgemerkt dat de ramingen van de FPD enkel een instroom van nieuw gepensioneerd / rechtverkrijgenden voorzien, en geen uitstroom van gepensioneerd / rechtverkrijgenden als gevolg van overlijden. De verwachting is dat de uitstroom zich maar vanaf 2025 zal manifesteren.

Met betrekking tot de VRT nieuwbouw werd rekening gehouden met de herijking van de bouwkost naar 150 miljoen euro (prijspeil 2018) en met de geactualiseerde financiële planning die daar uit volgt. De herijking gaat gepaard met een bijstelling van de bouwplannen die binnen de huidige bouwvergunning kan plaatsvinden, maar wel nodig is om de bouwkost tot 150 miljoen euro te beperken. De herijking impliceert ten opzichte van de meerjarenraming van november 2018 een toename van de investeringsuitgaven met 28 miljoen euro en een verschuiving van de ESR-matige impact in de tijd. De autofinanciering blijft behouden, maar wordt wel bereikt over een langere periode dan initieel voorzien (in 2043 in plaats van in 2036). De VRT nieuwbouw zal voornamelijk in de periode 2021-2024 leiden tot aanzienlijke uitgaven, met een piek in 2022 en 2023. Deze raming is gebaseerd op de gegevens opgenomen in het geactualiseerde financieel plan van 24 april 2019. Ten opzichte van de beleidskredieten die bij de begrotingsopmaak 2019 zijn opgenomen, gaat het om een daling van 16,4 miljoen euro in 2019 en 10,7 miljoen in 2020. Nadien nemen de uitgaven – ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019 - opnieuw toe met 31,2 miljoen in 2021, 71,7 miljoen in 2022, 83,8 miljoen in 2023 en 3,2 miljoen in 2024.

Tot slot toont Tabel 4-5 (in duizend euro) de gewijzigde impact op het vorderingensaldo. In concreto wordt het verschil berekend tussen het financieel plan van 24 april 2019 en het financieel plan van 17 september 2018, waarop de begrotingsopmaak 2019 en de meerjarenraming van november 2018 gebaseerd waren.

Tabel 4-5: Impact vorderingensaldo aangepaste planning VRT (in duizend euro)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Investeringsuitgaven	-15.520	-51.650	-21.380	55.400	74.160	7.260
Uitgaven mediafaciliteiten	-830	-2.600	-43.450	-14.870	25.490	15.710
Exploitatiekosten	0	770	1.360	1.410	6.350	6.440
Totale uitgaven	-16.350	-53.480	-63.470	41.940	106.000	29.410
Baten	580	0	0	0	0	0
Saldo	16.930	53.480	63.470	-41.940	-106.000	-29.410

In 2019 werd er eenmalig een krediet van 2 miljoen euro toegekend aan Sport Vlaanderen voor IT-investeringen. Deze kredieten vallen weg vanaf 2020. Daarnaast wordt er in het kader van de olympische spelen wel een eenmalig extra krediet voorzien van 0,4 miljoen euro in zowel 2020 als 2024.

In de begroting 2019 zijn er merkelijk meer betaal- dan beleidskredieten voorzien voor Sport Vlaanderen. De komende jaren zal dit verschil geleidelijk afgebouwd worden.

Aandachtspunten

Binnen het FoCI lopen er een aantal grote infrastructuurprojecten die zich in variërende fases van voorbereiding of uitvoering bevinden en waarvoor het jaarlijkse budget (machtiging van 25,4 miljoen euro) niet toereikend is om voorbij de studiefase te vorderen :

De renovatie van het KMSKA is nog steeds lopende, en zal de komende jaren nog de nodige kredieten vereisen om de geplande heropening in 2021 te halen. Conform de projectfiche

zou er tussen 2019 en 2022 28,3 miljoen euro nodig zijn, dit voor o.a. bijkomende renovaties en extra werk rond museuminrichting.

Voor de renovatie van het nieuwe onderkomen van het M_HKA (oud Hof van Beroep in Antwerpen) werd reeds een open oproep gelanceerd na het afronden van een voorafgaande studie. Uit alle ontvangen ontwerpen maakte de Vlaamse Bouwmeester een shortlist op, waaruit een selectiecommissie vijf finale kandidaten kiest die een ontwerpvoorstel mogen uitwerken. Deze fase zou afgerond worden in de eerste helft van 2020, waarna nog een studieopdracht zal uitgevoerd, met de bedoeling om uiteindelijk een aannemer aan te stellen tegen 2023 en de werken af te ronden in 2027. De totale (gespreide) kost van de werken wordt momenteel geraamd op 100,4 miljoen euro (incl. BTW). Deze raming is gebaseerd op een kost per vierkante meter.

Voor de renovatie van de Opera van Gent werden de vijf finale kandidaten al gekozen. De renovatieopdracht zou in juni 2019 van start moeten gaan. De geraamde kostprijs zou tussen 72,6 en 90,8 miljoen euro vallen (wellicht gespreid te betalen). Er is momenteel 3 miljoen euro startbudget voorzien in 2019 (maar ook dit budget zou al ontoereikend zijn).

Ten slotte werd ook voor de uitbreiding van het Kaaithheater te Brussel een open oproep gelanceerd. Ook hiervoor zullen de nodige middelen nog ter beschikking moeten gesteld worden. In de projectfiche wordt momenteel gerekend op 17,7 miljoen euro voor uitvoering van de werken in 2022, alsook 3,5 miljoen euro in 2023-24 voor meerwerken en herzieningen.

Naast deze projecten, waarvoor er reeds een voorstudie werd gedaan en een oproep werd gelanceerd, worden er ook renovatieplannen uitgewerkt voor de Bourlaschouwborg (voortwerkend op een Master- en Beheersplan, opgesteld in 2018) en verdere plannen voor het renoveren van de Brugse Musea. De geschatte kostprijs voor deze projecten bedraagt respectievelijk 67 miljoen euro en 38 miljoen euro. Er wordt gekeken om deze kost te delen met andere partners: voor de Bourlaschouwborg zou het Agentschap Onroeren Erfgoed 45% van de kosten dragen, voor de Brugse Musea zou 15 miljoen euro gefinancierd worden door Stad Brugge en andere partners.

Naast de infrastructuurkosten zullen ook de algemene operatiekosten van het KMSKA sterk toenemen na de heropening. Door de sterke toename van oppervlakte stijgen de werkingskosten (energiefactuur, beveiligingstechnologie, conservatieapparatuur) en de loonkosten (extra personeel voor onthaal, informatie, bewaking, etc.). Deze kosten zullen deels opgevangen worden door stijgende eigen ontvangsten, maar op basis van de geraamde bezoekersaantallen zal de toelage initieel moeten stijgen tot 12 miljoen euro, en daarna recurrent op 10 miljoen euro moeten blijven. De huidige toelage van het KMSKA bedraagt 2,5 miljoen euro.

Subsidies i.k.v. lokaal cultuurbeleid worden toegekend aan lokale besturen o.b.v. bewonersaantallen, maar worden eveneens toegekend 'binnen de goedgekeurde begroting'. Dit, gecombineerd met een gesloten subsidie-enveloppe, betekent dat algemeen stijgende inwonersaantallen budgettair niet vertaald kunnen worden naar een correcte subsidiestijging zoals voorzien in het Decreet Lokaal Cultuurbeleid. Voor Brusselse gemeenten gaat het specifiek over een meerkost van 52 duizend euro.

De voorwaarden en subsidiebedragen voor cultureel erfgoed-convenanten zijn opgenomen in het Cultureel Erfgoeddecreet. Samenwerkingsverbanden die aan de voorwaarden voldoen kunnen in principe geen subsidie ontzegd worden. Omdat ook hier met een subsidie-enveloppe gewerkt wordt, betekent dit evenwel dat verbanden slechts een fractie van het decretaal bepaalde bedrag ontvangen (momenteel 83,7%). Iedere keer als er nieuwe verbanden bijkomen daalt dit percentage. Momenteel wordt de instap van vijf nieuwe verbanden onderzocht, waardoor een significante verdere daling van het subsidiebedrag per verband een reëel risico vormt. Zonder bijkomend budget zou het uitvoeringspercentage na goedkeuring van de vijf convenanten dalen tot 63,8%. Om deze

daling te vermijden dient de subsidie-enveloppe met minstens 1,3 miljoen euro verhoogd te worden.

Een gelijkaardige situatie dreigt voor de middelen voorzien voor de beleidslijn Lokale Netwerken binnen het Participatiedecreet, waar bedragen en voorwaarden eveneens in de regelgeving zijn opgenomen, waardoor op termijn 150 à 250 duizend euro nodig is.

Er werden in de afgelopen jaren een aantal rechtszaken aangespannen tegen de administratie door lokale besturen die geen of onvoldoende subsidies verkregen uit de in 2002 aangemaakte enveloppe voor bijkomende subsidiëring van cultuurcentra. Een aantal van deze rechtszaken zijn al afgerond (waaronder een rechtszaak van Stad Aalst die tot meer dan 1 miljoen euro aan totale kosten en boetes leidde), maar een aantal zijn nog lopende. Het exacte moment van afronding is niet gekend, maar de kans is reëel dat definitieve beslissingen in de volgende legislatuur vallen. De totaal geraamde kosten zouden meer dan 1,6 miljoen euro bedragen. Bedoeling zou zijn om het VFLD in te schakelen om ongeveer de helft van deze kosten te dragen.

Om de publieke opdracht te kunnen vervullen, vraagt VRT om het werkingsgedeelte van de dotatie opnieuw te indexeren. De (recurrente) impact van de niet-indexatie van het werkingsgedeelte wordt in 2019 op 8,5 miljoen euro geraamd en in 2020 op 10,9 miljoen euro. Deze impact werd tot en met 2019 grotendeels gecompenseerd door eenmalige tegemoetkomingen (herstructureringsprovisie, VAR reserves). In 2020 eindigt de compensatie met 1,1 miljoen euro (VAR reserves).

VRT signaleert dat de commerciële inkomsten en de distributie-inkomsten meer en meer onder druk komen te staan. Dit heeft o.a. te maken met de snel wijzigende marktcontext en mediabehoefte.

Er zijn twee aandachtspunten voor Sport Vlaanderen. Het belangrijkste aandachtspunt is de organisatie van het WK Wielrennen in 2021. De beslissing die in de herfst van vorig jaar genomen werd, impliceert dat er zowel in 2020 als in 2021 extra kredieten nodig zullen zijn bij Sport Vlaanderen (in het totaal gaat het om 9,5 miljoen euro, waarvan het belangrijkste deel ten laste zal vallen van Sport Vlaanderen).

Daarnaast zal er in Heusden-Zolder een wielerpiste gebouwd worden. Het grootste deel van de financiering ervan is afgedekt, maar een bedrag van ongeveer 2 miljoen euro moet nog worden bijgepast door Sport Vlaanderen in 2021.

4.3.7 Werk en Sociale Economie

De uitgaven voor hervormd doelgroepenbeleid - een korting op de RSZ-bijdragen van jongeren en 55-plussers en de Vlaamse ondersteuningspremie (VOP) - stijgen in 2019 met 35,5 miljoen euro ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019. Dit ten gevolge van een vastgestelde toenemende tewerkstelling van deze groepen. Die meerkost wordt deels gefinancierd uit de competitiviteitsprovisie, conform de huidige regeringsafspraken. In de periode 2020-2024 wordt daarbovenop een verdere stijging met 9,9 miljoen euro verwacht, voornamelijk te wijten aan de doelgroepkorting voor ouderen.

Het doelgroepenbeleid wordt sinds 1 januari 2019 verder versterkt. De kost van het op kruissnelheid komen van de versterking wordt gefinancierd uit de competitiviteitsprovisie (tot en met 2021). Voor 2019 wordt een tragere opstart verwacht dan voorzien bij de begrotingsopmaak 2019 (-6,2 miljoen euro), maar vanaf 2022 wordt de versterking op kruissnelheid geraamd op 77 miljoen euro (7 miljoen meer dan voorzien bij BO 2019).

De groei van het aantal aangekochte dienstencheques lijkt geleidelijk aan af te nemen. Rekening houdend met de demografische vooruitzichten voor koppels met kinderen en alleenstaanden, wordt in deze oefening uitgegaan van een dalende groei in de periode 2020-2024, die over deze periode gemiddeld 1,4% per jaar bedraagt t.o.v. het voorziene

krediet bij de begrotingsopmaak 2019 (in 2019 werd nog rekening gehouden met een groei van 3,2% t.o.v. 2018). De uitgaven stijgen met 90,7 miljoen euro over de periode 2019-2024.

Op basis van de laatste cijfers van de RVA (januari 2019) liggen de uitgaven voor loopbaanonderbreking (dat in uitdoof is sinds 2016) 4,5 miljoen lager dan voorzien bij de begrotingsopmaak 2019. Deze uitgaven dalen verder, met 8,3 miljoen tegen 2020 en bijna 30 miljoen euro tegen 2024. De kosten van het Vlaams Zorgkrediet, de maatregel ter opvolging van de loopbaanonderbreking, komen verder op kruissnelheid. Gezien het aantal aanvragen in 2018 uiteindelijk hoger is uitgekomen dan voorzien, wordt er van uit gegaan dat deze maatregel dit jaar 1 miljoen meer zal kosten dan voorzien bij de begrotingsopmaak 2019 en op kruissnelheid (tegen 2021) 3,6 miljoen euro.

Bij de VDAB varieert de vastleggingsmachtiging overheen de jaren rond een theoretische investeringsdotatie, die momenteel is bepaald op 18,4 miljoen euro. In het kader van het project mastercampus Roeselare wordt in de periode 2020-2022 nog een uitgave voorzien van in totaal 49,4 miljoen euro, waarbij het zwaartepunt in 2022 ligt (26,9 miljoen of 26,8 miljoen hoger dan in 2019). Dit project wordt grotendeels (39,9 miljoen) gefinancierd met de verkoop van eigen gebouwen en deels met de Vlaamse vastleggingsmachtiging.

Aandachtspunten

Bij de laatste update van het regressiemodel van het departement WSE wordt er uitgegaan van een daling in de aankoop van dienstencheques vanaf 2023 als gevolg van demografische factoren, waardoor de gemiddelde jaarlijkse groei in 2020-2024 negatief wordt en -0,3% bedraagt. Dit model houdt echter geen rekening met de eerder vastgestelde take up rate (een eventuele verdere stijging van het gebruik binnen de groepen van koppels met kinderen en alleenstaanden). Daarom werd de laatste update niet overgenomen. Mocht die raming toch worden bevestigd, dan resulteert dit in 19,2 miljoen minder uitgaven tegen 2024 dan bij BO 2019, of 109,8 miljoen minder dan in de voorliggende oefening.

Indien er een nieuw interprofessioneel akkoord (2019-2020) komt, is er een effect op de minimumlonen binnen de sociale tewerkstelling en de subsidies die daarbinnen worden verstrekt. De kostprijs van een verhoging van het IPA betekent een meerkost voor collectief maatwerk van 2,5 tot 3 miljoen. Bovendien werd in 2007, bij de vorige verhoging van het gewaarborgd gemiddeld minimum maandinkomen, de extra kostprijs op het niveau van de sector gecompenseerd door de Vlaamse overheid. Zodoende komt de totale kostprijs uit op 5 miljoen euro.

Het Europees Sociaal Fonds stimuleert Vlaamse organisaties om de arbeidsmarkt te versterken en de werkgelegenheid te vergroten. In 2014 heeft de huidige Vlaamse Regering het ESF-Operationeel Programma (OP) goedgekeurd waarin het Europese financiële kader werd vastgelegd voor 7 jaar. In totaliteit omvat het OP een totale financiering van 1,024 miljard euro, opgesplitst in een aandeel Europese financiering en een deel 'nationale' bijdrage of Vlaamse cofinanciering. Overheen de jaren is het tekort aan benodigde Vlaamse cofinanciering stelselmatig opgelopen tot in totaal 125 miljoen euro. Doordat er onvoldoende Vlaamse cofinanciering wordt voorzien dreigt een deel van de Europese ESF-middelen niet aangewend te worden. Indien men hieraan wil remediëren zal er in de jaren 2020-2021 een extra VAK-inspanning dienen te gebeuren. Het VEK-effect van die engagementen zal spelen tot en met 2024.

4.3.8 Landbouw en Visserij

Afgezien van de indexaanpassing evolueren de beleidskredieten de komende jaren nauwelijks in dit beleidsdomein. Door de afbouw van de rentesubsidies bij het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF), zouden de beleidskredieten daar met 0,8 miljoen euro verminderen vanaf 2020. De impact hiervan op de betaalkredieten is groter, hier zou er op het einde van de periode 21 miljoen euro minder nodig zijn. Aangezien de vastleggingskredieten voor de kapitaalpremies bij het VLIF niet volledig omgezet worden in vereffeningskredieten, zou dit op termijn ertoe leiden dat de vereiste betaalkredieten zich structureel op een lager niveau zouden situeren dan de beleidskredieten.

Aandachtspunten

In 2016 werd de principiële beslissing genomen om een nieuwbouw te realiseren voor het VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee) en het ILVO (Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek) op de huidige ILVO-site. Eind 2018 werd de gunning verleend om tot de bouw over te gaan. De opbrengsten uit de verkoop van de gronden hebben in 2019 een positieve impact op de begroting van het ILVO. Tijdens de bouwfase in de volgende jaren zal er logischer wijze een negatieve impact zijn.

4.3.9 Mobiliteit en Openbare Werken

De beleidskredieten van VVM – De Lijn stijgen tegen 2024 beperkt met 3 miljoen euro. Enerzijds is er een daling van de beleidskredieten ten gevolg van de eenmalige overdrachten voor stationsomgevingen die wegvallen vanaf 2020 (-31,2 miljoen euro). Verder wordt het eenmalige gedeelte van de investeringsimpuls voor de vergroening van de bussen ten belope van 9 miljoen euro bij de begrotingsopmaak 2019 vanaf 2020 teruggedraaid. Ook de bij begrotingsopmaak 2019 voorziene eenmalige kredieten van 12 miljoen euro voor onder meer noodzakelijke onteigeningen in het kader van Spartacus worden vanaf 2020 teruggedraaid. Anderzijds worden die dalingen grotendeels geneutraliseerd door een stijging van de beleidskredieten voor het actualiseren van de index en de parameters in de indexeringsmechanismen voor brandstoffen, exploitanten en leerlingenvervoer, alsook de pensioenbijdragen en CAO's, ten belope van in totaal 56,1 miljoen euro.

De beleidskredieten van het VIF nemen tegen 2024 af met 30 miljoen euro, een gevolg van de bij begrotingsopmaak 2019 eenmalige impuls voor de vergroening van de bussen met datzelfde bedrag.

Wat betreft de in de meerjarenraming voorziene kosten voor het Oosterweelproject werd rekening gehouden met de laatst gekende planning. De kosten voor de hoofdwerken, die buiten de begrotingsdoelstelling worden gehouden, lopen op tot 651,1 miljoen euro in 2024.

De provisie kilometerheffing stijgt jaarlijks in functie van de netto-opbrengst van de kilometerheffing. Ten opzichte van 2019 betreft het een stijging van 31,1 miljoen euro in beleidskredieten tegen 2024.

Bij de werkvennootschap wordt er in 2019 bovenop de voorziene machtiging van 110 miljoen euro nog een bedrag van 57,2 miljoen euro voorzien uit de ruitwerking. Het restant van de begrotingsruiter ten belope van 102,3 miljoen euro wordt in 2020 aangewend bovenop de reguliere beleidskredieten, waardoor de beleidskredieten in 2021 dalen met 122,1 miljoen euro ten opzichte van 2019. Vanaf 2021 wordt onder constant beleid enkel nog voorzien in een beleidskrediet van 110 miljoen euro. Gelet op de hoge opstoot aan beleidskredieten vanaf 2018 en vooral in 2019 en 2020, worden er vanaf 2020 bijkomende betaalkredieten voorzien, die tegen 2024 evolueren naar de machtiging.

Aandachtspunten

In het kader van het project stationsomgeving Mechelen keurde de Vlaamse Regering een addendum aan de financierings- en samenwerkingsovereenkomst goed. Hierdoor moet nog 43 miljoen euro bijkomend voorzien worden à rato van 10 miljoen euro per jaar.

Voor investeringen in spoorweginfrastructuur in Vlaanderen sloot de Vlaamse Regering met de NMBS een samenwerkingsovereenkomst en voorzag hiervoor 100 miljoen euro aan cofinanciering. Het grootste gedeelte van dit budget zal vanaf 2020 ingeschreven moeten worden, maar dit werd nog niet voorzien.

Om de regionale luchthavens (LOM's) te laten voldoen aan de huidige Europese verplichtingen is in de periode 2021 – 2022 een bijkomende investeringsinspanning nodig van 20,5 miljoen euro. De jaarlijkse werkingssubsidies (LEM's) worden als structureel te laag beschouwd om te kunnen voldoen aan de verplichtingen inzake o.a. beveiliging. Een structurele verhoging van 1,5 miljoen euro dringt zich op.

Binnen het beleidsdomein MOW bereidt men de realisatie van diverse complexe investeringsprojecten voor (bv. extra containerbehandelingscapaciteit in het havengebied van Antwerpen, zeesluis Zeebrugge, kustvisie). Het betreft een significante investeringsinspanning die in de volgende legislatuur al een potentiële budgettaire impact zal hebben en nog niet voorzien is in de kredieten.

Het masterplan kustveiligheid werd in 2011 door de Vlaamse Regering goedgekeurd en voorzag 300 miljoen euro te spreiden over 5 jaar. Tot op heden werd hiervoor slechts een jaarlijks budget van 25 miljoen euro voorzien.

Binnen de DAB Vloot moet in 2021 een nieuw tendervaartuig worden aangekocht. De kostprijs wordt ingeschat op 25 miljoen euro.

De VVM – De Lijn kent in de komende legislatuur een significante opstap van een aantal beschikbaarheidsvergoedingen. De jaarlijkse budgettaire weerslag wordt ingeschat op 36 miljoen euro per jaar. Daarnaast creëert de verdere vergroening van haar busvloot en de noodzakelijke investeringen in laadinfrastructuur aanzienlijke budgettaire uitdagingen.

Voor de investeringsprojecten die reeds beslist werden of die onvermijdelijk in de pijplijn zitten zal er bij de Werkvennootschap 500 miljoen euro aan bijkomend beleidskrediet noodzakelijk zijn.

Voor een investeringsbeleidsdomein als MOW ligt de financiering van onderhoudscontracten, t.g.v. besparingen op en niet-indexering van de werkingskredieten, onder druk. Dit wordt heden opgelost door te compenseren op investeringsbudgetten terwijl investeringsuitgaven enerzijds en onderhoudsuitgaven anderzijds onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Een verhoging van de budgetten voor onderhoud dringt zich op.

4.3.10 Kanselarij en Bestuur

Het eenmalig krediet van 1 miljoen euro dat bij BO2019 ter beschikking gesteld werd voor de digitalisering van de besluitvorming van de Vlaamse Regering, wordt in 2020 geschrapt.

In uitvoering van het decretaal voorziene groeipad van 3,5% procent voor het Gemeentefonds en het Stedenfonds nemen de kredieten tegen het begrotingsjaar 2024 cumulatief toe met respectievelijk 501,9 miljoen euro en 29,4 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2019.

De kredieten die in 2018 voor de organisatie van de lokale en provinciale verkiezingen werden voorzien, zijn op nul gezet om vanaf 2020 terug te worden opgebouwd met het oog op de lokale verkiezingen van 2024. De bijdrage van Vlaanderen voor de organisatie

van de verkiezingen voor het Vlaams, Federaal en Europees Parlement in 2019 t.b.v. 1,4 miljoen euro valt weg in 2020.

Zoals bij de zesde staatshervorming afgesproken, blijft de federale overheid verantwoordelijk voor de afhandeling van het opgebouwde encours inzake grootstedenbeleid van voor de overheveling van de bevoegdheid. Om die reden ontvangt Vlaanderen pas in 2020 het volledige betaalkrediet ten belope van 15,3 miljoen euro.

In het kader van het project "Radicaal Digitaal" werd in 2017 een laatste maal 10 miljoen euro aan beleidskredieten voorzien. De laatste betalingen van 4,6 miljoen euro voor de projectoproepen 2015-2017 worden voorzien in 2019.

De renovatie van het Hendrik Consciencegebouw wordt in 2019 gefinaliseerd waardoor in het begrotingsjaar 2020 de nog 1 miljoen euro aan betaalkrediet wegvalt.

De renovatie en uitbreiding van het Depot Vilvoorde, voor in totaal 12,6 miljoen euro, wordt eveneens gefinaliseerd. Hierdoor valt de voorziene 1,8 miljoen euro aan betaalkredieten weg in 2020.

Voor de uitvoering van het masterplan Waterbouwkundig labo wordt er in 2019 respectievelijk nog 0,5 miljoen euro aan beleidskredieten en 2,9 miljoen euro aan betaalkredieten voorzien voor de afronding van de renovatie. In 2020 valt deze eenmalige investeringskost weg.

In 2018 werd er eenmalig 22 miljoen euro beleids- en betaalkredieten ingeschreven voor de opstart van het organisme voor de financiering van pensioenen. Vanaf 2020 leidt dit tot een jaarlijks benodigde impuls van 3 miljoen euro beleids- en betaalkredieten voor de financiering van de vaste bijdragen. Dit leidt tot een gecumuleerd krediet van 15 miljoen euro in 2024 ten opzichte van het begrotingsjaar 2019.

In 2020 worden de eenmalige middelen, om in te zetten op de noden ten gevolge van de fusie van de verschillende organisaties die in 2015 zijn ingekanteld in het Agentschap Integratie en Inburgering (3 miljoen euro), teruggenomen. Daarnaast vallen de eenmalige middelen voor het Agentschap Overheidspersoneel en Agentschap Facilitair Bedrijf ten behoeve van respectievelijk 1 miljoen euro en 2 miljoen euro beleids- en betaalkredieten weg. Ook de eenmalige 6 miljoen euro beleids- en betaalkredieten voor de projectoproep sociale infrastructuur stedenbeleid valt weg in 2020.

Ingevolge de regeringsbeslissing van 22 februari 2019 m.b.t. het nieuwe kantoorgebouw in de Noordwijk te Brussel – 'Kantoor 2023', ter vervanging van de gebouwen Arenberg, Ellips en Ferraris, stijgen de uitgaven in de periode 2019-2024. De eenmalige uitgaven voor het nieuwe kantoorgebouw bedragen 27,7 miljoen euro: 3,8 miljoen euro in 2022, 16,4 miljoen euro in 2023 en 6,6 miljoen euro in 2024.

De uitgaven voor de overlappende huurperiode (28 miljoen euro) situeren zich in 2023-2024: 10,3 miljoen euro in 2023 en 17,7 miljoen euro in 2024. De valorisatie van het Ferrarisgebouw (ingeschat op 75 miljoen euro) wordt aangewend voor dit dossier en is momenteel voorzien in 2024.

De renovatie van de Martelaarssite, zoals beslist door de Vlaamse regering op 5 april 2019, wordt grotendeels gefinancierd met middelen uit het Fonds Onroerende Goederen van het Facilitair Bedrijf, waarvan een deel klimaatmiddelen. In 2020 is er een opstap in beleidskredieten van 17,2 miljoen euro en 2021 nog een opstap van 3,8 miljoen euro.

Aandachtspunten

Ter financiering van de 2de pensioenpijler voor contractuele personeelsleden werd initieel voor minstens 5 miljoen euro aan financiering voorzien vanuit de harmonisering van de

arbeidsvoorwaarden in het Vlaams personeelsstatuut. Er werd echter geen akkoord gevonden over deze harmonisering waardoor het financieringstekort van 5 miljoen euro, conform het begrotingsakkoord d.d. 7/12/2018, vanaf 2020 gecompenseerd moet worden binnen de kredieten van de inhoudelijk bevoegde minister.

De eenmalige asielmiddelen voor 2019 worden op basis van de instroom januari-maart 2019 bijgesteld. De uitgaven voor het Agentschap Integratie en Inburgering bedragen voor 2019 3,4 miljoen euro meer t.o.v. de begrotingsopmaak 2019, voor de stedelijke agentschappen is er een stijging van 0,8 miljoen euro.

De Vlaamse Regering keurde op 7/12/2018 het samenwerkingsakkoord tussen de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschapscommissie en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie met betrekking tot het verplicht inburgeringstraject voor de nieuwkomers in Brussel-Hoofdstad goed. Dit akkoord voorziet dat de Vlaamse Gemeenschap vanaf 2020 minstens 4.000 inburgeringstrajecten per jaar bestemd voor nieuwkomers financiert. De (minimale) meerkost voor Vlaanderen op jaarbasis komt uit op 4,3 miljoen euro.

Het Agentschap Informatie Vlaanderen werd de afgelopen regeerperiode opgericht om, samen met het Agentschap Facilitair Bedrijf (DAB ICT), de digitalisering en professionalisering inzake gegevensdeling en ICT van de Vlaamse overheid verder uit te bouwen. Dankzij het (eenmalige) hefboombudget 'Vlaanderen Radicaal Digitaal' van 30 miljoen euro in de periode 2015-2017 werden o.a. Mijn Burgerprofiel en het Gebouwenregister ontwikkeld. Beide agentschappen fungeren als horizontale actoren en trachten een adequate gemeenschappelijke dienstverlening uit te bouwen.

De centrale financiering van de gemeenschappelijke dienstverlening inzake digitalisering en ICT (beheer, exploitatie en aansluitingen) is ontoereikend. De agentschappen beschikken over onvoldoende kredieten om zowel de legacy als nieuwe platformen en applicaties (vnl. gefinancierd met eenmalige middelen) duurzaam te beheren (evolutief beheer) en de noodzakelijke doorontwikkelingen en vernieuwingen te doen. Dit geldt in het bijzonder voor Kruispuntbank Vlaanderen, het nieuw ontwikkelde Mijn Burgerprofiel, de digitale werkplek, het veiligheidsbeleid (incl. veiligheidsbouwstenen) en de netwerkinfrastructuur.

Het gebruik van de diensten is exponentieel gestegen, wat zich vertaalt in sterk stijgende exploitatiekosten. De agentschappen besteden een groot deel van hun middelen hieraan, waardoor er slechts beperkte ruimte is om systemen verder te ontwikkelen. Dit leidt tot systemen die niet meer aangepast zijn aan de vereisten van vandaag qua performantie, beveiliging, functionaliteiten en bedrijfszekerheid.

Bovendien groeit de centrale financiering onvoldoende mee met de toenemende exogene kosten (hardware, software, service delivery, helpdesk...). Die kostendrijvers worden aangedreven door het toenemend gebruik of omwille van externe factoren. Bijgevolg wordt overwogen om het beheer van bestaande en dikwijls verouderde toepassingen af te bouwen en/of wordt een aanzienlijk deel van de kostprijs doorgefactureerd aan de Vlaamse entiteiten.

Indien de volgende Vlaamse Regering hieraan wil remediëren dienen de kredieten van AIV en de DAB ICT recurrent verhoogd te worden met 22 miljoen euro in 2020. Voor de DAB ICT gaat het om 9,6 miljoen euro in 2020. Dit stijgt door tot 11,4-11,1 miljoen euro in 2021-2022 en daalt naar 9-8,6 miljoen euro in 2023-2024. Het agentschap Informatie Vlaanderen heeft bij constant beleid nood aan 12,3 miljoen euro extra in 2020, wat geleidelijk toeneemt tot 16 miljoen euro in 2024.

4.3.11 Omgeving

De Vlaamse Regering voorziet van 2020 tot en met 2022 jaarlijks telkens 3 miljoen euro aan betaalkredieten ter ondersteuning van een kwaliteitsvol onroerendergoedbeheer.

Het Energiefonds wordt hoofdzakelijk gefinancierd door de energieheffing. Na verrekening van de andere verplichtingen op de energieheffing (groene warmte, kleine en middelgrote windturbines, batterijtechnologie, micro-WKK, VREG-dotatie en een aantal eenmalige dossiers) kan een saldo worden ingezet voor vergoedingen aan de netbeheerders in het kader van hun openbaardienstverplichtingen (afbouw historisch certificatenoverschot en tempering energiefactuur). In voorliggende oefening wordt dit beschikbaar saldo vanaf 2020 geraamd op 90 miljoen euro.

De betaalluitgaven voor projecten 'groene energie', die gefinancierd worden van op het energiefonds, kennen in de periode 2020-2024 een stijging.

De Vlaamse sloop- en heropbouwkorting ten belope van 15 miljoen euro wordt vanaf 2020 teruggedraaid.

Ten gevolge van de uitbreiding van de Vlaamse consolidatieperimeter en de gunstigere rentetarieven waaraan de Vlaamse Overheid kan lenen, worden de VMSW en het VWF rechtstreeks gefinancierd vanuit de Vlaamse kas. Tegen het begrotingsjaar 2024 verlagen de rente-uitgaven hierdoor cumulatief met 45,9 miljoen euro (VMSW) en 32,4 miljoen euro (VWF) ten opzichte van het begrotingsjaar 2019.

Van deze lagere rentekost wordt elk begrotingsjaar cumulatief 7 miljoen euro ingeschreven op een provisie binnen het Agentschap Wonen-Vlaanderen. Ten opzichte van het begrotingsjaar 2019 zal er hierdoor 35 miljoen euro bijkomend beschikbaar zijn in het begrotingsjaar 2024.

Ten gevolge van het verhoogde volume aan FS3-leningen stijgen de uitgaven aan rentesubsidies bij de VMSW tegen het begrotingsjaar 2024 met 69,3 miljoen euro ten opzichte van het begrotingsjaar 2019.

Het groeipad infrastructuursubsidies zoals uitgekeerd door de VMSW in uitvoering van het grond- en pandendecreet kende in 2019 een laatste opstap aan beleidskrediet met 1 miljoen euro. De beleidskredieten nemen vanaf 2020 af zodat er in het begrotingsjaar 2024 10 miljoen euro minder beleidskrediet nodig zal zijn dan in 2019.

Nog bij de VMSW nemen de ESR-aanrekenbare betaalluitgaven voor de uitkering van subsidies, zoals opgenomen in het grond- en pandendecreet, tegen 2024 af met 21,5 miljoen euro ten opzichte van het begrotingsjaar 2019. Dat is o.a. het gevolg van het verder uitdoven van de ondersteuning van sociale koopwoningen.

In 2023 wordt verwacht dat de laatste projecten gefinancierd vanuit het Fonds voor de Financiering van het Urgentieplan voor de Sociale Huisvesting afgerond zullen zijn. Er worden daarom vanaf het begrotingsjaar 2023 geen betaalkredieten meer voorzien wat een daling met 1 miljoen euro t.o.v. het begrotingsjaar 2019 impliceert.

Voor de maatregelen gefinancierd uit het Klimaatfonds wordt de notie constant beleid als volgt ingevuld: de ESR-ontvangsten worden geraamd (zie ook ontvangsten begrotingsfondsen), terwijl de door de huidige Vlaamse Regering besliste maatregelen ten belope van 513,6 miljoen euro in de komende jaren verder worden uitgevoerd. Toekomstige klimaatmaatregelen die kunnen worden gefinancierd met toekomstige ESR-ontvangsten worden als aandachtspunt meegenomen (zie aandachtspunten).

Voor het Klimaatfonds wordt zo rekening gehouden met een volledige betaling tegen 2023 van de in de huidige legislatuur voorziene projecten voor interne klimaatmaatregelen (die bij de betrokken beleidsdomeinen worden voorzien) en internationale klimaatfinanciering t.b.v. in totaal 513,6 miljoen euro (via 3 maatregelpakketten van respectievelijk 324 miljoen, 114 miljoen en 75 miljoen euro). Daarnaast wordt er van uit gegaan dat de huidige

maatregel in het kader van compensaties voor indirecte emissiekosten bij energie-intensieve bedrijven (kortweg ICL waarvoor, via het Hermesfonds, 34,6 miljoen wordt voorzien in 2019) slechts t.e.m. de uitstoot van 2020 wordt verdergezet. Dit betekent dat de vergoeding in 2021 door het Hermesfonds, met compensatie in 2022 door het Klimaatfonds, nog verrekend wordt. Aangezien toekomstige uitgaven in het kader van het Klimaatfonds zullen worden bepaald door de volgende regering, en gelet op het feit dat de verderzetting van de huidige ICL regelgeving afhangt van nog te beslissen Europese (nieuwe EU-staatssteunregels voor o.a. ICL vanaf 2021) en Vlaamse regelgeving, werden eventuele toekomstige ICL-uitgaven nog niet opgenomen. De invulling hiervan zal een effect hebben op de betaalluitgaven in 2022 en 2023 (zie aandachtspunten).

Wat de financiering van Aquafin betreft, is er een stijging waar te nemen van de betoelaging aan de drinkwatermaatschappijen (via het MINAfonds) ten opzichte van de begrotingsopmaak 2019 die oploopt tot 12 miljoen euro in het begrotingsjaar 2024. Deze stijging is te wijten aan twee oorzaken. Ten eerste stijgen de facturaties van de opleveringen door Aquafin jaar na jaar ten gevolge van de investeringen in zowel nieuwe infrastructuur als in de optimalisatie van de reeds bestaande infrastructuur. Ten tweede stijgen de werkingskosten van Aquafin rekening houdend met de parameters opgenomen in het vergoedingsmodel.

Voor de subsidiëring door VMM (via het MINAfonds) van de aanleg van gemeentelijke rioleringen en de bouw van kleinschalige (individuele en private) waterzuiveringsinstallaties wordt rekening gehouden met het verder op kruissnelheid komen van de betaalluitgaven, die tegen 2024 stijgen met 46,9 miljoen euro.

Bij de begrotingsopmaak 2019 werd er binnen het MINAfonds voor 12,8 miljoen eenmalige kredieten voorzien in het kader van verdere asbestafbouw. De directe beleids- en betaalluitgaven in het kader van asbestafbouw (2,8 miljoen) worden vanaf 2020 teruggedraaid. De beleidsuitgaven in het kader van de investeringsinspanning van 10 miljoen worden in 2020 teruggedraaid, maar geven in 2020-2022 nog aanleiding tot betaalluitgaven. Dit geldt ook voor de investeringsinspanning van 4 miljoen in het kader van de droogteprojecten.

In het Grondfonds, dat gespijsd wordt met de ontvangsten uit planbatenheffing, is nog een saldo aanwezig van 40 miljoen euro, terwijl hier nog 52 miljoen euro aan gerechtelijke vorderingen (i.e. potentiële, nog niet uitgesproken vergoedingen) op korte termijn (pleitdatum gekend) tegenover staan, alsook 150 miljoen euro vorderingen op langere termijn. Een deel van deze planschade kan hierbij ten laste vallen van het VFLD.

Het houden van dieren met de bedoeling om de pels te verkopen of foie gras te produceren door dwangvoeding, wordt vanaf 30 november 2023 verboden. De nieuwe Vlaamse regering zal hierdoor de komende jaren een vergoeding moeten betalen aan de betrokken bedrijven in het kader van de reconversie of bedrijfsstopzetting. Hiervoor zal gebruik gemaakt worden van overgedragen kredieten ten belope van 10 miljoen euro, waardoor er geen nieuwe beleidskredieten voorzien moeten worden in de begroting. Dit zal wel tot gevolg hebben dat er binnen het beleidsveld dierenwelzijn extra betaalkredieten voorzien moeten worden. In deze raming werd hiervoor in 2021 en 2022 telkens 1,5 miljoen euro voorzien en de twee volgende jaren telkens 3,5 miljoen euro.

Aandachtspunten

De grootste kostendrijver binnen de beleidskredieten van Onroerend Ergoed zijn de premies. Hierbij zijn drie elementen belangrijk: de ontvankelijk verklaarde dossiers (die niet zijn vastgelegd en op een wachtlijst komen), de goedgekeurde meerjarenpremieovereenkomsten (goedgekeurd door de Vlaamse Regering) die de volgende regeerperiode impacteren en de nieuwe verbintenissen. De wachtlijst blijft significant (circa 285 miljoen euro medio maart 2019) en zal onder constant budget en

beleid niet afgebouwd kunnen worden. Hoewel de wachtlijst in de afgelopen 5 jaar significant werd afgebouwd (deze bedroeg op het hoogtepunt circa 386 miljoen euro), leidde de aankondiging van de nieuwe regelgeving (die voor veel begunstigen minder gunstig was) tot een aangroei van de wachtlijst onder de oude regelgeving. De impact van de nieuwe regelgeving op de wachtlijst is voorlopig moeilijk in te schatten (er zou mogelijk een terugval kunnen plaatsvinden in de eerste jaren gelet op de opstoot aan dossiers onder de oude regelgeving). Bijkomend zijn een aantal premies nog niet op kruissnelheid. Naast de aanzienlijke wachtlijst van 285 miljoen euro, belooft het totaal bedrag aan gekende meerjarenpremieovereenkomsten 85 miljoen euro, wat het totaal aan verbintenissen op 370 miljoen euro brengt.

Verder kalven de ontvangsten van het onroerend erfgoedfonds (bedoeld voor handhaving, gerechtskosten, dwangmaatregelen) af. Het fonds beschikt over een saldo van circa 2,5 miljoen euro. In functie van de gevallen die zich voordoen, zal er op dit saldo ingeteerd moeten worden.

De DAB VIOE beschikt over een saldo van circa 2,5 miljoen euro, opgebouwd met eigen ontvangsten. Gelet op de oorsprong van deze middelen wenst het Agentschap deze middelen te recupereren (voor bijvoorbeeld een afbouw van de wachtlijst).

In 2021 loopt het groeipad Subsidie Sloop en Infrastructuur (SSI) af waardoor het jaarlijks budget terugvalt op het minimum opgenomen in de Vlaamse Wooncode (VWC). Dit minimum bevat echter ook nog een luik sociale koop waardoor dit minimum, gelet op de afschaffing van de subsidies sociale koop, feitelijk nog te hoog staat.

Het is echter zo dat de SSI-subsidies gelijk dienen te lopen met de investeringsinspanningen in sociale huurwoningen. Gelet op het toenemende volume aan FS3-financiering volstaat het minimum in de VWC in principe niet.

Op 29 maart 2019 besliste de Vlaamse Regering reeds over de aanwending van 75 miljoen euro die vanaf mei 2019 in het Klimaatfonds binnenkomen (en ESR-aanrekenbaar zijn in 2020). In de voorliggende oefening zijn de betaaleffecten van die beslissing meegenomen, maar wordt nog geen rekening gehouden met toekomstig beleid (noch met verderzetting ICL na uitstoot 2020, noch met aanwenden nieuwe beleidsmiddelen op het klimaatfonds vanaf 2020). Op basis van voorliggende ramingen (rekening houdende met een ESR-ontvangst van 159,4 miljoen euro in 2020 gebaseerd op een prijs van 21 euro/ton, de beslissing van 75 miljoen euro en een ICL vergoeding van 34 miljoen in 2019 en 90,4 miljoen in 2020) is er m.b.t. de ESR-inkomsten 2019 én 2020 geen vrije beleidsruimte meer voor nieuwe uitgaven.

Als gevolg hiervan kunnen de resterende engagementen die voortvloeien uit het intergwestelijke Samenwerkingsakkoord burden sharing voor internationale klimaatfinanciering in 2013-2020 (waarvoor in 2020 nog een bijkomende bijdrage van 12,4 miljoen euro moet gebeuren vanuit de departementen Omgeving, Buitenlandse Zaken, EWI en MOW) in 2020 niet meer worden gefinancierd uit het Klimaatfonds. Voor de periode vanaf 2021 zal een nieuw Samenwerkingsakkoord onderhandeld worden, waarbij op basis van de internationale context te verwachten is dat de jaarlijkse bijdrage voor Vlaanderen hoger zal komen te liggen dan 14,5 miljoen per jaar.

Tabel 4-6 geeft drie scenario's voor de toekomstige klimaatmaatregelen, onder de assumptie dat de beleidsuitgaven (incl. ICL via het Hermesfonds) de komende jaren telkens gelijk zijn aan de (verwachte) ESR-ontvangsten en dat nieuwe klimaatmaatregelen met een betaalkalender van 30-35-35% worden uitgevoerd. In het eerste scenario wordt ICL stopgezet. Het tweede scenario gaat ervan uit dat ICL wordt verdergezet, rekening houdende met de Europese richtlijn om te streven naar het beperken van de ICL uitgaven tot 25% van de inkomsten uit emissierechten. In het derde scenario blijft de ICL maatregel doorlopen zoals momenteel het geval is.

Op kruissnelheid is het effect van de drie scenario's quasi gelijk. Hierbij past evenwel de opmerking dat het (gedeeltelijk) verderzetten van de ICL maatregel het ESR-vorderingensaldo sterk verslechtert in 2022 en 2023. Dat volgt uit de veronderstelling dat de betaalluitgaven van nieuwe klimaatmaatregelen trager verlopen (en pas later op kruissnelheid komen omwille van een betaalkalender, zie hoger) dan bij ICL, waarbij de vereffening momenteel gebeurt in het jaar van de vastlegging.

Tabel 4-6: 3 scenario's voor toekomstige klimaatmaatregelen (in k euro)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
<u>scenario 1</u>						
<u>Stopzetting ICL</u>						
ESR- effect ICL			0	0	0	0
ESR- effect nieuw beleid	29	22.185	82.108	153.887	211.922	241.879
verslechtering ESR-vorderingensaldo	29	22.185	82.108	153.887	211.922	241.879
<u>scenario 2</u>						
<u>ICL begrensd vanaf 2022</u>						
ESR- effect ICL			46.859	52.035	61.226	69.428
ESR- effect nieuw beleid	29	22.185	68.050	121.876	158.942	181.409
verslechtering ESR-vorderingensaldo	29	22.185	114.909	173.910	220.168	250.837
<u>scenario 3</u>						
<u>ICL blijft doorlopen</u>						
ESR- effect ICL			118.627	124.276	129.924	135.573
ESR- effect nieuw beleid	29	22.185	46.520	75.085	87.929	112.237
verslechtering ESR-vorderingensaldo	29	22.185	165.146	199.360	217.854	247.810

Hierbij dient verder te worden opgemerkt dat de toekomstige ontvangsten slechts ramingen betreffen (het aantal emissierechten, en dan vooral de emissieprijs is sterk onzeker en beide kunnen zowel in positieve als in negatieve evolueren) en vast komen te staan in mei van het lopende jaar. Bovendien zou een eventuele vertraging van een volgend samenwerkingsakkoord (zoals in het vorige samenwerkingsakkoord het geval was) aanleiding kunnen geven tot vertraging van de kasontvangsten. Sedert 2016 is er op Belgisch niveau een bonus-malussysteem in voege dat de veiling inkomsten van de Gewesten kan beïnvloeden in functie van de behaalde emissiereducties in de gebouwensector. Tot op heden is dit systeem nog niet in de praktijk gebracht. Mogelijk is er echter een ex-post herziening denkbaar van de ontvangsten vanaf 2016, die kan oplopen tot 10 à 20 miljoen euro per jaar. Daarnaast kunnen ook de inkomsten voor de komende jaren (t.e.m. 2030) hierdoor beïnvloed worden.

Omwille van het toegewezen karakter van de ontvangsten in het Klimaatfonds en de hiermee geassocieerde onvermijdelijke toekomstige klimaatinvesteringen wordt in het vorderingensaldo een vorderingensaldo voor en na verwerking van voormeld aandachtspunt gepresenteerd.

In het door Vlaamse Regering op 20 juli 2018 goedgekeurde ontwerp van Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 wordt benadrukt dat er grote investeringen nodig zijn voor de realisatie van het plan, waarbij ook vanuit de overheid grotere budgetten buiten het Klimaatfonds zullen nodig zijn voor de ondersteuning van klimaatinvesteringen.

Er dient rekening te worden gehouden met het risico dat waarborgen kunnen worden ingewonnen in het kader van waarborgregeling voor het opsporen en winnen van aardwarmte in de diepe ondergrond. Momenteel werd de waarborg slechts voor één concreet dossier toegekend, t.b.v. 8,8 miljoen euro.

De Vlaamse Regering keurde op 20 juli 2018 de strategische visie van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen – BRV, ook gekend als de betonstop – goed. Het instrumentendecreet, dat de vergoeding regelt in het geval gronden hierdoor aan waarde verliezen, werd nog niet goedgekeurd, waardoor de kostprijs hiervan nog niet werd meegenomen in voorliggende meerjarenraming. Deze kostprijs is moeilijk te ramen. Bij de goedkeuring van het witboek BRV werd een budgettaire impact-analyse gemaakt van een nulscenario en 4 alternatieve scenario's over de periode 2017 tot 2040. In een nulscenario (geen stappen ondernomen) wordt een negatieve maatschappelijke impact van 33,2 miljard euro verwacht. In de alternatieve scenario's wordt gesproken van winsten/kostenbesparingen van 12 miljard tot planschade kosten van 13 miljard. Momenteel wordt het benodigd budget van het instrumentendecreet geraamd op 5 tot 10 miljard euro gespreid over meerdere jaren. Dit betreft hoofdzakelijk het dekken van planschade ter bescherming van waardevolle bossen, signaalgebieden en bij het schrappen van woonreservegebieden. De mogelijke potentiële planschade (gespreid over 20 jaar) in het kader van het schrappen van woonreservegebieden wordt ruwweg geraamd op 1,3 miljard euro, ten laste van het Grondfonds. De budgettaire impact voor de volgende legislatuur is echter zeer moeilijk te ramen aangezien de uitvoeringsinstrumenten en modaliteiten van BRV nog te beslissen zijn.

De Vlaamse Regering keurde op 20 juli 2018 het Actieplan Asbestafbouw goed en keurde daarbij het principe goed om nieuwe maatregelen te nemen indien de voortgang van het asbestafbouwbeleid ontoereikend blijkt naar de doelstellingen 2034 en 2040. Hierin werd de weerslag op de begroting geraamd op 70,9 miljoen euro in de periode 2020-2023. De geactualiseerde raming bedraagt inmiddels 90 miljoen euro.

Wat betreft Aquafin werd in voorliggende oefening rekening gehouden met een constant investeringsvolume van 170 miljoen per jaar, waarbinnen het belang van Asset Management geleidelijk aan toeneemt. Als gevolg van ook de gestegen investeringsopdracht en aanbestedingsprijzen, verwacht Aquafin een extra toename van zowel de kost van opleveringen van investeringen (+4,5 miljoen euro) als de werkingskosten (+8,5 miljoen).

De budgettaire impact die gepaard gaat met het Klimaat- en luchtbeleidsplan blijft onduidelijk aangezien de concrete beleidsinstrumenten nog niet zijn vastgelegd. Beide werden door de Vlaamse Regering goedgekeurd op 20 juli 2018 "met dien verstande dat deze beslissing geen enkel financieel of budgettair engagement inhoudt".

Sinds 2017 is het aantal aanvragen voor subsidies voor de bestrijding en voorkoming van leegstand bij het Vernieuwingsfonds gestegen. In 2018 werd er zodoende 7,3 miljoen euro ingeteerd op het saldo van het Fonds. In de loop van 2019 zal het volledige Fonds uitgeput zijn, waarbij belangrijke en zeer omvangrijke dossiers zoals General Motors Antwerpen open blijven staan.

Wat betreft het Agentschap voor Natuur en Bos is er de komende legislatuur nog rekening te houden met significante extra behoeften inzake de uitvoering van EU-gestuurd beleid op het vlak van IHD (Instandhoudingsdoelstellingen) en het Natura2000-programma (Vogel- en Habitatrictlijn) en voor de uitbouw van het Vlaams beleid inzake o.a. de bestrijding van invasieve uitheemse exoten en wildedierenziekten.

4.3.12 Hogere Entiteiten

Voor het begrotingsjaar 2019 werd 2,6 miljoen euro voorzien voor de kosten die eventuele kabinetswissels met zich meebrengen. Het betreft eenmalige kredieten die vanaf 2020 dus opnieuw in mindering worden gebracht.

4.4 De globale evolutie van de beleids- en betaalkredieten bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

Figuur 4-1 toont aan dat de verhouding tussen beleids- en betaalkredieten licht toeneemt in de herziene ramingen voor 2019, dit voornamelijk ten gevolge van de 75 miljoen euro aan nieuwe klimaatmiddelen waarvan het betaaleffect slechts gedeeltelijk in 2019 zal liggen. Tussen 2020 en 2022 evolueert het verschil terug naar gemiddeld 58,2 miljoen euro; in 2023 volgt er een dip waarbij de betaalkredieten ongeveer gelijk zijn aan de beleidskredieten, waarna in 2024 de beleidskredieten weer 88 miljoen boven de betaalkredieten staan. De betaalkredieten groeien in 2020-2023 meer naar de beleidskredieten toe ten gevolge van betaalkalenders op reeds opgestart beleid, voornamelijk in de laatste drie jaar.

De beleids- en betaalkredieten¹³ waren tijdens de laatste ronde van de vorige vijf jaar als volgt:

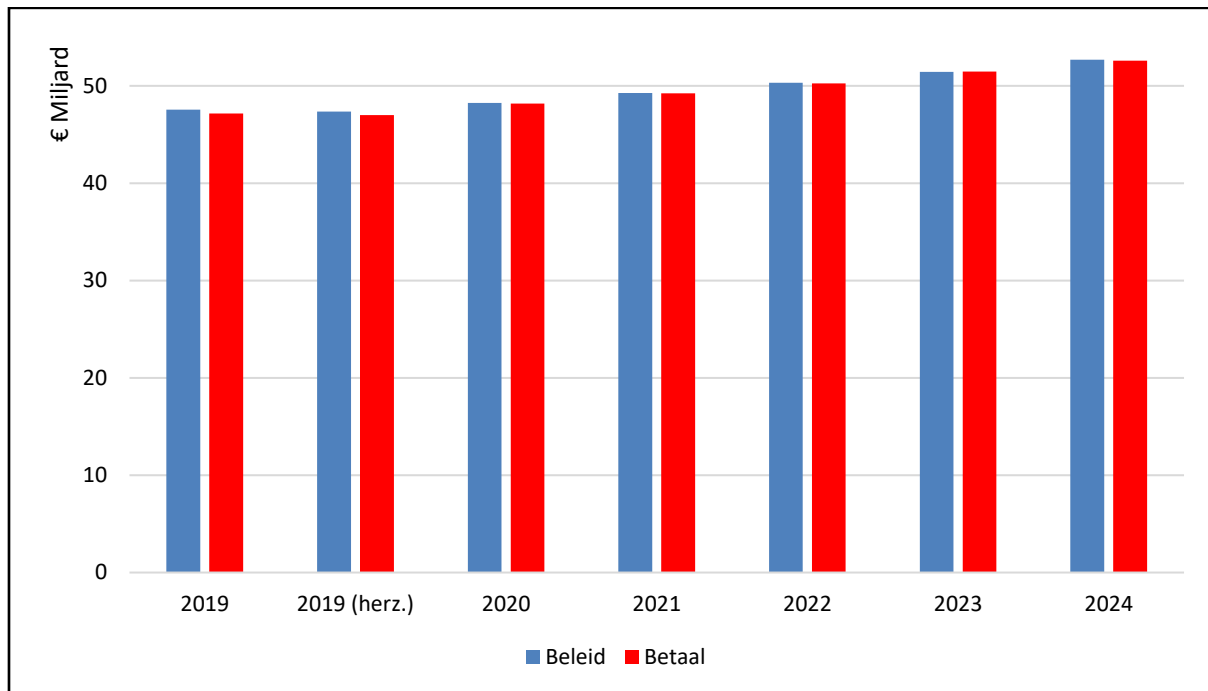
Tabel 4-7: beleids- en betaalkredieten van de laatste begrotingsronde, 2014-2018 (in k euro)

Jaar/Ronde	Beleid	Betaal	Delta
2BA 2014	28.134.876	28.000.618	134.258
BA 2015	37.863.125	38.137.844	-274.719
BA 2016	40.433.468	40.236.980	196.488
BA 2017	43.927.967	43.360.679	567.288
BA 2018	45.425.405	45.053.071	372.334

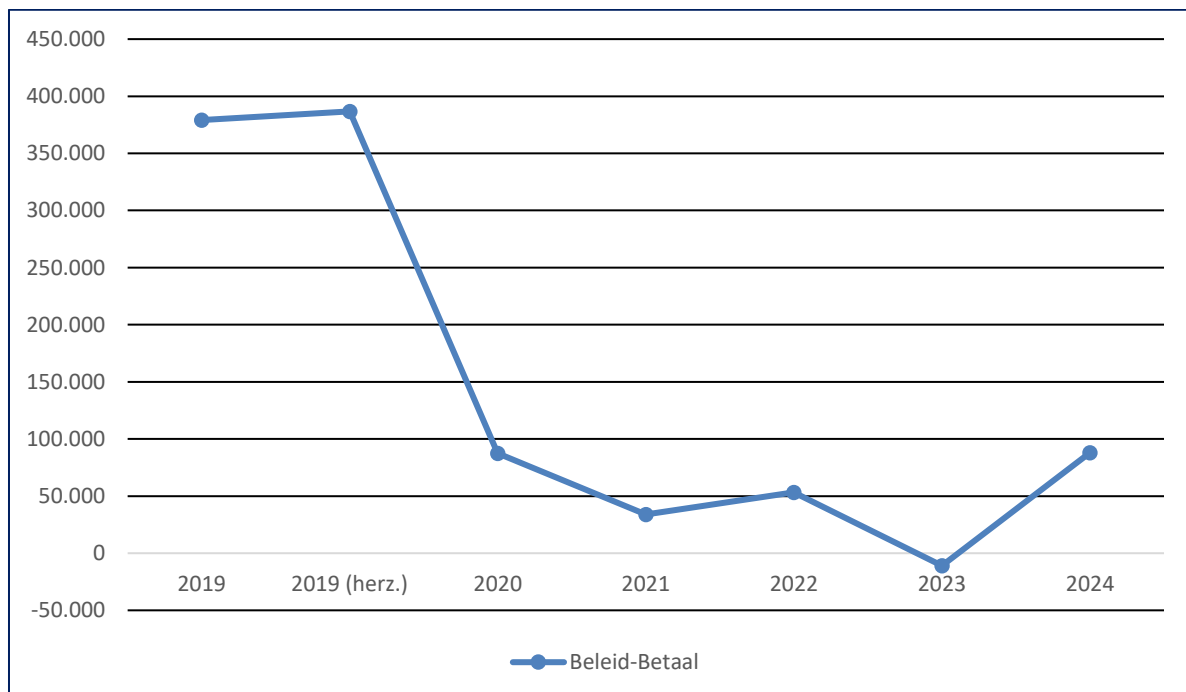
In 2019 wordt het hoge verschil tussen beleid- en betaalkredieten nog aangehouden, waarna de omgekeerde beweging wordt ingezet:

¹³ Cijfers afkomstig uit de Algemene Toelichting; deze kunnen licht afwijken van de effectieve cijfers gezien de Algemene Toelichting voor het verwerken van amendementen gepubliceerd wordt.

Figuur 4-1: Evolutie beleids- en betaalkredieten (in miljard euro)

Figuur 4-2: Verschil tussen beleids- en betaalkredieten (in k euro)

4.5 De beleids- en betaalkredieten verdeeld over de twaalf beleidsdomeinen bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden

In Tabel 4-8, resp. 4-9 worden de beleids- en betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid inzake huidige bevoegdheden weergegeven. Hierbij is rekening gehouden met de verdeling van de indexkredieten (zie paragraaf 4.1.1.).

Tabel 4-8: Beleidskredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)

Beleidskredieten	2019	2019 (herz.)	2020	2021	2022	2023	2024
Hogere Entiteiten	135.307	135.353	134.917	134.898	135.160	135.174	135.340
Financiën en Begroting	2.535.895	2.309.417	2.299.406	2.951.326	3.566.653	4.285.994	5.015.005
Internationaal Vlaanderen	169.534	169.610	185.401	186.533	186.329	186.363	186.546
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.857.199	1.863.048	1.948.025	2.070.644	1.908.128	1.839.893	1.871.999
Onderwijs en Vorming	13.949.097	14.003.067	14.547.890	14.668.820	14.879.575	15.083.216	15.311.915
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	13.495.781	13.529.766	13.365.667	13.417.003	13.571.303	13.681.354	13.813.068
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.278.326	1.264.839	1.271.964	1.310.312	1.354.157	1.367.511	1.289.970
Werk en Sociale Economie	3.774.958	3.784.371	3.870.532	3.919.339	3.939.398	3.921.777	3.932.591
Landbouw en Visserij	198.609	198.676	200.406	200.302	200.686	200.736	200.978
Mobiliteit en Openbare Werken	3.994.370	3.933.589	4.311.485	4.222.225	4.268.231	4.294.465	4.351.089
Kanselarij en Bestuur	4.040.367	4.029.519	4.157.717	4.227.099	4.332.670	4.471.066	4.585.889
Omgeving	2.111.084	2.152.209	1.959.160	1.971.018	1.976.166	1.983.021	1.993.654
Totale beleidskredieten	47.540.527	47.373.463	48.252.571	49.279.519	50.318.455	51.450.570	52.688.042

Tabel 4-9: Betaalkredieten per beleidsdomein bij constant beleid (in duizend euro)

Betaalkredieten	2019	2019 (herz.)	2020	2021	2022	2023	2024
Hogere Entiteiten	135.307	135.353	134.917	134.898	135.160	135.174	135.340
Financiën en Begroting	2.441.862	2.202.531	2.198.487	2.835.618	3.441.398	4.160.875	4.875.806
Internationaal Vlaanderen	189.729	188.127	186.200	189.602	181.786	179.433	179.262
Economie, Wetenschappen en Innovatie	1.794.292	1.796.641	1.879.807	1.891.683	1.811.160	1.818.599	1.822.160
Onderwijs en Vorming	13.913.087	13.956.557	14.527.671	14.630.622	14.837.963	15.034.173	15.271.055
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	13.424.900	13.455.385	13.316.082	13.418.284	13.570.508	13.715.490	13.820.309
Cultuur, Jeugd, Sport en Media	1.300.912	1.290.539	1.299.182	1.322.400	1.359.330	1.365.144	1.286.429
Werk en Sociale Economie	3.786.184	3.795.597	3.878.783	3.927.326	3.947.369	3.928.227	3.939.124
Landbouw en Visserij	198.214	193.994	190.877	186.934	183.325	180.709	177.895
Mobiliteit en Openbare Werken	3.910.128	3.889.301	4.371.978	4.398.436	4.402.553	4.414.087	4.436.104
Kanselarij en Bestuur	4.055.528	4.059.763	4.170.175	4.276.619	4.368.607	4.506.371	4.625.717
Omgeving	2.011.269	2.022.949	2.011.067	2.033.177	2.025.911	2.023.187	2.030.749
Totale betaalkredieten	47.161.412	46.986.736	48.165.227	49.245.598	50.265.070	51.461.469	52.599.950

5 HET VORDERINGENSALDO EN BEGROTINGSNORMERING

5.1 Onderbenutting

Voor de berekening van het vorderingensaldo in meerjarig perspectief wordt, zoals ook bij de jaarlijkse begrotingen het geval is, vertrokken van de geraamde begrotingskredieten zoals beschreven in voorgaande hoofdstukken. Het gaat om een evolutie van ontvangsten en uitgaven bij ongewijzigd beleid, inclusief het op kruissnelheid brengen van reeds genomen beleidsingrepen.

Hierop wordt vervolgens een onderbenuttingshypothese toegepast. Voor de onderbenutting gaan we – zoals gebruikelijk – uit van het gemiddelde van de geobserveerde onderbenuttingspercentages van de laatste 2 jaren (i.c. begrotingsjaren 2017 en 2018) waarbij we enkele correcties toepassen voor eenmalige factoren die de onderbenutting voor deze jaren hebben beïnvloed.

In 2017 bedroeg de gecorrigeerde onderbenutting 2,52 % van de ESR-betaalkredieten (excl. zesde staatshervorming en universiteiten en hogescholen), in 2018 bedroeg deze 2,37 %. Het gemiddelde van gecorrigeerde onderbenuttingspercentages, namelijk 2,45%, wordt toegepast op de ESR-betaalkredieten exclusief de kredieten voor bevoegdheden die overkomen in het kader van de zesde staatshervorming en exclusief de geconsolideerde betaalkredieten van de universiteiten en hogescholen om tot de verwachte onderbenutting te komen. Voor 2019 verwachten we derhalve een onderbenutting van 30,4 miljard euro $\times 2,45\% = 743,5$ miljoen euro.

De onderbenutting wordt op basis van de realisaties de voorbije jaren verhoogd met 90 miljoen euro voor de verwachte onderbenutting op de bevoegdheden die werden overgedragen in het kader van de zesde staatshervorming. Tot slot wordt er in 2019 nog een forfait van 79 miljoen euro onderbenutting ingeschreven op het naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 ingeschreven nieuw beleid van 678 miljoen euro. Dit brengt de totaal geraamde onderbenutting voor 2019 op 912,5 miljoen euro.

In 2020 wordt de onderbenuttingshypothese ongewijzigd gehouden ten aanzien van de begrotingsherziening 2019. Vanaf 2021 wordt het in 2019 ingeschreven forfait van 79 miljoen euro onderbenutting op het naar aanleiding van de begrotingsopmaak 2019 ingeschreven nieuw beleid geschrapt omdat er van uitgegaan wordt dat het in 2019 geïnitieerde nieuwe beleid dan volledig op kruissnelheid zal zijn.

Voor de hogescholen en universiteiten kan verwacht worden dat het effect van de consolidatie van de op het ESR-vorderingensaldo neutraal is. Hiervoor wordt een bijkomende onderbenutting ten belope van 127 miljoen euro ingeschreven, wat gelijk is aan het verschil tussen enerzijds het op basis van de begrotingen 2019 van de hogescholen en universiteiten berekende vorderingensaldo en de ESR-impact van de netto betoelaging 2019 (toelagen van ministeries en te consolideren instellingen aan universiteiten en hogescholen min toelagen van universiteiten en hogescholen aan ministeries en te consolideren instellingen).

5.2 Correcties

Er worden een aantal correcties op het vorderingensaldo van de Vlaamse gemeenschap uitgevoerd om tot een vorderingensaldo te komen dat conform de ESR 2010-verordening is.

Gedurende de periode 2020-2024 blijven de voorziene kredieten binnen de alternatieve financiering van VIPA constant. De ESR-correctie, met een positief effect op het vorderingensaldo, die op dit bedrag dient te worden toegepast, stijgt van 96,5 miljoen euro in 2019 tot 120,3 miljoen euro in 2024. Dat is de wijten aan het feit dat de intrestcomponent in de constante gebruikstoelage daalt terwijl de kapitaalcomponent stijgt.

Ten gevolge van geraamde reguliere wijzigingen binnen het Budget Financiële Middelen voor de ziekenhuisinfrastructuur wordt in meerjarig perspectief tegen 2024 een daling van de kasbehoeften geschat van 38,1 miljoen euro. Hierop moet een positieve ESR-correctie toegepast worden die daalt van 262,7 miljoen euro in 2019 tot 254,8 miljoen euro in 2024. De dalende ESR-impact is hoofdzakelijk het gevolg van dalende intrestlasten en een verdere afname van de forfaitaire toelagen van het gedeelte A3 die nog via het BFM transiteren.

Wat de vorderingen ingevolge de uitvoering van de werken m.b.t. de Sluis Terneuzen betreft, wordt er sinds 2018 uitgegaan van een kost voor Vlaanderen die hoger is dan de 59,5 miljoen euro kasmiddelen die hiervoor voorzien worden MOW. De ESR-correctie is dus negatief sinds 2018. De substantiële negatieve correctie in 2023 is de resultante van zowel hoge investeringsuitgaven in 2023 als het wegvallen van 2 financieringsstromen: de kasmiddelen bij MOW (59,5 miljoen euro) en de bijdrage van het Havenbedrijf Gent.

5.3 Vorderingensaldo

Op basis van hierboven vermelde correcties bekomen we het finaal ESR-vorderingensaldo van de Vlaamse overheid. Uit Tabel 5-1 blijkt dat de Vlaamse regering in 2019 bij constant beleid een nominaal tekort optekent van 216 miljoen euro, 1.155 miljoen euro in 2020, 1.172 miljoen euro in 2021, 1.083 miljoen euro in 2022, 1.149 miljoen euro in 2023 om vervolgens te dalen naar een nominaal tekort van 773 miljoen euro in 2024.

Net zoals bij de begrotingsopmaak 2019 het geval was, worden voor de aftoetsing van de begrotingsdoelstelling de bouwkosten van de Oosterweelverbinding gecorrigeerd: in 2019 worden hiervoor al 135 miljoen euro aan uitgaven in de begroting voorzien. Komende jaren evolueert dat bedrag verder naar 651 miljoen euro in 2024¹⁴.

Bij het voeren van een constant beleid en na het buiten beschouwing laten van de bouwkost van de Oosterweelverbinding beschikt de Vlaamse regering over een negatieve beleidsruimte in de periode 2019-2024.

In de begrotingsherziening 2019 verwachten we een beperkt tekort van 81,3 miljoen euro om vervolgens te evolueren naar een tekort van 627 miljoen euro in 2020, 622 miljoen euro in 2021 om dan te dalen naar 494 miljoen euro in 2022, op te klimmen naar 523 miljoen euro in 2023 om ten slotte sterk te dalen naar 122 miljoen euro in 2024.

De negatieve beleidsruimte is hoofdzakelijk te wijten aan een negatieve bijstelling van de groeiverwachtingen voor de komende jaren in vergelijking met de groeiverwachtingen die in het najaar 2018 werden gehanteerd voor de meerjarenraming 2019-2024 die de Vlaamse regering in november 2018 heeft neergelegd in het Vlaams Parlement. Tegenover deze lagere ontvangstenraming staan ongewijzigde kostendrijvers en budgettaire engagementen die bij ongewijzigd beleid gehonoreerd moeten. De in voorliggende nota geprojecteerde gemiddelde uitgavengroei wordt met andere woorden niet gedekt door een

¹⁴ 2024 is einde van voorliggende raming. Bouwperiode is voorzien tot en met 2025.

even hoge gemiddelde groei van de ontvangsten waardoor er de komende legislatuur een negatieve beleidsruimte wordt verwacht.

Tot slot wordt in voorliggende Nota Budgettaire Ruimte nog geen rekening gehouden met toekomstig beleid inzake klimaatmaatregelen die met het Klimaatfonds gefinancierd kunnen worden (noch met verderzetting ICL na uitstoot 2020, noch met aanwenden nieuwe beleidsmiddelen op het klimaatfonds vanaf 2020). Gelet op de grote nood aan toekomstige klimaatinvesteringen lijken deze uitgaven en dus de impact op het vorderingensaldo onvermijdbaar.

Onderaan Tabel 5-1 wordt het effect van scenario's 1 en 3 inzake de financiering van toekomstige klimaatmaatregelen (cfr. bespreking bij 4.3.11 Omgeving) weergegeven. In beide scenario's blijkt er een tekort van ongeveer 340 miljoen euro op het einde van de volgende legislatuur. Het effect in 2022 en 2023 is echter negatiever in scenario 3, als gevolg van de snellere betaaluitgaven bij ICL.

Tabel 5-1: Vorderingensaldo bij constant beleid en reeds voorziene maatregelen 2019-2024 (in duizend euro)

	BO 2019	BO 2019 (Herz.)	2020	2021	2022	2023	2024
ESR ontvangsten algemene begroting (1)	41.349.782	41.028.730	41.663.401	42.747.032	43.911.382	45.091.532	46.424.849
ESR ontvangsten instellingen (2)	3.906.016	3.901.012	3.933.427	3.948.468	3.975.052	3.969.738	3.977.005
Geconsolideerde ESR ontvangsten (3=1+2)	45.255.798	44.929.742	45.596.828	46.695.499	47.886.434	49.061.270	50.401.853
Primaire ESR uitgaven algemene begroting (4)	24.218.769	24.069.529	24.426.933	25.226.404	25.952.352	26.911.790	27.918.941
Primaire ESR uitgaven Instellingen (5)	22.497.287	22.487.995	23.272.962	23.490.426	23.704.976	23.857.563	23.901.338
Geconsolideerde primaire ESR uitgaven (6=5+4)	46.716.056	46.557.524	47.699.896	48.716.830	49.657.328	50.769.353	51.820.279
Geconsolideerd primair ESR-saldo (7=3-6)	-1.460.258	-1.627.782	-2.103.068	-2.021.331	-1.770.894	-1.708.083	-1.418.426
Onderbenutting Hogescholen en Universiteiten	127.126	127.126	127.126	127.126	127.126	127.126	127.126
Onderbenutting overige	831.142	912.495	935.381	873.564	891.649	912.872	933.067
Onderbenutting (8)	958.268	1.039.621	1.062.507	1.000.690	1.018.775	1.039.998	1.060.193
Geconsolideerd primair ESR saldo na onderbenutting (9=7+8)	-501.990	-588.161	-1.040.561	-1.020.640	-752.119	-668.085	-358.233
Rente-uitgaven (10)	445.356	429.212	465.331	528.767	607.742	692.116	779.670
Geconsolideerd ESR saldo na onderbenutting (11=9+10)	-947.346	-1.017.373	-1.505.892	-1.549.408	-1.359.861	-1.360.201	-1.137.903
Correctie FWO	13.294	13.294	21.253	2.715	1.555	424	0
Correctie Vlaams Parlement en parlementaire inst.	-7.569	-7.569	0	0	0	0	0
Aanrekeningstijdstip onderwijs	47.072	0	0	0	0	0	0
Aanrekeningstijdstip welzijn	535.217	535.217	0	0	0	0	0
Correcties op basis van rapport Rekenhof	-34.073	-34.073	-25.300	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
ESR correcties perimeter en aanrekeningstijdstip (12)	553.941	506.869	-4.047	-9.285	-10.445	-11.576	-12.000

	BO 2019	BO 2019 (Herz.)	2020	2021	2022	2023	2024
BTW op opgeleverde scholen DBFM Scholen van Morgen	-3.300	-3.341	-608	-8.693	-3.815	0	0
Herclassificatie alternatieve financiering VIPA	96.525	97.763	101.909	106.233	110.744	115.449	120.358
Viapass	1.467	1.467	1.467	1.467	1.467	1.467	1.467
Ziekenhuisinfrastructuur A1/A3	262.723	263.365	274.079	268.174	262.269	256.752	254.763
Sluis Terneuzen	-96.905	-64.845	-27.467	19.856	-83.561	-150.677	0
VAC Brussel	0	0	6.000	0	0	0	0
ESR correcties verstrengd Europees begrotingstoezicht (13)	260.510	294.409	355.379	387.037	287.103	222.991	376.587
Vorderingensaldo (14=11+12+13)	-216.095	-216.095	-1.154.560	-1.171.655	-1.083.203	-1.148.786	-773.316
Bouwkost Oosterweel (incl. rente)	134.813	134.813	527.847	549.654	588.837	625.410	651.083
Correcties voor aftoetsing begrotingdoelstelling (15)	134.813	134.813	527.847	549.654	588.837	625.410	651.083
Saldo na correcties aftoetsing begrotingsdoelstelling (16=14+15)	1.918	-81.282	-626.713	-622.001	-494.366	-523.376	-122.233
<hr/>							
ESR-impact scenario 1 m.b.t. Klimaatfonds (stopzetten ICL) – zie toelichting beleidsdomein OMG	0	0	-29	-22.185	-82.108	-153.887	-211.922
Saldo bij toepassing scenario 1 m.b.t. Klimaatfonds	1.918	-81.282	-626.742	-644.186	-576.474	-677.263	-334.155
<hr/>							
ESR-impact scenario 3 m.b.t. Klimaatfonds (verderzetten ICL) – zie toelichting beleidsdomein OMG	0	0	-29	-22.185	-165.146	-199.360	-217.854
Saldo bij toepassing scenario 3 m.b.t. Klimaatfonds	1.918	-81.282	-626.742	-644.186	-659.512	-722.736	-340.087

5.4 Begrotingsnormering

5.4.1 Situering

België is momenteel onderworpen aan het preventieve deel van het Stabiliteits- en Groeipact en moet jaarlijks een budgettaire aanpassing van ten minste 0,6% van het bbp in de richting van de middellangetermijndoelstelling (MTO) realiseren. Verder mogen de overheidsuitgaven niet sneller stijgen dan een referentiepercentage onder de potentiële bbp groei op middellange termijn, tenzij de groei van de uitgaven gecompenseerd wordt door discretionaire maatregelen aan ontvangstenzijde. Ten slotte dient België ook nog steeds de regels van het corrigerend luik van het Stabiliteits- en Groeipact na te leven. Zo mag het nominaal tekort de drempel van 3% van het bbp niet overschrijden en moet België er voor zorgen dat het schuldniveau voldoende snel in de richting van 60% van het bbp evolueert.

België zou dit jaar in het Stabiliteitsprogramma een nieuwe MTO voor de periode 2020-2022 moeten kiezen. De bepaling van een nieuwe MTO volgt uit de normale driejaarlijkse herzieningscyclus die voorzien is in het Stabiliteits- en Groeipact en die gelinkt is aan de publicatie van het verslag van de Europese Commissie over de vergrijzing. In het kader van deze herziening berekende de Europese Commissie dit voorjaar een ondergrens voor de MTO van de lidstaten. Deze ondergrens is het resultaat van de mechanische toepassing van een formule¹⁵. Voor België berekende de Europese Commissie een ondergrens gelijk aan een structureel evenwicht, i.e. een verhoging ten opzichte van de vorige ondergrens van een structureel tekort van 0,5%. Deze opwaartse herziening van de ondergrens is onder meer te wijten aan gewijzigde demografische projecties die druk zetten op de vergrijzingskosten.

In het Ontwerpbegrotingsplan 2019¹⁶ diende België een aanvraag in om flexibiliteit ten aanzien van het bovengenoemd aanpassingstraject naar de MTO te bekomen voor de structurele hervormingen¹⁷ die geïmplementeerd worden op vlak van pensioenen, belastingen (tax shift, hervorming vennootschapsbelasting), arbeidsmarktbeleid en de overheidsadministratie. Indien de flexibiliteit wordt toegekend, zal een afwijking van 0,5% bbp ten opzichte van het aanpassingstraject toegelaten zijn in 2019, wat de vereiste structurele verbetering in 2019 tot 0,1% bbp reduceert. In het kader van de beoordeling van het Belgische Stabiliteitsprogramma 2019- 2022 zal de Raad van de EU in juli 2019 beslissen of de gevraagde flexibiliteit wordt toegestaan.

5.4.2 Stabiliteitsprogramma

De opmaak van het Stabiliteitsprogramma is geregeld in het Samenwerkingsakkoord van 13 december 2013 tussen de Federale Overheid, de Gemeenschappen, de Gewesten en de Gemeenschapscommissies betreffende de uitvoering van artikel 3, §1 van het Verdrag inzake Stabiliteit, Coördinatie en Bestuur in de Economische en Monetaire Unie¹⁸.

¹⁵ De formule garandeert niet dat aan alle regels van het Stabiliteits- en Groeipact voldaan wordt. Zo heeft België in het verleden voor een meer ambitieuze MTO dan de ondergrens gekozen met de intentie om sneller aan de schuldreductieregel te voldoen.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/stability-and-growth-pact/annual-draft-budgetary-plans-dbps-euro-area-countries/draft-budgetary-plans-2019_en

¹⁷ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/st-14345-2015-init/en/pdf>

¹⁸ http://www.budgetfederal.be/NL/Documents/staatsblad_181213.pdf

Dit samenwerkingsakkoord bepaalt dat in het raam van de actualisering van het Stabiliteitsprogramma de jaarlijkse begrotingsdoelstellingen van de gezamenlijke overheid¹⁹ over de diverse geledingen ervan verdeeld dienen te worden. Deze verdeling gebeurt op basis van een advies van de afdeling financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën (HRF). Over de globale begrotingsdoelstelling dient vooraf overlegd te worden in het Overlegcomité. De vaststelling van de individuele budgettaire doelstellingen van de akkoordsluitende partijen en van de lokale overheden moet goedgekeurd worden door een beslissing van het Overlegcomité.

Zoals voorzien in het bovengenoemd samenwerkingsakkoord bracht de afdeling financieringsbehoeften van de overheid van de Hoge Raad van Financiën op 28 maart 2019 een advies uit over het begrotingstraject ter voorbereiding van het Stabiliteitsprogramma 2019-2022²⁰.

In haar advies beveelt de HRF aan dat er een structureel evenwicht op het niveau van de gezamenlijke overheid gerealiseerd wordt tegen 2021 (uitstel van 1 jaar ten opzichte van het voorgaand Stabiliteitsprogramma), waarbij de gevraagde structurele inspanning in elk jaar afhangt van het al dan niet toekennen van de bovengenoemde flexibiliteit voor structurele hervormingen²¹. Teneinde in 2021 de MTO op het niveau van de gezamenlijke overheid te realiseren, beveelt de HRF aan dat elke sub-entiteit, inclusief elke gemeenschap en elk gewest, dit structureel evenwicht dient te realiseren en vervolgens aan te houden over de verdere looptijd van het traject. Voor de bepaling van de trajecten van de individuele gemeenschappen en gewesten hanteerde de HRF het principe dat individuele gemeenschappen en gewesten die in 2018 een structureel overschot realiseren, vanaf 2019 minimaal het structureel evenwicht dienen aan te houden. Indien in 2018 nog een structureel tekort wordt opgetekend, dient het structureel evenwicht ten laatste in 2021 gerealiseerd te worden. Voor de lokale overheden beveelt de HRF aan dat vanaf 2019 het structureel evenwicht wordt gerealiseerd en dit wordt aangehouden over de looptijd van het traject. Dit correspondeert met een afbouw van een structureel overschot in de richting van een structureel evenwicht, wat vervolgens moet worden aangehouden. De HRF beveelt aan dat de budgettaire ruimte die op die manier beschikbaar wordt, ingezet wordt voor productieve investeringen op het niveau van entiteit II. De vereiste structurele verbetering voor Entiteit I werd bepaald als het saldo van de vereiste verbetering voor de Gezamenlijke Overheid en van de vereiste structurele verbetering die volgt uit de trajecten van de Lokale Overheden en de G&G.

Voor Vlaanderen adviseert de HRF concreet om naar een structureel evenwicht te gaan in 2019. Rekening houdend met de ramingen van het planbureau en de methodologie van de HRF om de overgang te maken naar nominale saldi, stemt dit structureel evenwicht overeen met een beperkt nominaal overschot. In de laatste jaren werden binnen de HRF

¹⁹ Gezamenlijke overheid = Entiteit I en Entiteit II, waarbij Entiteit I bestaat uit de federale overheid en de sociale zekerheid en Entiteit II uit de Gemeenschappen, de Gewesten en de lokale overheden.

²⁰ <https://www.hogeraadvanfinancien.be/nl/publication/advies-begrotingstraject-ter-voorbereiding-van-het-stabiliteitsprogramma-2019-2022>

²¹ Concreet vraagt de HRF in het scenario waarin flexibiliteit wordt toegestaan een verbetering van het structureel saldo van 0,2% van het bbp in 2019. De Europese regels zouden in dit scenario slechts een verbetering van 0,1% vereisen, maar de HRF acht een ambitieuzere doelstelling wenselijk omdat ze vaststelt dat op basis van de huidige raming van het FPB in 2018 een structurele verslechtering van -0,3% bbp werd opgetekend. Dit ligt aanzienlijk lager dan vereist volgens het preventieve luik van het SGP (namelijk een structurele verbetering van 0,6% bbp) en eerdere engagementen van de Belgische overheden (ontwerpbeegroting 2018 en het stabiliteitsprogramma 2018-2021). Aangezien in de ontwerpbeegroting van 2019 het engagement was opgenomen om het structureel saldo met 0,2% te verbeteren, wordt deze doelstelling naar voor geschoven voor 2019. De resterende inspanning wordt gelijkmatig gespreid over de volgende twee jaren. Indien de flexibiliteit niet toegekend wordt, vraagt de HRF dat de minimale verbetering van het structureel saldo gerealiseerd wordt in 2019 en 2020 (telkens 0,6% van het bbp), de resterende verbetering van 0,3% bbp moet dan in 2021 gerealiseerd worden om in dat jaar tot een structureel evenwicht te komen.

werkzaamheden opgestart om de overgangsmethodologie te verfijnen (onder andere aan te passen aan wijzigingen ingevolge de zesde staatshervorming).

Daar er op Europees niveau sinds enkele jaren meer aandacht besteed wordt aan het uitgavencriterium (of "expenditure benchmark")²², werd de HRF gevraagd om na te gaan hoe dit concept het best toegepast kan worden in de Belgische context. De Ondersteuningsdienst voor Structurele Hervormingen van de Europese Commissie zal de HRF hierin bijstaan.

Eind april heeft België haar Stabiliteitsprogramma 2019-2022 bij de Europese Commissie ingediend²³. Aangezien er op zondag 26 mei 2019 federale en gewestverkiezingen plaatsvinden, bestaat het stabiliteitsprogramma uit een louter indicatief traject zowel wat de globale begrotingsdoelstelling betreft, alsook wat betreft de verdeling van deze doelstelling over de diverse overheidsniveaus. Het Overlegcomité heeft op 24 april 2019 akte genomen van dit indicatief traject. De volgende regeringen zullen over dit traject opnieuw moeten overleggen en een beslissing nemen.

Het indicatief traject dat in het Stabiliteitsprogramma weerhouden werd is grotendeels gebaseerd op het HRF scenario waarin de gevraagde flexibiliteit voor structurele hervormingen zou worden toegekend²⁴ in 2019 en waarin conform het advies van de HRF de MTO van een structureel evenwicht in 2021 bereikt wordt. Het traject voorziet dat de verschillende overheidsniveaus het structureel evenwicht bereiken in 2021, hetgeen de naleving van het schuld criterium mogelijk maakt vanaf 2019.

5.4.3 Visie Vlaanderen

De Vlaamse Regering heeft in de afgelopen jaren voor 2 miljard euro aan maatregelen genomen teneinde in 2019, voor de derde keer op rij, een begroting te kunnen voorleggen die structureel in evenwicht is. Bij de aftoetsing van deze doelstelling heeft de Vlaamse Regering geen rekening gehouden met de bouwkosten gerelateerd aan de Oosterweelverbinding, die door de Vlaamse Regering beschouwd wordt als een eenmalige investering met groot economisch belang op zowel lokaal, regionaal, landelijk als euregionaal niveau en met aanzienlijke terugverdieneffecten.

De Vlaamse Regering heeft tijdens de afgelopen legislatuur ingezet op een groeivriendelijke begrotingsconsolidatie, door de focus te leggen op structurele maatregelen (zoals efficiëntere overheidsstructuren, inclusief een afslanking van het overheidsapparaat met 1950 VTE tegen eind 2019) en tegelijkertijd te blijven inzetten op een versterking van publieke investeringen in economische en sociale infrastructuur. Zo heeft de Vlaamse Regering er in de afgelopen legislatuur voor gezorgd dat er recurrent jaarlijks 600 miljoen euro extra (bruto investeringen in vaste activa, alsook kapitaaltransferten en beschikbaarheidsvergoedingen) ter beschikking is voor bijkomende investeringen in infrastructuur in vier kerndomeinen: mobiliteit en openbare werken (met een specifieke focus op multi-modale investeringen via "NV De Werkvennootschap"), scholenbouw, welzijnsinfra-structuur en O&O. Daarnaast voorziet de Vlaamse Regering bijkomende middelen voor investeringen in zorg (+500 miljoen euro) en de ontwikkeling van het lange termijn groeipotentieel o.b.v. O&O (+ 500 miljoen euro).

Teneinde de kwaliteit en efficiëntie van de publieke financiën verder te verbeteren werkt Vlaanderen aan de introductie prestatie-geïnformeerd budgetteren en spending reviews (of uitgavenevaluaties) in het begrotingsproces:

²² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14814-2016-INIT/en/pdf>

²³ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/european-semester-timeline/national-reform-programmes-and-stability-convergence-programmes/2019-european-semester_en

- De Vlaamse Regering heeft een nieuwe begrotingsstructuur geïmplementeerd in het kader van de evolutie naar prestatie-geïnfomeerd budgetteren. Het budget voor 2019 is het eerste budget dat in de nieuwe structuur is opgemaakt. Als volgende stap, zal de Vlaamse Regering de nieuwe structuur introduceren in de beleidsdocumenten (begroting 2020). Het is de bedoeling om op die manier de link tussen beleid en budget te versterken, zodat informatie over prestaties meegenomen kan worden in de begrotingsbesprekingen.
- Met steun van de Ondersteuningsdienst voor Structurele Hervormingen van de Europese Commissie, bereidt het departement Financiën en Begroting de structurele verankering van spending reviews in de begrotingsprocessen voor. Het departement Financiën en Begroting finaliseert samen met het departement Werk momenteel een pilootproject betreffende het systeem van de dienstencheques. Het pilootproject draagt bij tot capaciteitsopbouw binnen de Vlaamse administratie. Parallel werden in het voorjaar 2019 de begrotingsprocessen doorgelicht. Deze doorlichting resulteerde in aanbevelingen omtrent hoe een structurele verankering van de tool best georganiseerd wordt en dit zowel in jaarlijks als in meerjarig perspectief, rekening houdend met best practices²⁵. Deze aanbevelingen kunnen de nodige input geven aan de volgende regering om een weldoordachte beslissing te nemen omtrent de verdere uitrol van deze uiterst waardevolle tool voor structurele en diepgaande beleidsevaluatie die kan bijdragen tot een meer groeivriendelijke samenstelling van de begroting en tot het vrijkomen van budgettaire ruimte die ingezet kan worden voor nieuwe beleidsimpulsen, bijkomende groeibevorderende investeringen of een verlaging van de belastingen.

Verder ijverde de Vlaamse Regering ook voor de introductie van een investeringsnorm²⁶ voor groeibevorderende investeringen in infrastructuur binnen het begrotingstraject van de gezamenlijke overheid en binnen het begrotingstraject van de Vlaamse overheid. Deze investeringsnorm moet verzekeren dat de volgende regeringen voldoende middelen aan investeringen blijven besteden teneinde het groeipotentieel te verhogen en de welvaart op lange termijn te kunnen garanderen. De Europese Commissie suggereert in haar laatste landrapport over België²⁷ ook om in afspraken omtrent de verdeling van begrotingsdoelstellingen over de overheidsniveaus ruimte voor investeringen te voorzien, rekening houdend met grootschalige projecten in ieder gewest en de planning ervan. Daarnaast heeft de Vlaamse Regering ook op Europees niveau steeds gepleit voor voldoende flexibiliteit voor groeibevorderende investeringen binnen het Europees Budgettair kader (via bijvoorbeeld de versoepeling van de investeringsclausule, een aanpassing aan de manier waarop met investeringen wordt omgegaan bij de bepaling van het begrotingssaldo (correctie van het financieringssaldo voor netto-investeringen rekening houdend met de schuldgraad), alsook via bijvoorbeeld een aanpassing aan de berekening van de uitgavennorm of aan de berekening van de middellangetermijndoelstelling). Belangrijk is evenwel dat de budgettaire verantwoordelijkheid en de houdbaarheid van de publieke financiën op lange termijn gehandhaafd blijft.

De Vlaamse Regering leverde tenslotte ook aanzienlijke inspanningen om de schuld onder controle te houden via onder andere de ontwikkeling van een schuldnorm. Een van de maatregelen van deze schuldnorm is de verplichting voor entiteiten die tot de consolidatiekring behoren en waarover de Vlaamse Gemeenschap afdoende zeggenschap heeft, om hun surplus aan vrij beschikbare gelden te investeren in de Vlaamse overheid. Het decreet betreffende de optimalisatie van het beheer van de financiële activa van de Vlaamse overheidsdiensten, dat deze materie regelt, is in oktober 2018 in werking

²⁵ Zie Rapport "Flanders - Integrating Spending Reviews in the Budgetary System", via fin.vlaanderen.be

²⁶ Naast de algemeen gangbare definitie van investeringen, met name bruto investeringen in vaste activa, kan een dergelijke norm ook rekening houden met kapitaaloverdrachten.

²⁷ https://ec.europa.eu/info/publications/2019-european-semester-country-reports_en

getreden. Dankzij deze maatregel daalt de geconsolideerde schuld daar het INR deze beleggingen aftrekt van de totale Vlaamse schuld. Eind 2018 werd op die manier 1,1 miljard euro opgehaald, waarvan ongeveer de helft reeds tot eind 2019 en later belegd werd.

6 EVOLUTIE VAN DE GECONSOLIDEERDE SCHULD

De evolutie van de bruto-geconsolideerde schuld is vooreerst afhankelijk van het begrotingssaldo. Het effect op de schuld hiervan kan best worden ingeschat via het verwachte saldo in ESR-termen op de geconsolideerde begroting voor de CFO-leden. De evolutie van de schuld wordt verder ook beïnvloed door de evolutie van de ontvangsten en uitgaven inzake kredietverleningen en participaties (ESR-8). Tot slot dient er tevens rekening gehouden te worden met de reeds beschikbare financiële activa.

Voor de periode 2020-2024 wordt vertrokken van de assumptie van een ESR-begrotingsevenwicht exclusief bouwkost Oosterweel zoals opgenomen in het indicatief Stabiliteitsprogramma 2019-2022 dat eind april 2019 werd ingediend bij de Europese Commissie.

Ook het saldo van de kredietverleningen en participaties bepaalt mee de evolutie van de geconsolideerde schuld. Aan de hand van de hiervoor in de begroting ingeschreven budgetten worden de kasuitgaven en -ontvangsten van de kapitaalparticipaties van de Vlaamse overheid ingeschat.

Bij de Vlaamse ministeries worden geen belangrijke ESR-8 ontvangsten verwacht de komende jaren. Voor de ESR-8 uitgaven wordt voor de periode 2020-2024 op basis van het beschikbare globale budget voor participaties ieder jaar 150 miljoen euro ingeschreven aan kasuitgaven voor participaties. Naar aanleiding van elke begrotingsronde zal de impact van de participaties op de evolutie van de schuld meer in detail worden geanalyseerd.

In de periode 2019-2024 wordt een significante toename van de schuld binnen de sociale huisvestingsmaatschappijen VMSW en VWF verwacht. In de begrotingen van deze instellingen wordt 5,2 miljard euro extra schuld verwacht (zie lijnen ESR-9 ontvangsten en uitgaven van deze instellingen). De verwachte toename van de schulden in de komende jaren is te wijten aan de verwachte toename van de kredietverstrekking in het kader van het grond- en pandendecreet en de objectieven die daar gesteld zijn.

Tot slot is er nog de impact van uitgaven die buiten de begrotingsdoelstelling worden gehouden, maar wel een impact hebben op het nominaal ESR-vorderingensaldo.

De bouwkost van het Oosterweelproject zorgt in de periode 2020-2024 voor een toename van de schuld met 2,7 miljard euro.

Voor het decreet beleggen in Vlaamse schuld wordt verwacht dat de extra middelen die de komende jaren als gevolg van dit decreet richting Vlaanderen zullen vloeien gecompenseerd zullen worden door bepaalde instellingen die de ter beschikking gestelde gelden opnieuw zullen opvragen (oa. BAM).

Tabel 6-1 geeft de verwachte evolutie van de geconsolideerde schuld weer in de periode 2019-2024. Verwacht wordt dat op basis van voormelde factoren de geconsolideerde schuld in deze periode met 9,1 miljard euro zal toenemen tot 32,3 miljard euro eind 2024.

De geraamde geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuisschuld (A1/A3)) blijft tot eind 2024 met 58,5% ruim onder de 65% van de ESR-ontvangsten. Deze streefwaarde is van belang in het kader van het behoud van een gunstige rating.

Tabel 6-1: Verwachte jaarlijkse evolutie van de geconsolideerde schuld in de periode 2019-2024 (in duizend euro)

	BO 2019	2019 herz.	2020	2021	2022	2023	2024
ESR-resultaat CFO-leden + betoelaging niet-CFO-leden	147.237	147.237	0	0	0	0	0
ESR-8 ontvangsten ministeries	-53.929	-53.929	0	0	0	0	0
ESR-8 uitgaven ministeries	441.807	441.807	150.000	150.000	150.000	150.000	150.000
ESR-8 ontvangsten CFO-leden	-78.947	-78.947	0	0	0	0	0
ESR-8-uitgaven CFO-leden	106.035	106.035	0	0	0	0	0
ESR-9 ontvangsten VMSW en VWF	2.690.200	2.690.200	2.551.000	2.476.000	2.401.000	2.414.000	2.414.000
ESR-9 uitgaven VMSW en VWF	-1.436.378	-1.436.378	-1.547.258	-1.620.790	-1.678.807	-1.734.363	-1.734.363
Saldo ESR-9 overige niet CFO-leden	68.112	68.112	0	0	0	0	0
Bouwkost Oosterweel ²⁸	0	0	251.119	549.654	588.837	625.410	651.083
Impact decreet beleggen in Vlaamse schuld	-100.000	-100.000	0	0	0	0	0
Netto schuldtoename	1.784.137	1.784.137	1.404.861	1.554.864	1.461.030	1.455.047	1.480.720
Geraamde geconsolideerde schuld per 31/12/20xx	26.940.612	24.967.804	26.372.665	27.927.529	29.388.559	30.843.606	32.324.326
ESR-correctie Ziekenhuis-infrastructuur	-262.723	-263.365	-274.079	-268.174	-262.269	-256.752	-254.763
Ziekenhuisschuld (A1/A3)	4.224.473	4.167.225	3.893.146	3.624.972	3.362.703	3.105.951	2.851.188
Geraamde geconsolideerde schuld (excl. Ziekenhuisschuld (A1/A3))	22.716.139	20.800.579	22.479.519	24.302.557	26.025.856	27.737.655	29.473.138
ESR-ontvangsten	45.096.053	44.929.162	45.592.357	46.686.324	47.872.289	49.042.092	50.377.415
Schuldratio (excl. Ziekenhuizen) t.o.v. ESR-ontvangsten	50,4%	46,3%	49,3%	52,1%	54,4%	56,6%	58,5%

²⁸ In 2019 wordt uitgegaan van de hypothese dat NV BAM het tekort van 134,8 miljoen euro als gevolg van de bouwkost van Oosterweel zal financieren met de volstorting van de in 2018 doorgevoerde kapitaalsverhoging of vanuit de reeds beschikbare kasreserves.

De verwachte stijging van de geconsolideerde schuld moet echter in perspectief worden bekeken. Tegenover deze schulden staan immers ook (vermarktbaar) financiële activa en materiële (Oosterweel) activa. Eind 2017 had de Vlaamse overheid een netto-actief van 4,2 miljard euro (zie algemene toelichting BO2019). De netto-actief positie is m.a.w. toegenomen van 2016 (2,8 miljard euro) naar 2017 (4,2 miljard euro) terwijl de geconsolideerde schuld (excl. Ziekenhuisfinanciering) gedaald is van 2016 naar 2017 met 250 miljoen euro. Van 2017 naar 2018 is de geconsolideerde schuld (excl. ziekenhuisinfrastructuur) lichtjes toegenomen met 159 miljoen euro.²⁹ Deze stijging ligt veel lager dan ingeschat bij de begrotingsaanpassing 2018. Dat is ondermeer te danken aan het decreet optimalisatie van het beheer van de financiële activa van de Vlaamse overheidsentiteiten waardoor de Vlaamse overheid minder externe financiering is moeten aangaan. Daarnaast verrekent het INR de afrekening van de autonomiefactuur in 2018 niet in de schuld cijfers 2018 waardoor de schuld van Vlaanderen ongeveer 1 miljard euro lager ligt dan ingeschat bij de begrotingsaanpassing 2018.

De doelstelling voor de komende jaren is om een blijvend positieve netto-actief positie: vermarktbaar activa > geconsolideerde schuld te behouden. Hierbij wordt tijdelijk abstractie gemaakt van de nog uitstaande overgenomen schuld in het kader van de 6de staatshervorming m.b.t. de ziekenhuisfinanciering (A1/A3) in afwachting van de exacte bepaling van de nog uitstaande kasmatige verplichting ten aanzien van de ziekenhuizen.

In de begroting 2019 zitten twee belangrijke factoren die een impact zullen hebben op de netto-actief-positie, maar deze - gelet op de actuele marge - niet in gevaar zullen brengen: het betreft de kaseffecten ingevolge de vanaf 2016 overgenomen A1/A3 ziekenhuisfinanciering en de kaseffecten van de afrekening voor de herziening van de autonomiefactor. Beide kaseffecten lopen ook nog verder in de periode 2020-2024.

Tabel 6-2: Samenvattende tabel netto-actief positie eind 2017 en de impacterende factoren in 2019 en meerjaren 2020-2024 (in duizend euro)

Geconsolideerde schuld excl. schuld ziekenhuizen	18.593.702
Geconsolideerde bedrijfsmatig vermarktbaar activa	22.838.737
Netto-actiefpositie eind 2017	4.245.035
Uitdagingen:	
ESR-correctie ziekenhuizen 2019	263.365
ESR-correctie ziekenhuizen 2020	274.079
ESR-correctie ziekenhuizen 2021	268.174
ESR-correctie ziekenhuizen 2022	262.269
ESR-correctie ziekenhuizen 2023	256.752
ESR-correctie ziekenhuizen 2024	254.763
Kasmatige inhouding autonomiefactor 2019	51.622
Kasmatige inhouding autonomiefactor 2020	52.782
Kasmatige inhouding autonomiefactor 2021	54.226
Kasmatige inhouding autonomiefactor 2022	55.759
Kasmatige inhouding autonomiefactor 2023	57.330
Kasmatige inhouding autonomiefactor 2024	58.969

²⁹ Zie KSW-rapport 2018

Begrotingsjaar	BO 2019		HERZ 2019		2020	2021	2022	2023	2024
	2018 vermoedelijk	2019 initieel	2018 definitief	2019 herziening					
Pendelaars naar BHG									
Vlaams Gewest	62,847%	62,862%	62,847%	62,862%	62,862%	62,862%	62,862%	62,862%	62,862%
Waals Gewest	37,153%	37,138%	37,153%	37,138%	37,138%	37,138%	37,138%	37,138%	37,138%
Belasting Staat									
Aanslagjaar	2018	2019	2018	2019					
Mededeling FOD Financiën	14/09/2018	14/09/2018	21/02/2019	21/02/2019					
Vlaams Gewest	30.592.274	30.787.321	30.572.965	30.874.163					
Waals Gewest	13.269.093	13.342.998	13.260.976	13.373.253					
Brussels H. Gewest	3.864.356	3.906.682	3.860.078	3.913.014					
Elasticiteit Vlaams Gewest	1,35878	1,35878	1,33000	1,33000					
Belasting Staat									
Aanslagjaar					2020	2021	2022	2023	2024
Raming departement FB					13/05/2019	13/05/2019	13/05/2019	13/05/2019	13/05/2019
Vlaams Gewest					31.088.550	32.142.430	33.264.777	34.404.005	35.582.249
Waals Gewest					13.454.583	13.918.332	14.412.250	14.912.872	15.430.885
Brussels H. Gewest					3.860.203	3.988.318	4.124.746	4.263.488	4.406.896
Elasticiteit Vlaams Gewest					1,33000	1,33000	1,33000	1,33000	1,33000
0 t.e.m. 18-jarigen									
Referentietijdstip	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023	01/01/2024
Teldatum	01/01/2018	raming	01/01/2018	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	1.341.382	1.350.910	1.341.382	1.347.860	1.354.570	1.363.709	1.373.369	1.382.518	1.389.091
Franse Gemeenschap	782.828	784.140	782.828	781.990	780.063	778.812	778.861	778.795	778.313
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	288.079	290.859	288.079	289.326	290.724	292.180	293.655	294.685	295.259
Duitstalige Gemeenschap	15.618	15.649	15.618	15.620	15.698	15.790	15.910	15.998	16.108
+80-jarigen									
Referentietijdstip	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2018	01/01/2019	01/01/2020	01/01/2021	01/01/2022	01/01/2023	01/01/2024
Teldatum	01/01/2018	raming	01/01/2018	raming	raming	raming	raming	raming	raming
Vlaamse Gemeenschap	352.120	359.240	352.120	359.357	367.280	373.272	374.941	372.492	373.730
Franse Gemeenschap	165.189	165.242	165.189	165.181	165.995	166.824	166.009	163.186	161.695
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	44.736	44.318	44.736	44.381	44.221	44.034	43.843	42.873	42.634
Duitstalige Gemeenschap	3.685	3.780	3.685	3.805	3.940	4.085	4.179	4.301	4.440
Fiscale uitgaven AJ 2015									
Mededeling FOD FIN		03/03/2017		03/03/2017					
Vlaams Gewest		1.790.368		1.790.368					
Waals Gewest		788.086		788.086					
Brussels H. Gewest		148.932		148.932					

Bijlage 2 : Raming van de bruto-opcentiemen

De raming van de bruto-opcentiemen in de voorliggende nota is gebaseerd op de HRF-methode. De bedoelde methode wordt sinds de begrotingsaanpassing 2018 toegepast. Volgens de HRF-methode worden de aanrekenbare opcentiemen van het begrotingsjaar T bekomen door de som te maken van:

1. de 'voorschotten' met betrekking tot het aanslagjaar T die door de FOD Financiën tijdens het jaar T zelf aan het Vlaams Gewest zullen betaald worden. Het bedrag van de voorschotten is gebaseerd op de raming van de bruto-opcentiemen voor dat aanslagjaar T en houdt rekening met een (door de FOD Financiën) vooropgestelde inningscoëfficiënt (99,17% voor het aanslagjaar 2018; 99,37% voor de aanslagjaren 2019 en volgende);
2. de 'voorfinanciering' met betrekking tot vorige aanslagjaren begrepen in de kohieren tot en met december van het jaar T;
3. de 'ontvangen bedragen' met betrekking tot vorige aanslagjaren ontvangen tot en met februari van het jaar T+1;
4. waarbij 2 en 3 verminderd worden met de in vorige begrotingsjaren aangerekende voorschotten, voorfinanciering en ontvangen bedragen.

Tabel B.2 - 1: Raming van de bruto-opcentiemen (in duizend euro)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Voorschotten bruto-opcentiemen AJ	7.465.579	7.520.131	7.593.346	7.509.363	7.657.210	7.709.905	7.971.265	8.249.605	8.532.132	8.824.334
Afrekeningen AJ 2015		222.805	23.736	3.993	168					
Afrekeningen AJ 2016			179.994	22.714	4.182	168				
Afrekeningen AJ 2017				169.153	24.338	4.216	170			
Afrekeningen AJ 2018					203.482	24.229	4.197	169		
Afrekeningen AJ 2019						92.286	24.711	4.280	172	
Afrekeningen AJ 2020							38.914	24.983	4.327	174
Afrekeningen AJ 2021								38.278	26.100	4.521
Afrekeningen AJ 2022									37.592	27.304
Afrekeningen AJ 2023										36.896
Afrekeningen AJ 2024										
Totaal volgens HRF definitie	7.465.579	7.742.935	7.797.076	7.705.223	7.889.380	7.830.803	8.039.257	8.317.315	8.600.323	8.893.229

		AJ 2015	AJ 2016	AJ 2017	AJ 2018	AJ 2019	AJ 2020	AJ 2021	AJ 2022	AJ 2023	AJ 2024
Federaal inningspercentage INN%	(1)	100,00%	98,72%	98,72%	99,17%	99,37%	99,37%	99,37%	99,37%	99,37%	99,37%
Voorschotten bruto-opcentiemen (bij BC; aan 100%)	(2)	7.465.579	7.617.636	7.691.801	7.572.212	7.705.756	7.758.785	8.021.802	8.301.907	8.586.225	8.880.280
Voorschotten bruto-opcentiemen (bij BC; aan INN%)	(3)=(2)*(1)	7.465.579	7.520.131	7.593.346	7.509.363	7.657.210	7.709.905	7.971.265	8.249.605	8.532.132	8.824.334
Voorschotten fiscale uitgaven (bij BC; aan 100%)	(4)	1.864.441	1.856.487	1.882.425	1.848.232	1.763.491	1.696.549	1.686.057	1.671.409	1.656.514	1.649.276
Voorschotten fiscale uitgaven (bij BC; aan INN%)	(5)=(4)*(1)	1.864.441	1.832.724	1.858.330	1.832.892	1.752.381	1.685.861	1.675.435	1.660.879	1.646.078	1.638.886
Voorschotten netto opcentiemen (aan INN%)	(6)=(3)-(5)	5.601.138	5.687.406	5.735.016	5.676.471	5.904.829	6.024.044	6.295.830	6.588.726	6.886.054	7.185.448

			2015	2016	2017	2018	2019
AJ 2015	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2015 in 2015	(1)	5.601.138				
(realisaties)	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2015 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					5.874.118
	Gerealiseerde ontvangsten AJ 2015 tem februari T+1 (inclusief FU BNI)						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(3)					
	Spreiding voorfinancieringen	(4)					
	HRF voorfinancieringen	(5)	2.720.983	2.687.267	0	0	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(6)					
	Spreiding ontvangen bedragen	(7)					
	HRF ontvangen bedragen	(8)	51.635	364.059	23.736	3.993	168
	Totale ontvangsten AJ 2015 tem februari T+1 (voorfin tem dec + ontv bedragen tem feb)	(9)=(5)+(8)		5.823.943	5.847.680	5.851.673	5.851.841
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2015	(10)=(9)-(1)		222.805	23.736	3.993	168

			2016	2017	2018	2019	2020
AJ 2016	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2016 in 2016	(1)	5.687.406				
(realisaties)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2016 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					7.699.179
(ramingen)	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2016 (100%)	(3)					1.789.202
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2016 (100%)	(4)=(2)-(3)					5.909.978
	Verwachte ontvangsten AJ 2016 tem februari T+1 (inclusief FU BNI)						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)					
	Spreiding voorfinancieringen	(6)					
	HRF voorfinancieringen	(7)	2.652.559	2.871.601	1.893	13	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)					
	Spreiding ontvangen bedragen	(9)					
	HRF ontvangen bedragen	(10)	75.292	267.948	20.821	4.168	168
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2016 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		5.867.400	5.890.114	5.894.296	5.894.464
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2016	(12)=(11)-(1)		179.994	22.714	4.182	168

			2017	2018	2019	2020	2021
AJ 2017	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2017 in 2017	(1)	5.735.016				
(realisaties)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2017 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					7.734.356
(ramingen)	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2017 (100%)	(3)					1.776.488
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2017 (100%)	(4)=(2)-(3)					5.957.868
	Verwachte ontvangsten AJ 2017 tem februari T+1 (inclusief FU BNI)						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)					
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)					
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	3.282.236	2.255.414	3.126	13	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)					
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)					
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	103.530	262.988	21.212	4.202	170
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2017 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		5.904.169	5.928.506	5.932.722	5.932.892
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2017	(12)=(11)-(1)		169.153	24.338	4.216	170

			2018	2019	2020	2021	2022
AJ 2018	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2018 in 2018	(1)	5.676.471				
(realisaties)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2018 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					7.684.049
(ramingen)	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2018 (100%)	(3)					1.752.930
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2018 (100%)	(4)=(2)-(3)					5.931.119
	Verwachte ontvangsten AJ 2018 tem februari T+1						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)					93,00%
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)	59,24%	40,71%	0,06%	0,00%	0,00%
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	3.216.427	2.296.362	3.112	13	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)					6,62%
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)	26,25%	67,26%	5,38%	1,07%	0,04%
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	118.321	248.844	21.117	4.183	169
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2018 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		5.879.953	5.904.182	5.908.378	5.908.548
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2018	(12)=(11)-(1)		203.482	24.229	4.197	169

			2019	2020	2021	2022	2023
AJ 2019	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2019 in 2019	(1)	5.904.829				
(ramingen)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2019 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					7.759.236
	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2019 (100%)	(3)					1.709.937
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2019 (100%)	(4)=(2)-(3)					6.049.299
	Verwachte ontvangsten AJ 2019 tem februari T+1						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)					93,00%
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)	59,24%	40,71%	0,06%	0,00%	0,00%
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	3.332.607	2.290.027	3.174	14	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)					6,62%
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)	26,25%	67,26%	5,38%	1,07%	0,04%
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	105.118	269.363	21.537	4.267	172
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2019 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		5.997.114	6.021.826	6.026.106	6.026.278
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2019	(12)=(11)-(1)		92.286	24.711	4.280	172

			2020	2021	2022	2023	2024
AJ 2020	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2020 in 2020	(1)	6.024.044				
(ramingen)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2020 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					7.812.265
	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2020 (100%)	(3)					1.696.549
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2020 (100%)	(4)=(2)-(3)					6.115.716
	Verwachte ontvangsten AJ 2020 tem februari T+1						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)					93,00%
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)	59,24%	40,71%	0,06%	0,00%	0,00%
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	3.369.196	2.315.169	3.209	14	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)					6,62%
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)	26,25%	67,26%	5,38%	1,07%	0,04%
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	106.272	272.320	21.774	4.313	174
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2020 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		6.062.958	6.087.940	6.092.268	6.092.442
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2020	(12)=(11)-(1)		38.914	24.983	4.327	174

			2021	2022	2023	2024	2025
AJ 2021	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2021 in 2021	(1)	6.295.830				
(ramingen)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2021 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					8.075.283
	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2021 (100%)	(3)					1.686.057
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2021 (100%)	(4)=(2)-(3)					6.389.225
	Verwachte ontvangsten AJ 2021 tem februari T+1						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)					93,00%
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)	59,24%	40,71%	0,06%	0,00%	0,00%
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	3.519.874	2.418.709	3.352	14	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)					6,62%
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)	26,25%	67,26%	5,38%	1,07%	0,04%
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	111.025	284.499	22.748	4.506	182
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2021 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		6.334.108	6.360.208	6.364.728	6.364.910
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2021	(12)=(11)-(1)		38.278	26.100	4.521	182

			2022	2023	2024	2025	2026
AJ 2022	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2022 in 2022	(1)	6.588.726				
(ramingen)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2022 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					8.355.387
	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2022 (100%)	(3)					1.671.409
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2022 (100%)	(4)=(2)-(3)					6.683.979
	Verwachte ontvangsten AJ 2022 tem februari T+1						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)					93,00%
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)	59,24%	40,71%	0,06%	0,00%	0,00%
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	3.682.256	2.530.291	3.507	15	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)					6,62%
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)	26,25%	67,26%	5,38%	1,07%	0,04%
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	116.147	297.623	23.797	4.714	191
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2022 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		6.626.318	6.653.622	6.658.352	6.658.542
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2022	(12)=(11)-(1)		37.592	27.304	4.729	191

			2023	2024	2025	2026	2027
AJ 2023	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2023 in 2023	(1)	6.886.054				
(ramingen)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2023 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					8.639.705
	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2023 (100%)	(3)					1.656.514
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2023 (100%)	(4)=(2)-(3)					6.983.191
	Verwachte ontvangsten AJ 2023 tem februari T+1						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)					93,00%
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)	59,24%	40,71%	0,06%	0,00%	0,00%
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	3.847.095	2.643.561	3.664	16	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)					6,62%
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)	26,25%	67,26%	5,38%	1,07%	0,04%
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	121.347	310.947	24.862	4.925	199
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2023 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		6.922.949	6.951.476	6.956.417	6.956.616
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2023	(12)=(11)-(1)		36.896	28.526	4.941	199

			2024	2025	2026	2027	2028
AJ 2024	Ontvangen voorschot netto-opcentiemen AJ 2024 in 2024	(1)	7.185.448				
(ramingen)	Verwachte realisatie kohieren bruto-opcentiemen AJ 2024 (100%) inclusief staartkohieren	(2)					8.933.760
	Verwachte realisatie fiscale uitgaven AJ 2024 (100%)	(3)					1.649.276
	Verwachte realisatie kohieren netto-opcentiemen AJ 2024 (100%)	(4)=(2)-(3)					7.284.484
	Verwachte ontvangsten AJ 2024 tem februari T+1						
	Luik voorfinancieringen tem december T	(5)					93,00%
	Spreiding voorfinancieringen (zoals monitoring AJ 2017)	(6)	59,24%	40,71%	0,06%	0,00%	0,00%
	HRF voorfinancieringen	(7)=(4)*(5)*(6)	4.013.079	2.757.619	3.822	16	0
	Luik ontvangen bedragen tem februari T+1	(8)					6,62%
	Spreiding ontvangen bedragen (zoals monitoring AJ 2017)	(9)	26,25%	67,26%	5,38%	1,07%	0,04%
	HRF ontvangen bedragen	(10)=(4)*(8)*(9)	126.582	324.363	25.935	5.138	208
	Totale verwachte ontvangsten AJ 2024 tem februari T+1	(11)=(7)+(10)		7.221.643	7.251.400	7.256.554	7.256.762
	Afrekeningen netto-opcentiemen AJ 2024	(12)=(11)-(1)		36.195	29.757	5.154	208

Om tot het geraamde bedrag van de bruto-opcentiemen volgens HRF-methode te komen, moeten vooreerst de voorschotten van de bruto-opcentiemen geraamd worden. De raming van de voorschotten is gebaseerd op de door de FOD Financiën ter beschikking gestelde gegevens voor de aanslagjaren 2015 tot en met 2019. Hierbij dient benadrukt dat de bedoelde gegevens betrekking hebben op de ramingen van de FOD Financiën die bij de federale begrotingscontrole van het betrokken jaar werden opgesteld.

Vervolgens worden de kasmatige afrekeningen van de netto-opcentiemen geraamd. Ook de raming van de kasmatige afrekeningen is gebaseerd op de door de FOD Financiën ter beschikking gestelde gegevens, maar hier betreft het de bij de federale begrotingscontrole 2019 geactualiseerde gegevens voor alle betrokken aanslagjaren. Aangezien de federale ramingen telkens betrekking hebben op de kohieren van de gewone aanslagtermijn (= kohieren tot en met juni van het aanslagjaar T+1), houdt de voorliggende raming van de afrekeningen ook rekening met een beperkt bedrag aan kohieren die buiten de gewone aanslagtermijn ingekohierd worden (de zogenaamde staartkohieren).

Om tot het bedrag van de kasmatige afrekeningen te komen, wordt er tevens een onderscheid gemaakt tussen de voorfinancieringen en de ontvangen bedragen. De spreiding van beide componenten over de betrokken maanden verloopt immers niet op dezelfde manier. Het luik voorfinanciering heeft betrekking op de bedrijfsvoorheffing en de voorafbetalingen die in de ingekohierde bedragen begrepen zijn. De voorfinanciering wordt geacht te zijn ontvangen in de maand waarin de aanslag gevestigd werd (= maand van inkohiering). De al dan niet betaling van de belastingschuld door de belastingplichtige heeft geen impact op de aanrekening van de voorfinanciering. Het luik ontvangen bedragen heeft betrekking op de effectieve betaling van de belastingschuld door de belastingplichtige. In geval van een negatieve belastingschuld gaat het om een teruggave door de fiscus.

De kasmatige afrekening wordt bekomen door per aanslagjaar en per begrotingsjaar het verschil te maken tussen enerzijds de gerealiseerde voorfinanciering tot en met december van het jaar T en de ontvangen bedragen tot en met februari van begrotingsjaar T+1, en anderzijds de voorschotten (al dan niet verhoogd met de reeds aangerekende afrekeningen). Het verschuiven met 2 maanden heeft te maken met de betaaltermijn van 2 maanden na het ontvangen van het kohier.

De volgens de HRF-methode aanrekenbare ontvangsten worden tot slot bekomen door de som te maken van de voorschotten en de kasmatige afrekeningen die zich in hetzelfde begrotingsjaar situeren. De aanrekenbare bruto-opcentiemen van het begrotingsjaar 2019 bedragen 7.889.380 duizend euro en zijn dus samengesteld uit voorschotten (7.657.210 duizend euro) en afrekeningen (168 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2015; 4.182 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2016; 24.338 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2017 en 203.482 duizend euro met betrekking tot aanslagjaar 2018).

Bemerk dat de HRF-methode uiteindelijk ook rekening houdt met een verondersteld inningspercentage (hier: 99,65% voor aanslagjaar 2015; 99,77% voor aanslagjaar 2016 en 99,62% voor de volgende aanslagjaren).

Bijlage 3 : Evolutie Beleidskredieten 2019-2024 per beleidsdomein (in duizend euro)

C	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
			Totaal	-196.697	347.838	944.032	1.653.508	2.388.119
CB		Indexprovisie (sprongen: nov/19; maa/21; apr/22; mei/23; mei/24)	-154.668	-186.727	156.605	125.152	91.653	97.196
CB		Sprongen spilindex in J-1 op 2% brengen	0	474.121	505.393	996.280	1.496.582	2.007.821
CB		Endogene groei	0	6.401	12.917	19.563	26.328	33.248
CB		Bijdrage Pool der Parastatalen	0	5.561	8.532	11.617	11.923	15.192
CB		Loon buiten provisie (GZI) inclusief manuele index	-2.835	69.067	145.426	226.508	314.074	410.278
CB		Werkingsindex (GZI) inclusief manuele index	-1	77.256	160.581	249.893	340.749	438.022
CB		Klimaatfonds (Muyters) - VEB actieplan overheidsgebouwen	0	-2.200	-2.200	-2.200	-2.200	-2.200
CB		Klimaatfonds (Muyters/Vandeurzen) - VEB actieplan overheidsgebouwen Welzijn	0	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
CB		Klimaatfonds (Muyters/Van den Heuvel) - VEB actieplan overheidsgebouwen LN	0	-550	-550	-550	-550	-550
CB		Klimaatfonds (Muyters/Gatz) - VEB actieplan overheidsgebouwen Cultuur	0	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
CD		Woongerelateerde fiscale uitgaven	-24.790	-100.697	-120.752	-140.137	-159.010	-169.030
CD		Werkgerelateerde fiscale uitgaven	137	6.898	15.572	19.319	22.167	23.608
CD		Compensatie derving OV voor energiezuinige woningen	800	4.300	7.800	11.100	11.300	11.700
CD		Flankerende uitgaven Kilometerheffing	804	2.393	10.597	13.879	27.644	21.297
CD		Compensatie derving OV voor materieel en outillage	0	-18.800	-18.800	-18.800	-18.800	-18.800
CE		Rentebetalingen	-16.144	19.975	83.411	162.386	246.760	334.314
VFLD		Landbouwramp 2017 : wegvallen restbudget vanaf 2020	0	-3.460	-3.460	-3.460	-3.460	-3.460
VFLD		Rampenfonds : valt weg vanaf 2020	0	-16.500	-16.500	-16.500	-16.500	-16.500
VFLD		VFLD-dossiers: vanaf 2020 opnieuw regulier budget van 26.159 k euro	0	0	16.159	16.159	16.159	16.159
VFLD		Landbouwramp 2018 : in 2020 nog provisie van 27.500 k euro; vanaf 2021 op 0	0	0	-27.500	-27.500	-27.500	-27.500
VFLD		Brede weersverzekering + vergoedingen rampen cfr. Beslissing Vlaamse Regering	0	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000

D	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
		Totaal	0	13.955	15.255	14.718	14.718	14.718
DA		Aflopen extra personeel Brexit	0	-45	-45	-45	-45	-45
DA		Digitalisering vergunningsprocedure strategische goederen	0	-100	-100	-100	-100	-100
T. VI.		Hefboomprojecten	0	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
T. VI.		Overige projecten/VAK-intering	0	0	1.300	763	763	763
FIT		FIT - Ondersteuning Vlaamse bedrijven bij Brexit	0	-900	-900	-900	-900	-900

E	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
		Totaal	6.416	66.204	184.619	17.328	-54.276	-27.232
EC		Klimaatfonds maart 2019 (Muyters) Hefboomfinanciering voor CCS-projecten	5.000	0	0	0	0	0
FWO		FWO: Fluctuerende machtiging richting constant correlatief krediet	0	21.960	118.149	63.836	-7.768	19.276
FWO		Eigen ontvangsten dalen, geven aanleiding tot minder beleidsuitgaven	0	-1.055	-1.425	-1.425	-1.425	-1.425
Hermes		ICL-betalingen Hermes (baseline: t.e.m. uitstoot 2020)	397	55.831	78.427	-34.551	-34.551	-34.551
Hermes		Beleidsuitgaven met eenmalige extra eigen ontvangst	1.019	0	0	0	0	0
APM		FFEU-VAK valt weg	0	-9.425	-9.425	-9.425	-9.425	-9.425
VITO		Intering daalt	0	-877	-877	-877	-877	-877
FDC		Intering valt weg	0	-68	-68	-68	-68	-68
SOV		Intering daalt	0	-162	-162	-162	-162	-162

F	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19	
			Totaal	44.169	388.740	544.301	713.027	911.577	1.119.285
FB		Opstap CAO (0,3% naar 1,1%)	0	76.230	76.230	76.230	76.230	76.230	
FD		Lonen Basisonderwijs	33.128	51.783	64.095	78.600	102.345	135.446	
FD		Werking gewoon BaO	0	41.103	41.172	40.906	40.860	41.091	
FD		Werking buitengewoon BaO	0	952	973	937	857	761	
FD		Lonen Secundair Onderwijs	25.960	99.100	196.845	310.723	421.617	520.639	
FD		Werking gewoon SO	0	6.829	9.568	13.200	16.726	19.866	
FD		Werking buitengewoon SO	0	-416	-250	-30	184	374	
FF		Lonen DKO	2.150	14.977	30.297	48.369	58.847	68.903	
FF		Lonen VWO	-5.259	-29.231	-12.747	433	14.190	28.534	
FF		Werkingsmiddelen VWO	0	35.966	15.185	21.052	22.957	28.162	
FG		Ziekenhuisscholen: K-diensten	0	244	244	244	244	244	
FG		Klimaatfonds (Crevits) - Onderwijs klimaatinvesteringen	0	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	
FG		Studietoelagen (evolutie excl. overflow)	13.736	13.752	14.826	16.686	17.690	17.891	
FG		Wegvallen overflow studietoelagen	-47.072	-47.072	-47.072	-47.072	-47.072	-47.072	
FG		Klimaatfonds 114 mio (Crevits) Energierenovatiepremie onderwijspatrimonium - HO	0	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	
FG		Klimaatfonds 114 mio (Crevits) Energierenovatiepremie onderwijspatrimonium - AGION	0	-12.172	-12.172	-12.172	-12.172	-12.172	
FG		Klimaatfonds 114 mio (Crevits) Energierenovatiepremie onderwijspatrimonium - GO!	0	-3.528	-3.528	-3.528	-3.528	-3.528	
FG		Klimaatfonds 114 mio (Crevits) Warmtenet Kempen	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	
FG		Klimaatfonds maart 2019 (Crevits) Energierenovatie onderwijspatrimonium	15.000	0	0	0	0	0	
FG		Extra VTE binnen CLB, update vergrijzingskost	2.925	5.117	6.971	8.514	9.702	10.463	
U&HS		Opstappen integratiedecreet	0	13.660	28.060	42.460	53.963	59.484	
U&HS		Klikken HO + compensatie lonen VWO	0	67.503	98.960	127.435	156.443	185.476	
U&HS		Extra middelen verlengde opleiding verpleegkunde	0	8.570	8.570	8.570	8.570	8.570	
U&HS		Extra STUVO-middelen	0	1.705	1.705	1.705	1.705	1.705	
U&HS		Groeipad vanuit EWI	0	5.000	9.900	14.900	19.600	26.600	
GO!		Aflopen BTW-recuperatie GO!	0	-682	-682	-682	-682	-682	
AGION		Aflopen BTW-recuperatie AGION	0	-9.246	-9.246	-9.246	-9.246	-9.246	
DBFM SvM		Evolutie ESR-uitgaven i.k.v. opleveringen	3.601	57.596	35.397	-16.207	-29.454	-29.454	

G	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
			Totaal	16.756	-354.042	-264.704	-157.093	-51.558
GB		Social Profit opstap 1,1% 2020	0	69.631	69.631	69.631	69.631	69.631
GC		Klimaatfonds (Vandeurzen) Welzijn energie-efficiëntie investeringen	0	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
GC		Justitiehuzen en elektronisch toezicht	0	205	419	645	881	1.130
GC		Klimaatfonds maart 2019 (Vandeurzen) Energierenovatie zorgsector	5.000	0	0	0	0	0
GD		Impulseo	0	924	1.927	3.020	4.212	5.514
GH		Groeipad gezinszorg	0	13.565	28.268	43.339	58.787	74.621
GH		Overflow: Afrekening 2018 Centra voor Dagverzorging (4de kwartaal 2018)	0	-8.088	-8.088	-8.088	-8.088	-8.088
GH		Overflow: Facturen 4de kwartaal 2018	0	-455.794	-455.794	-455.794	-455.794	-455.794
GH		Overflow: Centra voor Kortverblijf	0	-578	-578	-578	-578	-578
GH		Overflow schrappen	0	-40.345	-40.345	-40.345	-40.345	-40.345
GH		Overflow schrappen	0	-30.412	-30.412	-30.412	-30.412	-30.412
FJW		Anciënniteit JWZ	0	1.301	2.607	3.918	5.234	6.555
FJW		Pleegplaatsingen	0	7.813	15.626	23.439	31.252	39.065
FJW		HCA	0	1.068	2.242	3.534	4.954	6.517
FJW		MAC JWZ	0	3.496	831	831	831	831
FJW		Welzijn - versnelling masterplan investeringen gemeenschapsinstellingen	0	-3.750	-3.750	-3.750	-3.750	-3.750
K&G		Weddedrift kinderopvang	0	608	1.218	1.831	2.447	3.065
K&G		Natuurlijke toename groeipakket o.b.v. meerjarenmodel K&G	38.980	48.783	57.981	74.165	91.800	109.484
VAPH		Weddedrift VAPH obv afgesproken 0,50%, inclusief nieuw beleid	0	7.932	16.030	24.308	32.769	41.416
VAPH		Impact kostendrijver op weddedrift VAPH	0	0	180	544	1.096	1.840
VS		ZZZ	-5.361	7.774	21.936	36.500	51.723	62.043
VS		Indicatiestellingen	0	461	769	1.091	1.427	1.776
VS		THAB	-3.600	-3.600	-6.600	-3.600	-3.600	-3.600
VS		ROB RVT CVK	0	32.108	68.609	106.288	141.743	178.345
VS		Mobiliteitshulpmiddelen	0	5.341	7.321	11.581	13.636	16.809
VS		Centra voor Dagverzorging	0	1.259	2.519	3.778	5.038	6.297
VIPA		Evolutie strategisch forfait bouwkalenderprojecten, excl. index	456	-6.389	-6.963	-7.571	-8.180	-8.748

VIPA	Evolutie instandhoudingsforfait excl. index en excl. toestelfinanciering	0	4.130	8.343	12.639	17.022	21.493
VIPA	Evolutie toestelfinanciering via IHF, niet langer gevat binnen BFM	0	1.544	3.089	4.633	5.790	6.429
VIPA	Kasevolutie A1/A3 incl. toestelfinanciering (onderhevig aan ESR-correctie)	-18.719	-5.028	-13.721	-24.671	-33.084	-38.084

H	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
		Totaal	-13.959	-22.859	16.621	57.775	70.808	-8.333
HB		Klimaatfonds maart 2019 (Gatz) Energierenovatie cultuur- en jeugdsector	2.300	0	0	0	0	0
HE		Opstappen pensioenen VRT statutairen (maart 2019) toegepast op BO 2019	-440	336	1.020	1.792	2.935	4.166
FoCI		Klimaatfonds (Gatz) Gebouwen Cultuur	0	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
FoCI		FFEU-VAK	0	348	-6.405	-6.405	-6.405	-6.405
VRT		2019 bevat 4.130 k euro uit eenmalige herstructureringsprovisie van 14 miljoen	0	-4.130	-4.130	-4.130	-4.130	-4.130
VRT		Opname restant herstructureringsprovisie in 2020	0	370	0	0	0	0
VRT		Delta dotatie m.b.t. Pensioenfonds Contractuelen	0	-100	6.100	6.100	6.100	6.100
VRT		Evolutie verkoop/constructie nieuw gebouw (eigen ontvangsten/intering)	-16.350	-14.851	25.407	65.947	78.007	-2.593
VRT		Doorstorting naar MVG	-54	-171	-310	-468	-638	-810
VRT		CAO-provisie: middelen VRT	585	1.939	1.939	1.939	1.939	1.939
Sport VI.		Olympisch jaar	0	400	0	0	0	400
Sport VI.		IT-investeringen sport: eenmalige middelen	0	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000

J	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
		Totaal	7.874	43.218	75.188	105.786	87.200	90.855
JB		Hervormd doelgroepenbeleid - gefinancierd uit competitiviteitsprovisie in 2019	-24.671	-24.671	-24.671	-24.671	-24.671	-24.671
JB		Versterkt doelgroepenbeleid - gefinancierd uit competitiviteitsprovisie in 2019-2021	6.159	-937	-4.275	-4.275	-4.275	-4.275
JD		Versterkt doelgroepenbeleid - te financieren uit competitiviteitsprovisie in 2019-2021	-6.159	937	4.275	4.275	4.275	4.275
JD		Hervormd doelgroepenbeleid - te financieren uit competitiviteitsprovisie in 2019	24.671	24.671	24.671	24.671	24.671	24.671
JD		Hervormd doelgroepenbeleid - kostendrijver	10.878	20.513	24.643	26.530	25.390	20.730
JD		Versterkt doelgroepenbeleid - kostendrijver vanaf 2022	0	0	0	2.622	3.054	2.868
JD		Aanmoedigingspremies landingsbanen (uistroom>instroom)	-438	-316	-44	-134	-425	-996
JD		Sectorconvenants	0	6.027	6.027	6.027	6.027	6.027
JD		Dienstencheques Q-effect (regressiemodel WSE, gem groei 1,4%)	667	24.997	48.056	65.584	74.451	90.657

JD	Dienstencheques administratiekost (excl. BTW)	-1.304	0	0	0	0	0
JD	Dienstencheques boete Sodexo	1.556	0	0	0	0	0
JD	Dienstencheques verlenging geldigheidsduur	0	3.055	2.451	2.866	4.299	5.732
JD	Uitdoof loopbaanonderbreking	-4.476	-8.268	-12.128	-16.207	-21.296	-29.763
JD	Zorgkrediet	991	2.309	3.630	3.630	3.630	3.630
JD	Uitgaven cofinancieringsfonds ESF-projecten	0	150	400	400	100	0
JE	Investeringsoproep sociale economie: eenmalige middelen	0	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
VDAB	Investeringsdotatie	0	-1.930	-1.930	-1.930	-1.930	-1.930
VDAB	Evolutie investeringsuitgaven met eigen ontvangsten (incl. intering saldo-opbouw 2019)	0	2.682	10.083	22.397	-100	-100

K	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
		Totaal	0	-778	-778	-778	-778	-778
	FIVA	Middelen komen op kruissnelheid	0	22	22	22	22	22
	VLIF	Aflopen rentesubsidies	0	-800	-800	-800	-800	-800

M	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
		Totaal	-61.770	290.487	203.221	244.811	270.583	324.739
	ME	Klimaatfonds (Weyts)	0	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
	ME	Klimaatfonds 114 mio (Weyts) Vergroening Bussen	0	-12.900	-12.900	-12.900	-12.900	-12.900
	ME	Klimaatfonds 114 mio (Weyts) Energetische renovatie MRCC-gebouw	0	-500	-500	-500	-500	-500
	ME	Klimaatfonds maart 2019 (Weyts) Vergroening voertuigen De Lijn	3.000	0	0	0	0	0
	MH	Provisie kilometerheffing	-149	8.037	9.814	16.719	13.852	31.080
	MI	Bijdrage Havenbedrijf Gent Sluis	379	3.000	-6.000	-12.426	-25.669	-25.669
	De Lijn	Pensioenen De Lijn	0	0	7.000	7.000	7.000	7.000
	De Lijn	De Lijn: loon exploit. En Invervoer	0	3.177	6.605	10.089	13.631	17.232
	De Lijn	De Lijn: Rente	0	-273	-526	-652	-652	-652
	De Lijn	De Lijn: Werking	0	4.744	9.858	15.051	20.323	25.676
	De Lijn	Aankoop Groene Bussen: eenmalig krediet	0	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000	-9.000
	De Lijn	Onteigeningen i.k.v. Spartactus	0	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
	De Lijn	Ruiter valt weg	0	-31.185	-31.185	-31.185	-31.185	-31.185

De Lijn	Opstap 1,1% CAO 2020	0	4.792	4.792	4.792	4.792	4.792
VIF	Terugdraaie eenmalige verlenging ATOMA	0	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
BAM	BAM 2019 Werking + voorbereidende werken binnen norm	0	-94.085	-94.085	-94.085	-94.085	-94.085
BAM	BAM 2019 Intrest buiten norm	0	-46	-46	-46	-46	-46
BAM	BAM 2019 Investerings buiten norm	0	-134.768	-134.768	-134.768	-134.768	-134.768
BAM	BAM 2020-2024 werking + voorbereidende werken + flankerend beleid binnen norm	0	89.482	66.604	59.982	56.476	58.777
BAM	BAM 2020-2024 investeringen buiten norm	0	456.838	460.600	468.600	467.600	460.600
BAM	BAM 2020-2024 index op investeringen buiten norm	0	70.708	78.940	91.153	102.659	112.993
BAM	BAM 2020-2024 intrest buiten norm	0	301	10.114	29.084	55.151	77.490
DVW	Pensioenen	0	0	8.050	8.050	8.050	8.050
DWV	VAK Werkvennootschap	-65.000	-19.835	-122.146	-122.146	-122.146	-122.146

P	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
		Totaal	-11.144	107.523	177.420	281.458	419.665	533.560
PA		Agentschap Overheidspersoneel - eenmalige werkingsmiddelen	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
PE		Surveycapaciteit wordt behouden met jaarlijks budget i.p.v. tweejaarlijks	0	178	178	178	178	178
PE		Digitalisering besluitvorming Vlaamse Regering - eenmalige middelen	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
PH		Vijfjaarlijkse taalbarometer	0	0	0	0	335	0
PH		Klimaatfonds 114 mio (Weyts) Energetische renovatie De Rand	0	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
PK		HR - Organisme Financiering Pensioenen (resterende recurrente meerkost)	0	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
PK		Klimaatfond (Homans) HFB	-12.154	-7.836	-18.689	-21.649	-21.649	-21.649
PK		Waterbouwkundig labo	0	-484	-484	-484	-484	-484
PK		Agentschap Facilitair Beleid - eenmalige middelen	0	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
PK		Klimaatfonds 114 mio (Homans) Agentschap Facilitair Bedrijf	-9.400	-8.793	-10.200	-10.200	-10.200	-10.200
PK		Klimaatfonds 114 mio (Homans) Agentschap Facilitair Bedrijf	410	7.583	0	0	0	0
PK		Klimaatfonds 114 mio (Homans) DAB ICT	0	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
PK		Kantoor 2023 - eenmalige uitgaven	0	703	205	3.769	16.381	6.614
PK		Kantoor 2023 - recurrente kosten nieuw gebouw	0	0	0	0	10.316	21.822
PK		Kantoor 2023 - recurrente kosten huidige gebouwen	0	0	0	0	0	-4.088
PK		Renovatie Martelaarsite (excl. Middelen KF)	0	17.221	3.788	-151	-151	-151

PK	Klimaatfonds maart 2019 (Homans) walstroom, combimobiliteit en laadinfrastructuur	10.000	0	0	0	0	0
PK	DVO - opstap 1,1% 2020	0	13.924	13.924	13.924	13.924	13.924
PM	Organisatie lokale verkiezingen 2018	0	160	250	400	4.376	4.674
PM	Organisatie gewestelijke, federale en Europese verkiezingen 2019	0	-1.435	-1.435	-1.435	-1.435	0
PM	Gemeentefonds +3,5%	0	93.593	190.462	290.721	394.490	501.890
PM	Stedenfonds +3,5%	0	5.488	11.168	17.047	23.132	29.430
PM	Aanvullende middelen overgehevelde provinciale instellingen	0	609	1.005	1.433	1.868	2.311
PM	Dotatie VGC (+3,5%, voormalig Stedenfonds)	0	613	1.248	1.905	2.585	3.289
PM	Grootstedenbeleid: afbouw federale betaalkalender (horizontaal protocol)	0	0	0	0	0	0
PM	Oproep sociale infrastructuur stedenbeleid	0	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
AI&I	Herstructurering Agentschap Integratie en Inburgering: eenmalige middelen	0	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000

Q	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
		Totaal	41.150	-165.450	-153.388	-149.819	-143.222	-133.563
QC		Klimaatfonds (Bourgeois) Internationale Klimaatfinanciering	0	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
QC		Klimaatfonds (Van den Heuvel) landbouw broeikasgasemissiereductie	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
QC		Klimaatfonds (Peeters) wijkreno & onders. energie-auton. S&G	0	-18.484	-18.484	-18.484	-18.484	-18.484
QC		Klimaatfonds 114 mio (Bourgeois) Internationale Klimaatfinanciering	0	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
QC		Klimaatfonds 114 mio (Van den Heuvel) Groendaken	0	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
QC		Klimaatfonds 114 mio (Van den Heuvel) Ontharding	0	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
QC		Klimaatfonds 114 mio (Van den Heuvel) Lokale vergroening	0	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000	-5.000
QC		Klimaatfonds maart 2019 (Bourgeois/Van den Heuvel) Internationale klimaatfinanciering	1.700	0	0	0	0	0
QC		Klimaatfonds maart 2019 (Van den Heuvel) Bosuitbreidingsubsidies	2.000	0	0	0	0	0
QC		Klimaatfonds maart 2019 (Van den Heuvel) Ondersteuning circulaire economie	2.000	0	0	0	0	0
QC		Klimaatfonds maart 2019 - Van den Heuvel-VILF cofinanciering maatregelen landbouw	1.500	0	0	0	0	0
QD		Klimaatfonds (Homans) Sociale woningen - VMSW	0	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
QD		7 miljoen euro cumulatieve opstap Wonen	0	7.000	14.000	21.000	28.000	35.000
QD		Klimaatfonds 114 mio (Homans) Sociale Huisvesting	0	-32.000	-32.000	-32.000	-32.000	-32.000
QD		Klimaatfonds maart 2019 (Homans) Sociale woningen - energetische renovatie	20.000	0	0	0	0	0
QE		Klimaatfonds 114 mio (Peeters) Warmtepompboilers	0	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000

QE	Klimaatfonds 114 mio (Peeters) Warmtenet Oostende (luik Klimaatfonds)	0	-11.100	-11.100	-11.100	-11.100	-11.100
QE	Vlaamse sloop- en heropbouwkorting: eenmalige middelen	0	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000	-15.000
QE	Klimaatfonds maart 2019 (Peeters) Noodkoopfonds - renovatie noodkoopwoningen	3.000	0	0	0	0	0
QE	Klimaatfonds maart 2019 (Peeters) Sloop- en heropbouwpremie	4.000	0	0	0	0	0
QE	Klimaatfonds maart 2019 (Peeters) Enerpedia 4.0 landbouwsector	550	0	0	0	0	0
QE	Toegewezen ontvangsten energiefonds	6.400	-5.679	-5.679	-5.679	-5.679	-5.679
QF	Betaalkalender Dierenwelzijn	0	0	1.500	1.500	3.500	3.500
QG	Onroerend efgoed: eenmalige middelen	0	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000	-10.000
Grindfonds	Intering tot fonds is uitgeput (2022)	0	0	0	-1.410	-3.170	-3.170
Minafonds	Minafonds (vnl. werkingstoelage Aquafin en betaalkalender RIO's)	0	-586	5.160	6.301	11.468	12.115
Minafonds	Asbestafbouw (JA-WT)	0	-7.200	-7.200	-7.200	-7.200	-7.200
Minafonds	Asbestafbouw (EV-IS)	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Minafonds	Asbestafbouw (EV-IS)	0	-1.800	-1.800	-1.800	-1.800	-1.800
Minafonds	Droogteprojecten: eenmalige middelen	0	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000
Minafonds	Asbestafbouw directe uitgaven	0	-2.800	-2.800	-2.800	-2.800	-2.800
VLM	Daling VAK-intering	0	-2.428	-4.855	-7.283	-7.283	-7.283
VWF	Financieringstoelage VWF (verdere daling door renteloos lenen)	0	-7.914	-15.918	-24.048	-32.315	-32.569
VWF	Overige beleidsimpact (los van toelage)	0	1.955	3.854	5.652	7.359	8.975
VMSW	VAK-Kostendrijver SSI (rekening houdende met minimum VWC)	0	-8.420	-10.129	-10.129	-10.129	-10.129
VMSW	Aflopen overgangsmaatregelen afgeschafte subsidies	0	0	0	0	-1.995	-4.908
VMSW	Overige beleidsimpact (los van toelage), o.a. FS3-financiering	0	505	8.563	14.161	16.906	20.469

V	PR/Inst	EVOLUTIE BELEID t.o.v. 2019	BA19 vs 19	20 vs 19	21 vs 19	22 vs 19	23 vs 19	24 vs 19
		Totaal	0	-2.576	-2.576	-2.576	-2.576	-2.576
VE		Lonen - Installatiekost nieuwe kabinetten	0	-1.332	-1.332	-1.332	-1.332	-1.332
VE		Werking - Installatiekost nieuwe kabinetten	0	-1.244	-1.244	-1.244	-1.244	-1.244

Bijlage 4 : Verschillen tussen de Nota Budgettaire Ruimte en Meerjarenraming 2019-2024

In deze Bijlage maken we een verschillenanalyse van de evolutie van de ESR ontvangsten en uitgaven in de periode 2019-2024 tussen deze meerjarenraming en de vorige meerjarenraming van november 2018.

Ontvangsten

Tabel B.4-1 berekent voor de ESR-ontvangsten het verschil tussen de voorliggende Nota Budgettaire Ruimte en de Meerjarenraming van november 2018. Globaal gesteld worden de ESR-ontvangsten significant naar beneden herzien. In 2019 bedraagt de bijstelling 326,1 miljoen euro. Dat bedrag loopt nadien op tot 728,2 miljoen euro in 2023 en 685,7 miljoen in 2024 (inclusief een eenmalige ontvangst van 75 miljoen (verkoop Ferrarisgebouw). De negatieve bijstelling heeft meerdere verklaringen.

Tabel B.4 - 1 : ESR-ontvangsten: vergelijking met Meerjarenraming van november 2018 (in duizend euro)

	HERZ 2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto aanvullende belasting op de PB	17.639	-52.086	-54.954	-80.103	-112.375	-146.789
Gewestmiddelen BFW	-20.643	-24.268	-39.962	-44.420	-42.300	-46.412
Gemeenschapsmiddelen BFW	-199.881	-287.874	-379.696	-449.385	-498.594	-537.198
Herrekening 2018	0	0	0	0	0	0
Specifieke dotaties BFW	-505	-576	-686	-606	-515	-323
Gewestelijke belastingen	-139.655	-149.910	-122.398	-95.139	-95.859	-94.869
Eigen niet-fiscale, toegewezen ontvangsten	12.544	4.248	16.846	-15.469	-37.836	-4.350
Eigen niet-fiscale, niet toegewezen ontvangsten	9.448	9.396	12.773	16.008	22.201	101.877
Lotto gelden	0	0	0	0	0	0
Instellingen consolidatiekring	-5.004	18.120	22.575	33.281	37.104	42.364
TOTAAL	-326.056	-482.950	-545.501	-635.832	-728.173	-685.699

De belangrijkste reden voor de negatieve bijstelling heeft te maken met de herziening van de macro-economische parameters. Zo wordt de economische groei (BBP) over de volledige periode naar beneden herzien. Ook de inflatie (CPI) wordt negatief bijgesteld tot en met 2021. Vanaf 2022 is de bijstelling van de inflatie beperkt positief. De negatieve bijstelling van de elasticiteitscoëfficiënt kan op ongeveer 3 miljoen euro per jaar geraamd worden. In 2024 komt dit neer op 16,3 miljoen euro.

Vervolgens werd ook de responsabiliseringsbijdrage herraamd. Mede door de bijstelling van de lonen binnen het beleidsdomein Onderwijs en Vorming wordt de responsabiliseringsbijdrage negatief herraamd. De impact bedraagt 12,2 miljoen euro in 2021 en loopt verder op tot 26,2 miljoen euro in 2024.

Met betrekking tot de gewestbelastingen zijn er, naast de bijstelling van de macro-economische parameters, nog bijkomende verklaringen:

- Verkooprecht: de waargenomen gemiddelde opbrengst per verkoopakte ligt lager dan vooropgesteld bij de begrotingsopmaak 2019;
- Belasting op inverkeerstelling (positieve bijstelling): de impact van de CO₂-correctie overtreft de technologische evolutie;

- Schenkbelasting: de bij de begrotingsopmaak 2019 verwachte herneming van het aantal schenkingen doet zich in het eerste kwartaal van 2019 niet voor;
- Erfbelasting: de gemiddelde ontvangst per nalatenschap in 2018 is lager dan vooropgesteld bij de begrotingsopmaak 2019.

Indien de ESR-ontvangsten worden afgezet tegenover het nominaal BBP zoals opgenomen in de Economische Vooruitzichten van 14 februari 2019 van het Federaal Planbureau, valt ook hier een dalende trend op. In 2019 vertegenwoordigen de ESR-ontvangsten 9,67% van het nominaal BBP. In de jaren nadien daalt dit percentage naar 9,38%. Dit geldt voor alle ontvangstencategorieën, behalve voor de bruto opcentiemen. Het aandeel van de bruto opcentiemen blijft constant. Het hoge aandeel van de bruto opcentiemen in 2019 (1,70%) wordt verklaard door de hoge afrekening die in 2019 met betrekking tot het aanslagjaar 2018 verwacht wordt.

Tabel B.4 - 2 : Aandeel ESR-ontvangsten in nominaal BBP

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto opcentiemen	1,70%	1,64%	1,63%	1,64%	1,65%	1,65%
Dotaties BFW	5,54%	5,51%	5,49%	5,48%	5,45%	5,43%
Gewestbelastingen	1,43%	1,41%	1,40%	1,39%	1,38%	1,37%
Andere ontvangsten	1,01%	0,97%	0,96%	0,94%	0,92%	0,92%
Totaal	9,67%	9,53%	9,48%	9,44%	9,39%	9,38%

Indien de jaar-op-jaar verandering van de ESR-ontvangsten afgezet wordt tegenover de evolutie van het nominaal BBP, blijkt dat enkel de bruto-opcentiemen sterker evolueren dan het nominaal BBP, en dan nog enkel wanneer er geen nieuwe opstappen van de Tax Shift zijn. De verklaring waarom de bruto opcentiemen sterker evolueren ligt in de werking van de elasticiteit.

Tabel B.4 - 3 : Evolutie van nominaal BBP en ESR-ontvangsten (yoy%)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nominaal BBP	3,10%	3,00%	3,00%	2,90%	3,00%	2,90%
Bruto opcentiemen	3,74%	-0,74%	2,66%	3,46%	3,40%	3,41%
Dotaties BFW	3,06%	2,53%	2,63%	2,63%	2,47%	2,54%
Gewestbelastingen	1,10%	1,53%	2,18%	2,26%	2,41%	2,44%
Andere ontvangsten	3,97%	-0,58%	1,05%	0,99%	0,74%	3,11%
Totaal	2,98%	1,48%	2,41%	2,55%	2,45%	2,73%

Uitgaven

Tabel B.4-4 berekent voor de ESR-uitgaven³⁰ het verschil tussen de voorliggende Nota Budgettaire Ruimte en de Meerjarenraming van november 2018. Met uitzondering van de herziening voor het lopende jaar 2019 kunnen we stellen dat de ESR-uitgaven significant naar boven worden herzien. In 2020 bedraagt de bijstelling 153 miljoen euro. Dit verschil loopt op naar op naar 780 miljoen euro in 2023 en 610 miljoen euro in 2024.

Tabel B.4 - 4 : ESR-uitgaven: vergelijking met Meerjarenraming van november 2018 (in duizend euro)

	HERZ 2019	2020	2021	2022	2023	2024
ESR aanrekenbare uitgaven	- 84.998	152.643	127.234	236.571	779.641	609.749

³⁰ Voor de vergelijkbaarheid met de ESR-uitgaven in meerjarenraming van november 2018 werden de uitgaven op het Klimaatfonds die in voorliggende nota Budgettaire Ruimte als aandachtspunt verwerkt zijn onder scenario 3, geïntegreerd in de totale ESR-aanrekenbare uitgaven.

De opwaartse bijstellingen hebben meerdere verklaringen. Een belangrijk deel van die extra recurrente uitgavenstijging doet zich voor in het beleidsdomein Onderwijs en Vorming. Een eerste verklaring ligt aan de stijging van de verwachte loonkost door de sterke toename van de vergrijzingskost binnen het lerarenkorps en door een sterke toename van het leerlingenaantal. Deze meerkost (t.o.v. meerjarenraming van november 2018) bedraagt 81 miljoen euro in 2020 en loopt verder op naar 183 miljoen euro in 2024. Ook in het basisonderwijs is er een sterke stijging ten gevolge van het recentelijk goedgekeurd decreet om de werkingskosten voor het lager en kleuteronderwijs gelijk te stellen waardoor de werkingsmiddelen vanaf 2020 bijkomend toenemen met ongeveer 60 miljoen euro (een niveau dat vrij constant wordt aangehouden in de jaren daarna).

De substantiële stijging van het verschil in 2023 is te wijten aan 2 éénmalige factoren : enerzijds de geactualiseerde financiële planning m.b.t. de VRT nieuwbouw waardoor er 106 miljoen extra uitgaven voorzien zijn in 2023 en anderzijds een actualisatie van de uitgaven voor de Sluis Terneuzen waardoor er in 2023 151 miljoen euro extra voorzien moet worden.

In 2023 en 2024 komen de hierboven geciteerde extra uitgaven in het loonmodel bij onderwijs op kruissnelheid en is er een extra kost van 77 miljoen euro in 2023 en 210 miljoen euro (ten opzichte van de meerjarenraming van november 2018) ingevolge indexatie van loon- en werkingskredieten.

Indien de ESR-uitgaven afgezet worden tegenover het nominaal BBP zoals opgenomen in de Economische Vooruitzichten van 14 februari 2019 van het Federaal Planbureau, valt ook hier een dalende trend op, zij het minder uitgesproken dan aan ontvangstenzijde . In 2019 vertegenwoordigen de ESR-uitgaven 9,69% van het nominaal BBP. In de jaren nadien daalt dit percentage naar 9,44%.

Tabel B.4 - 5 : Aandeel ESR-uitgaven in nominaal BBP

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal	9,69%	9,66%	9,61%	9,57%	9,53%	9,44%

Indien de jaar-op-jaar verandering van de ESR-uitgaven afgezet wordt tegenover de evolutie van het nominaal BBP blijken deze, met uitzondering van 2019, minder sterk te evolueren dan het nominaal BBP.

Tabel B.4 - 6 : Evolutie van nominaal BBP en ESR-uitgaven (yoy%)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Nominaal BBP	3,10%	3,00%	3,00%	2,90%	3,00%	2,90%
ESR-uitgaven	3,18%	2,69%	2,41%	2,55%	2,55%	1,92%